

**SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA
LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA**

”Nelijalkainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin”

Mia Rönkkö

Pro gradu -tutkimus

Yhteiskuntatieteiden laitos

Sosiaalityö

Itä-Suomen yliopisto

Kesäkuu 2017

TIIVISTELMÄ

Itä-Suomen Yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta

Yhteiskuntatieteiden laitos

Sosiaalityö

RÖNKKÖ, MIA: SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMENA. ”Neljäkertainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin”.

Pro gradu -tutkimus, 85 sivua, 11 liitesivua

Ohjaajat: YTT, yliopistonlehtori Heli Kantola & YTT, yliopistonlehtori Veli-Matti Poutanen

Kesäkuu 2017

Avainsanat: Sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, lastensuojelu, sosiaalinen kuntoutus, avohuollon tukitoimi

Tässä tutkimuksessa selvitettiin mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ja miten sitä voitaisiin kehittää lastensuojelun tukitoimena. Tutkimukseni on laadullinen haastattelututkimus, jossa on havaittavissa arviointitutkimuksellisia piirteitä. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu neljän sosiaalityöntekijän ja kuuden hevostoiminnan ohjaajan puolistrukturoidusta teemahaastatteluista. Aineiston analyysinä hyödynsin sisällönanalyysiä, jonka avulla pyrin jäsentämään ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Molempien ammattiryhmien tuottamat haastattelut perustuivat subjektiivisiin kokemuksiin, jotka tukivat toisiaan ja auttoivat ymmärtämään ilmiötä laajempaan kokonaisuuteen.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsite perustuu sosiaalipedagogiikan ideologiaan, jonka päämääränä on inhimillisen kasvun tukeminen. Toiminta on tavoitteellista ja kuntoutuksellista toimintaa hevosen avulla. Uusi sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaalisen kuntoutuksen kriteerit, jotka soveltuvat tämän tutkimuksen perusteella myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyn tueksi. Lastensuojelun avohuollon asiakkaille voi olla sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä ongelmia, mihin sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan vastata kuntouttavasti. Lastensuojelun asiakkaina eivät ole ainoastaan suojelua tarvitsevat lapset, vaan myös heidän perheensä, jotka pyritään ottamaan toimintaan mukaan.

Tutkimustulosten perusteella hevostoiminnalla pystyttiin antamaan lastensuojeluasiakkaille elämää kantavia valmiuksia selviytyä arjen haasteista. Hevostoiminnassa käytetyt menetelmät perustuivat ennaltaehkäiseviin sekä korjaaviin menetelmiin. Hyödynsin ilmiön laajemman tarkastelun tukena kansainvälistä kirjallisuutta, jonka avulla kykenin perustelemaan tieteellisesti haastatteluista esille tulleita määrittelyitä. Tämän tutkimuksen perusteella sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennaltaehkäisevää, kuntoutuksellista, tavoitteellista, elämyksellistä ja yhteisöllistä toimintaa yhdessä hevosen kanssa. Tutkimustulosten perusteella toiminnalla pyritään kehittämään ihmisen sosiaalisia, psyykkisiä ja fyysisiä heikkouksia. Kyseessä on psykososiaalinen ja psykofyysinen kuntoutusmenetelmä, joilla on vaikutusta ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tämän tutkimuksen mukaan hevostoiminta on yksi avohuollon tukitoimi, jota sosiaalityöntekijät voisivat hyödyntää enemmän sellaisten lasten kanssa, joille tavanomaiset interventiot eivät ole toimineet. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä lastensuojeluasiakkaiden parissa työskentelevien ammattilaisten tietoutta ilmiön määrittelyistä ja tehostaa siten mahdollisuuksia kehittää sosiaalityöntekijöiden ja hevostoiminnan ohjaajien välistä yhteistyötä.

ABSTRACT

University of Eastern Finland, Department of Social Sciences and Business Studies

Department on Social Sciences

Socialwork

RÖNKKÖ, MIA: SOCIO-PEDAGOGICAL HORSE ACTIVITY AS A SUPPORT MEASURE FOR CHILD WELFARE ASSISTANCE. "A four-legged rehabilitator raises everyday pearls".

Master's thesis, 85 pages, 11 appendices

Advisors: PhD, University lecturer Heli Kantola & PhD, University lecturer Veli-Matti Poutanen

June 2017

Keywords: Social pedagogy, socio-pedagogical horse activity, child protection, social rehabilitation, open care measures

This study investigated what socio-pedagogical horse activity is and how it can be developed as a child protection support measure. My research is a qualitative interview study with observational research features. The empirical data of the study consists of semi-structured thematic interviews with four social workers and six horse-assisted instructors. As a material analysis, I used content analysis to help me structure my understanding of the investigative phenomenon. Interviews by both professional groups were based on subjective experiences that supported each other and helped to understand the phenomenon in a broader context.

The concept of socio-pedagogical horse activity is based on the ideology of social pedagogy, whose main purpose is to support human growth. Action is targeted and rehabilitative with the help of a horse. The new Social Welfare Act sets out the criteria for social rehabilitation, which are also suitable for the definition of socio-pedagogical horse activity on the basis of this study. There are social, psychological, and physical problems that can be faced by the clients of child welfare care, whereby the socio-pedagogical horse activity can be answered rehabilitatively. As a child protection client, not only are children in need of protection, but also their families, who are also involved in activities.

Based on the results of the research, horse-assisted activity was able to provide life support personnel with childcare facilities to cope with everyday challenges. The methods used in horse-assisted activity were based on preventive and corrective methods. To support a wider exploration of the phenomenon of international literature, which enabled me to justify the definitions of scientific interviews. Based on this study, socio-pedagogical horse activity is preventative, rehabilitative, goal-oriented, experiential and communal activity with the horse. Based on the results of the research, the activity aims at developing social, psychological and physical weaknesses of man. It is a psychosocial and psychophysical rehabilitation process that has an impact on the overall well-being of humans. According to this study, horse-assisted activity is one of the open-care support activities that social workers can make more use of with children who have not had the usual interventions. Objective of the study is to increase the awareness of professionals working with child protection customers in defining the phenomenon, thereby enhancing the possibilities for developing cooperation between social workers and horse-assisted instructors.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	4
3 LASTENSUOJELU JA SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	7
3.1 Lastensuojeluasiakkuus	7
3.2 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet.....	10
3.3 Sosiaalipedagogiikka.....	11
3.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	14
3.5 Sosiaalinen kuntoutus.....	17
3.6 Tutkimuksen kirjallisuus	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
4.1 Tutkimusmenetelmä	22
4.2 Aineiston keruu	24
4.3 Aineiston analyysi	28
4.4 Eettiset kysymykset.....	29
5 TULOKSET	33
5.1 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely.....	33
5.1.1 Ennaltaehkäisevää toimintaa hevosen kanssa.....	34
5.1.2 Kuntoutuksellista toimintaa hevosen kanssa	36
5.1.3 Tavoitteellista toimintaa hevosen kanssa.....	40
5.1.4 Elämyksellistä toimintaa hevosen kanssa.....	44
5.1.5 Yhteisöllistä toimintaa hevosen kanssa	46
5.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset.....	48
5.2.1 Sosiaaliset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa	48

5.2.2 Psykologiset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa.....	58
5.2.3 Fyysiset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa.....	68
6 YHTEENVETO	71
LÄHTEET	82

KUVIOT

KUVIO 1. Lastensuojeluilmoitus, lastensuojeluasiakkuus ja avohuollontukitoimet	8
KUVIO 2. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteisöllisyys.	46
KUVIO 3. Yhteenveto. Hevostoiminnan määrittely.	71
KUVIO 4. Yhteenveto. Hevostoiminnan toteutus ja tulokset.	74

LIITTEET

LIITE 1. Haastattelusuostumus ja lupa haastattelun nauhoittamiseen	86
LIITE 2. Haastattelusuostumus ja lupa haastattelun nauhoittamiseen	87
LIITE 3. Puolistrukturoitu teemahaastattelu sosiaalityöntekijöille	88
LIITE 4. Puolistrukturoitu teemahaastattelu hevostoiminnan ohjaajille	90
LIITE 5. Aineiston analyysi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely	92
LIITE 6. Aineiston analyysi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset	95

1 JOHDANTO

"If you always do what you always did, you`ll always get what you always got. If you are not happy with what you are getting, you have to change what you are doing. If there is a will to find a way"

-Kyra Kyrklund-

Sain ensimmäisen oman ponini Triggerin ollessani 10-vuoden ikäinen. Se oli lihava, laiska ja omapäinen. Ensimmäisinä vuosina yhteistyö Triggerin kanssa oli melkoisen holtitonta menoa. Kerran se pukitti minut selästä keskellä metsää ja jätti kävelemään uppohangessa monen kilometrin päähän kotoa. Silloin päätin, että kun kasvan isoksi, niin näytän sille kuka määrää. Sillä ponilla oli luonnetta, mutta silti sen suurista mantelin ruskeista silmistä paistoi sanoinkuvailematon lempeys ja viisaus. Opin kunnioittamaan sitä, mutta samalla se antoi minulle hellyyttä, hyväksyntää ja iloa. Monien ponistelujen ja yrityksiä jälkeen yhteistyömme edistyi ja keskinäinen luottamuksemme kasvoi. Menes-tyimme kilpailuissa ja opin olemaan ponin luottamuksen arvoinen. Pian kasvoinkin isoksi ja olin näyt-tänyt sille sen opettamalla viisaudella, että minä olin sen johtaja. Se poni kasvatti minusta sisukkaan, yritteliään, empaattisen ja vastuuntuntoisen kokonaisen ihmisen.

Työskennellessäni lastensuojelun sijaishuoltoyksikössä tapasin käyttää nuoria ratsastamassa ja hoita-massa hevosellani. Useimmat nuorista kärsivät erilaisista sosiaalisista käytöshäiriöistä. Nuorten käyt-täytyminen muuttui merkittävästi tallilla ollessamme ja saatoimme saada paremman keskustelu- ja kommunikaatioyhteyden. Jopa sellaiset pojat, jotka olivat tehneet siviilissä todella pahoja asioita, muuttuivat täysin ollessaan hevosen kanssa. Muutamia vuosia myöhemmin suoritin sosiaalipedago-gisen hevostoiminta ohjaaja koulutuksen. Koulutus avasi minulle uuden maailman ja antoi minulle ymmärrystä siitä, mitä olin tehnyt sijaishuollon nuorten kanssa. Toiminnalle, jota olin itsekin harjoit-tanut hevosten parissa lähes koko elämäni, löytyi oma teoria ja tavoitteet.

Lasten ja nuorten pahoinvointi on kasvava ilmiö, jota vastaan lastensuojelussa taistellaan. Lastensuo-jelussa lasten ongelmien taustalla on useimmiten puuttuva vanhemmuus joka voi johtua terveellisen kiintymyssuhteen luomisesta. Lasten huonovointisuus näkyy yhteiskunnasta syrjäytymisenä erilais-ten sosiaalisten ongelmien vuoksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi sosiaalisen kuntoutuk-sen muoto, jossa on tavoitteena kuntouttaa asiakasta ja mahdollisuuksien mukaan hänen läheispiiriään kokonaisvaltaisesti. Sosiaalipedagogista hevostoiminta täydennyskoulutusta aloitettiin opettamaan

2001. Koulutus käynnistyi aluksi omana hankkeenaan ja sen lähtökohtaisena tarkoituksena oli lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, mihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nähtiin vaikuttavan positiivisesti. (Okulov 2005, 1.)

Sosiaalityöntekijät voivat ostaa asiakkailleen yhtenä avohuollon tukitoimena sosiaalipedagogista hevostoimintaa, ehkäisevällä tai täydentävällä toimeentulotuella (Laine ym. 2015, 44). Tänä päivänä lähes kaikessa toiminnassa painottuu taloudellinen hyötyajattelu ja kustannustehokkuus. Tiukka budjettikuri kuitenkin sääntelee asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia ja tekee sosiaalityöntekijöistä portinvartioita. (Juhila 2012, 72 – 74.) Yhteiskunnan asettamat reunaehdot palvelujen kustannuksille asettavat haasteita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämiselle.

Palveluna sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kallista, mitä monella vähävaraisella asiakkaalla ei ole välttämättä vara ostaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei vielä kuulu Kela-korvaavuuden piiriin, eikä sitä ole tunnustettu osaksi sosiaalisen kuntoutuksen palveluja. Sen sijaan ratsastusterapia on saavuttanut oman paikkansa Kela-korvaavuuden piiristä jo vuonna 1991. Ratsastusterapia on kyennyt todistamaan tieteellisesti relevantisti oman toimintansa kohderyhmän, tavoitteet ja tulokset (Laine ym. 2015, 43). Kela vaatii saada tieteellisesti relevantteja tutkimuksia, jotta toiminnan vaikuttavuutta voisi arvioida. Luotettavassa tutkimuksessa on runsaasti tutkimuksen antamaa tietoa, jotka on hankittu hyvillä ja uskottavilla menetelmillä (Törmälehto 2013, 8).

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei ole vielä suomessa tehty väitöskirjoja, mutta niitä on tulossa (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2011). Sen sijaan ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä ja yliopiston pro gradu -tutkielmia on tehty paljon. Nykyisin suomessa on tarjolla monia erilaisia luonto- ja eläinavusteisia palveluja, mutta usein maksajatahot eivät tiedä mistä maksavat, koska palveluiden vaikuttavuudesta ja kohderyhmistä ei ole laadittu tarpeeksi selviä sisällön kuvauksia (Laine ym. 2015, 45).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämistä lastensuojelun avohuollon tukitoimena on mielestäni tärkeä tutkia, sillä aikaisempien tutkimuksien perusteella hevosavusteisella toiminnalla on ollut merkityksellisiä tuloksia suhteessa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten psyykkiseen ja sosiaaliseen kuntoutumiseen sekä terveellisen kiintymyssuhteen luomiseen. Uuden sosiaalihuoltolain hengessä lastensuojelussa tulisi panostaa ennaltaehkäisevään työhön korjaavan sijasta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisi toimia omalta osaltaan huostaanottoja ennaltaehkäisevänä tukitoimena lastensuojelun avohuollon asiakkaille, mikäli hevostoiminta olisi tehokkaammin sosiaalityön käytössä.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on saada vastauksia tutkimuskysymyksiin *1. Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on? 2. Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan kehittää lastensuojelun tukitoimena?*

Johdannossa esittelin tutkimuksen lähtökohtia ja tutkimuskysymyksiä. Seuraavaksi kerron tutkimustehtävästä ja tutkimuksen tieteellisestä merkityksestä. Teoreettisessa viitekehyksessä avaan tämän tutkimuksen suhteen oleelliset käsitteet ja esittelen tutkimuksen kannalta merkityksellisiä aikaisempia tutkimuksia. Tutkimuksen toteutusvaiheessa kerron tutkimuksen toteutuksesta, käytetyistä menetelmistä ja pohdin tutkimuksen luotettavuutta sekä eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen tulokset esittelen kahden pääteeman mukaisesti, jossa kerron tutkimuksen kannalta merkittävimmistä tuloksista. Aineistonanalyysissä käyn vuoropuhelua haastatteluista esille tulleiden vastausten, tulkintojen sekä aikaisempien tutkimusten valossa. Tutkimuksen lopussa tiivistän tutkimustulokset synteesiin, joita pyrin tulkitsemaan kriittisesti. Pohdinnassa palaan vielä ilmiön merkitykseen sekä kehittämissaasteisiin.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on rakentaa ymmärrystä sosiaalityöntekijöiden ja hevostoiminnan ohjaajien subjektiivista kokemuksista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä ja muodostaa siten ymmärrystä ilmiöstä laajemmassa asiayhteydessä. Seuraamieni sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien sosiaalisen median yhteisökeskustelujen perusteella yhteistyö sosiaalityöntekijöiden kanssa on ollut vähäistä, jolle ei ole löydetty suoranaista selitystä. Yhteisökeskusteluissa ohjaajat ovat käyneet keskustelua toiminnan hyödyistä erityisesti lastensuojeluasiakkaiden kanssa tehtävässä työssä. Omakohtaisen kokemuksen perusteella tiedän, että hevostoimintaa on hyödynnetty jonkin verran lastensuojelun avohuollontukitoimena niiden sosiaalityöntekijöiden toimesta, jotka ovat olleet perehtyneitä ilmiöön. Tutkimustehtävän avulla tahdoin lähteä kasvattamaan tietoutta ja hakemaan ymmärrystä ilmiön määrittelylle, jolla voi olla merkitystä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laajemmalle hyödyntämiselle.

Ohjaajien näkemykset perustuvat ainutlaatuisiin käytännöstä saatuihin kokemuksiin, miten hevostoiminnalla on voitu tukea lastensuojeluasiakkaita. Sosiaalityöntekijöiden kokemukset perustuvat puolestaan siihen, mitä hyötyjä hevostoiminta on voinut tarjota lastensuojeluasiakkaille sosiaalityön näkökulmasta. Näin ollen palvelun ostajan ja palveluntarjoajan muodostamat haastatteluaineistot tukevat toisiaan. Tarkoituksena oli kerätä haastateltavilta tietoa siitä, miten he ymmärsivät hevostoiminnan tarkoittavan. Toisekseen tahdoin ymmärtää, miten hevostoimintaa on voitu hyödyntää ja miten sitä voitaisiin kehittää lastensuojelun tukitoimena.

Aineistonkeruumenetelmä valikoitui tutkimustehtävän ohjaamana. Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi yksilöidyt puolistrukturoiduthaastattelut, joiden avulla uskoin saavani kerättyä mahdollisimman yksityiskohtaista ja käytännöstä saatua tietoa. Käytännöstä saatu tieto perustui kahden eri ammattiryhmän ammatillisiin kokemuksiin. Menetelmän avulla kykenin kuvailemaan, vertailemaan ja selittämään ilmiötä molempien ammattiryhmien kertomien kuvauksien ja kokemusten perusteella. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2014, 134.) Kahden eri ammattiryhmän haastattelujen tarkoituksena oli saada kerättyä toinen toistaan täydentäviä ja tukevia kuvauksia, joiden kautta ymmärtää ja tulkita ilmiön merkitystä. Aineistoa kootessa pohdin myös aineiston määrän lisäksi kysymyksiä aineiston edustavuudesta ja mitä merkityksiä ne antavat tutkimusongelman suhteen (Eskola & Suoranta 2014, 60).

Rajasin tutkimuksen kohderyhmän lastensuojelun avohuollon asiakkaisiin, koska ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön tukipalveluja on mielestäni tärkeä tutkia. Lastensuojeluasiakkuuden alkamiseen on aina jokin erityinen syy, miksi lasta ja perhettä autetaan lastensuojelullisin keinoin. Lastensuojelussa lasta ja perhettä autetaan aina ensisijaisesti avohuollon tukitoimilla. (Räty 2015, 311.) Uuden sosiaalihuoltolain mukaan lastensuojelutyössä tulisi keskittyä erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden mahdollisimman varhaiseen auttamiseen jonkin hyväksi todetun tukitoimen avulla (STM 2016, 5). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla yksi sosiaalityön käytössä oleva varhaisen tuenpalvelu, jonka avulla lapsen ja perheen tilannetta lähdetään korjaamaan.

Tämän tutkimuksen tuloksista voi olla hyötyä sellaisille sosiaalityöntekijöille, jotka eivät ole vielä tietoisia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista ja voisivat pohtia sen avulla palvelun ostamista siitä mahdollisesti eniten hyötyville asiakkailleen. Sosiaalityössä painottuu tänä päivänä taloudellinen hyötyajattelu, jonka mukaan tulisi saada aikaan mahdollisimman paljon, mahdollisimman vähin kustannuksin. Sosiaalityöntekijöiden on kyettävä perustelemaan päätöksiä tehdessään varsin hyvin päätöksensä perusteet (Räty 2015, 312). Tutkimuksen tulokset voivat avartaa sosiaalityöntekijöiden tietämystä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista ja auttaa päätösten perustelussa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla joillekin lastensuojeluasiakkaille ja heidän perheilleen edullisin ja tehokkain sosiaalisen kuntoutuksen muoto, minkä avulla heidän elämänlaatussa kohenee ja sosiaalityön tarve vähenee.

Tutkimuksessani on fenomenologis-hermeneuttisen tieteenfilosofisen perinteen piirteitä. Fenomenologis-hermeneuttisen perinteen mukaan aiemmat tutkimustulokset sekä ennako-oletukset tulisi hylätä siksi aikaa, kunnes tutkimus aineisto on analysoitu. Tällöin ennako-oletukset, aiemmat tulokset sekä teoria toimivat kriittisinä näkökulmina tutkijan tulkintojen tukena. Fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimukseen rakentuu kuitenkin tiettyjä teoreettisia lähtökohtia, joiden avulla hahmotetaan tutkimuskohdetta. (Laine 2010, 35 - 36.)

Ennako-oletuksena ajattelin, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on kyetty vaikuttamaan positiivisesti lastensuojeluasiakkaiden psyykkiseen ja sosiaaliseen kuntoutukseen, saaden aikaan muutoksia heidän toiminnassaan. Oletin myös, että sosiaalipedagogista hevostoiminta olisi vaikuttavampaa, mikäli toiminta olisi säännöllistä ja pidempikestoista. Havaintojen muodostumiseen ja tul-

kintaan vaikuttavat empiirisen kokemuksen lisäksi taustauskomukset, kuten tieteelliset teoriat. Ennakkouskomusten ja teorioiden vaikutus havaintoihin voi olla joissakin tapauksissa perustelua. (Kii-keri & Ylikoski 2004, 29.)

Monet tutkimukset ovat antaneet myönteisiä kuvauksia eläimen vaikutuksista ihmisen toimintaan, mutta liian usealta tutkimukselta puuttuu vertailukohde, mihin tutkimusta verrata ja otokset ovat pieniä (Ikäheimo 2013, 8). Tutkimus on tieteellisesti kestävä, mikäli sille löytyy vertaisarviointi. Opin-näytetöiden tulokset ovat usein lupaavia, mutta johtopäätöksiä ei voi pitää varmoina. Laadullisissa oppinäytetöissä ei yleensä ole käytetty standardoituja arviointikriteerejä ja otoskoot ovat pieniä. (Acrym. 2016, 605.) Vertaisarviointi on yliopistomaailmassa laadun varmistuksen työväline erityisesti luonnontieteissä. Ihmistieteissä vertaisarviointi on jäänyt vähemmälle arvostukselle, mutta viime vuosina myös ihmistieteissä on pyritty muutokseen tieteellisen julkaisun saralla. (Hämäläinen 2012, 6.)

Väitöskirjoja julkaistaan julkisilla väitöstilaisuuksilla, jolla varmistetaan julkaisun tieteellinen pätevyys. Ihmistieteissä relevanttien julkaisujen tuottaminen on haastavaa, sillä niissä tuotetaan paljon rinnakkaisia ajatussuuntia ja oppirakennelmia, jotka kilpailevat vain toistensa kanssa. Toinen ongelmakohta liittyy myös siihen, että läheskään kaikki julkaisujen kirjoittajat eivät ole kokeneita kirjoittajia. Ihmistieteissä tasokkaiden vertaisarviontien tuottaminen on vielä murroksessa. Vertaisarvioinnin muutospolitiikkaan päästään tutustumalla laadukkaisiin kansainvälisiin julkaisukanaviin ja kehittämällä tieteellistä kirjoittamista yliopisto opintojen aikana. (Hämäläinen 2012, 7.)

3 LASTENSUOJELU JA SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

3.1 Lastensuojeluasiakkuus

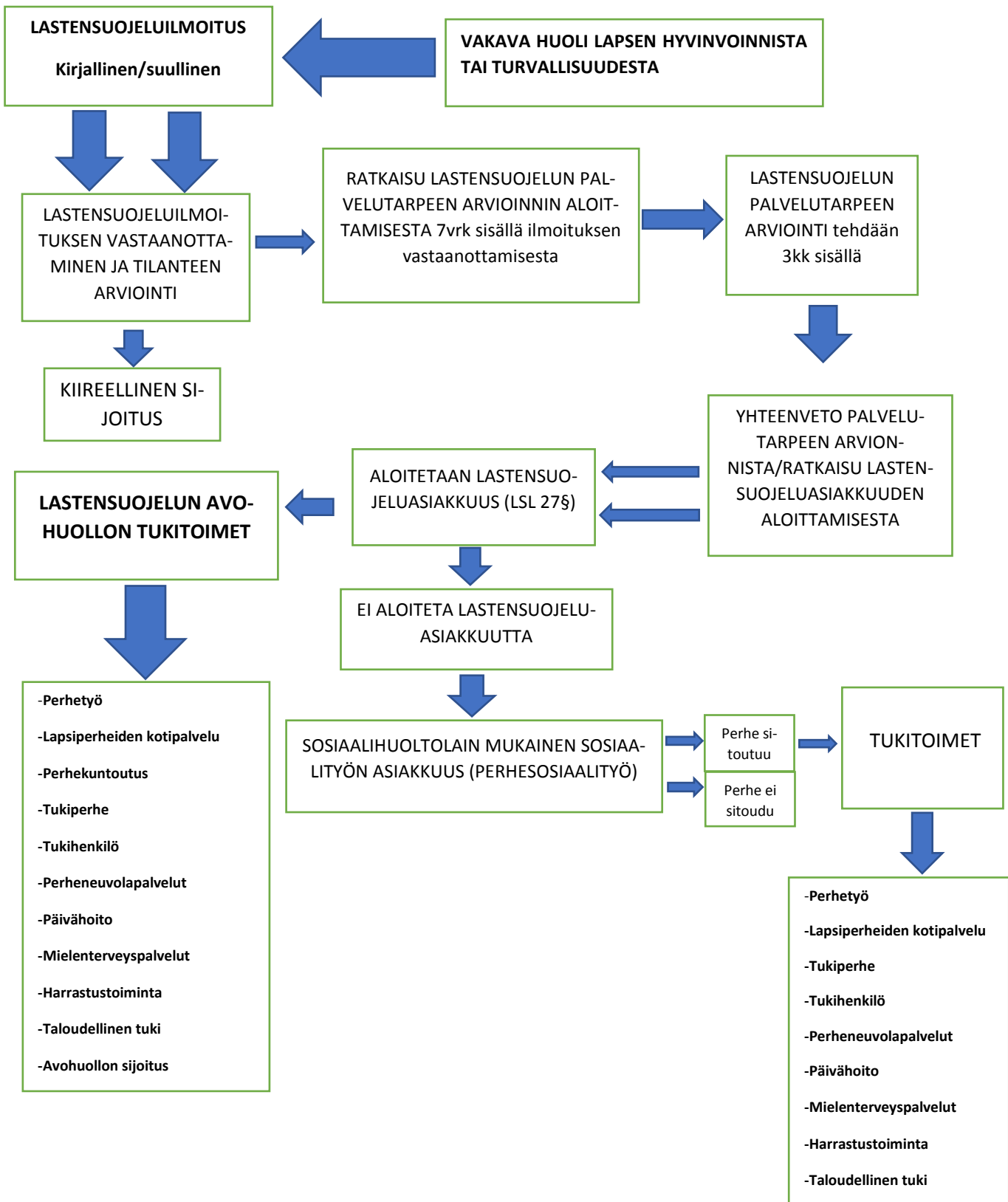
Tutkimukseni kohderyhmänä ovat lastensuojeluasiakkaat, joista keskityn tutkimaan erityisesti lastensuojelun avohuollon asiakkaita. Aloitan tutkimuksen viitekehyksen esittelyn määrittelemällä lukijoille lastensuojeluasiakkuuden käsitettä. Lastensuojelu käsittää monenlaisia auttamiskeinoja, joilla auttaa ja tukea suojelun tarpeessa olevaa lasta ja heidän perhettään. Olen huomannut, että lastensuojelu mielletään helposti olevan yhtä kuin huostaanotto ja sijoitus. Todellisuudessa lastensuojelu pyrkii ensisijaisesti auttamaan lasta ja hänen perhettään kaikin käytettävissä olevin avohuollon tukikeinoin, yleensä heidän omassa kodissaan. Onnistunut lastensuojelutyö tapahtuu hallintoalojen viranomaisten välisissä toimivissa työprosesseissa ja saa aikaan asenteiden sekä toimintakulttuurien muutosta (Saastamoinen 2016, 2).

Vanhemmilla on aina ensisijainen vastuu heidän lapsistaan, mutta yhteiskunnalla on viimesijainen vastuu siitä, että lasten perusoikeudet ja ihmisoikeudet toteutuvat. Lastensuojelun kannalta tärkein ihmisoikeuskysymys on lapsen etu ja se toimii keskeisenä ohjenuorana sosiaalityöntekijöiden tekemissä päätöksissä. Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä etusija erityiseen suojeluun. (Räty 2015, 1.)

Kunnissa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden velvollisuus on turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja tuettava lastenhuolenpidosta vastaavia, sekä kyettävä turvaamaan lasten yksilöllistä kasvua ja hyvinvointia (Juhila 2013, 163). Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lasten hyvinvoinnista huolehtimisesta, mutta lain mukaan heillä on myös oikeus saada yhteiskunnalta tukea lastensa kasvatukseen, silloin kun omat voimavarat eivät enää riitä turvaamaan lapsen edun mukaista kehitystä ja turvallista kasvuympäristöä (Forsberg & Autonen-Vaaraniemi 2012, 31).

Lapsi ja hänen perheensä voi ohjautua lastensuojelun asiakkaaksi lastensuojeluilmoituksen perusteella. Olen havainnollistanut lastensuojeluasiakkuuden alkamisen ja lain velvoittamat toimenpiteet prosessikuviolla (KUVIO 1). Prosessikuvion tarkoituksena on auttaa lukijaa hahmottamaan sitä, mitä lastensuojeluilmoituksen laatimisen jälkeen tapahtuu, mitä lastensuojeluasiakkuus tarkoittaa ja mitä avohuollontukitoimet ovat.

KUVIO 1. Lastensuojeluilmoitus, lastensuojeluasiakkuus ja avojuollontukitoimet (Räty 2015; 219 - 220, 252 – 257, 318 - 325)

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen merkitsee väliintuloa perhe-elämään (Mahkonen 2003, 19). Lastensuojeluilmoituksen taustalla voi olla huoltajien päihde- tai mielenterveysongelmat, perheväkivaltaa, työttömyydestä tai huonosta talouden hoidosta johtuvia toimeentulovaikeuksia tai jostain muusta syystä johtuvaa puuttuvaa vanhemmuutta, joka yleensä ilmenee lapsen heitteellejättönä. Lasten itsensä kohdalla syitä voivat olla lapsen päihteiden käyttö, väkivaltaisuus, hallitsemattomat koulupoissaolot ja itsetuhoisuus. (Taskinen 2010, 49 - 50.) Lastensuojelun tarpeen määrittely voi olla hankala tunnistaa. Lastensuojelu ilmoituksen perusteena voi olla esimerkiksi lapsen jatkuva itkuisuus tai vaikkapa toistuvasti yksin myöhään ulkoileva lapsi.

Lastensuojeluilmoitus voi tulla vireille kirjallisena tai kuultuna jonkin asian yhteydessä vaarassa olevasta lapsesta. Sosiaalityöntekijän velvollisuus on alkaa selvittämään tehtyä lastensuojeluilmoitusta ja ratkaista asian kiireellisyys. Lastensuojeluilmoituksen vireille tulosta sosiaalityöntekijän tulee tehdä ratkaisu seitsemän arkipäivän kuluessa lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnin aloittamisesta. (Taskinen 2010, 53.) Selvityksen ja arvioinnin tulee olla valmis viimeistään kolmen kuukauden kulluttua ilmoituksen vireille tulosta.

Sosiaalityöntekijä selvittää onko asiassa lastensuojelun tarvetta ja tekee ratkaisun lastensuojeluasiakkuuden aloittamisesta. Mikäli lastensuojeluasiakkuuden edellytykset täyttyvät, aloitetaan lastensuojeluasiakkuus lastensuojelulain 27§:ssä määritetyllä tavalla. (Araneva 2016, 133 - 135.) Arvioinnin tarkoituksena on selvittää lapsen kasvuolosuhteet sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia niiden toteuttamisesta (Räty 2015, 252). Selvityksen yhteydessä sosiaalityöntekijä kertoo perheelle heidän oikeuksistaan, vaihtoehtoista, toteutuksesta ja ottaa huomioon heidän mielipiteensä siinä mittakaavassa, kuin se on lainpuitteissa mahdollista ja tarpeenmukaista

Tutkittaessa perheen asiaa tarkemmin, voi työntekijälle selvitä, että perheellä on vakavia taloudellisia ja lasten kasvatukseen liittyviä ongelmia. Ongelmana ei kuitenkaan ole vain huono taloudellinen tilanne tai puutteelliset kasvatusmenetelmät. Olennaista on lähteä selvittämään mistä huono talous ja heikko kasvatusta johtuvat. Vanhemmilta voi puuttua johdonmukaiset kasvatuskeinot, säännölliset elämäntavat tai he eivät kykene asettamaan tarpeenmukaisia rajoja lapsilleen. Lastensuojelussa tavataan perheitä, joissa perhetilanteet voivat olla kiistanalaisia. Kiistanalaisuus voi johtua siitä, että perheen jäsenille hyvä, oikea ja tavoiteltava toiminta ei ole itsestään selvää (Forsberg & Autonen-Vaaranieniemi 2012, 7). Hyvä, oikea ja tavoiteltava toiminta ovat eettisiä ja moraalisia käsitteitä, joita pidetään hyvän yhteiskunnan perusarvoina. Perhedynamiikassa saattaa olla vakavia sosiaalisia-, vuorovaikutus- ja kommunikaatio-ongelmia, jotka näkyvät koko perheen huonovointisuutena. Vanhemmillä voi olla

mielenterveys- ja päihdeongelmia, jonka vuoksi heidän on vaikea toimia johdonmukaisesti lasten kanssa (Schnorback 2009, 165).

Mielenterveysongelmaisten vanhempien lapset voivat sairastua myös itse psyykkisesti. Usein vanhempien sairauden taustalla on sellaisia henkisiä ongelmia, jotka heijastuvat vanhempien negatiivisena tai passiivisena suhteena lapseen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi kokee vanhemmiltaan hylkäämisen kokemuksia, sitä nopeammin koko perheen kuntoutus tulisi aloittaa. Psykoottisen vanhemman lapsella on kymmenenertainen riski sairastua itse psykoosiin. Positiiviset kiintymyssuhdekokemukset ovat välttämättömiä lasten kehitykselle, koska se heijastuu lasten myöhempään käyttäytymiseen. Monet mielenterveysongelmaiset vanhemmat ovat tietoisia heidän ongelmistaan, mutta avun pyytämisen kynnyks voi olla suuri, koska he voivat pelätä, että lapset otetaan heiltä pois (Schnorback 2009, 165 - 173).

Lastensuojelun tukitoimia käytetään menetelmänä, joiden avulla pyritään tukemaan perheitä ja samalla ehkäisemään huostaanottoja. Seuraavassa luvussa avaan lukijalle mitä avohuollon tukitoimet ovat, sillä tutkimukseni kohdistuu yhden avohuollon tukitoimen eli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimivuuden tarkasteluun.

3.2 Lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Tässä luvussa määrittelen mitä perinteiset lastensuojelun avohuollontukitoimet ovat ja millä perusteilla niitä käytetään. Lastensuojelulaki painottaa lapsen äänen kuulemista, jonka vuoksi heidän tutkimisensa ja heidän kanssaan työskentely on perusteltua. Lastensuojelulaki painottaa lapsen kuuntelemisen tärkeyttä, sillä lasten ja nuorten suhteen tehtävissä päätöksissä ja lastensuojelua toteutettaessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota heidän mielipiteisiin ja toivomuksiin. (Forsberg & Autonen-Vaaranieniemi 2012, 88 - 89.)

Avohuollon tukitoimien kustannuksista vastaavat kunnat ja palvelut ovat määrärahasidonnaisia. Palveluiden ja tukitoimien turvaamiseksi varattujen määrärahojen käyttämisestä voidaan kohdentaa määrärahaperusteluilla ja toimielimen vahvistamalla määrärahojen käyttöä koskevilla yleisohjeilla (Räty 2015, 51.) Avohuollontukitoimina asiakkaille voidaan tarjota perhetyötä, lapsiperheiden kotipalvelua, tukiperhettä, tukihenkilöä, virkistysmatkaa, päivähoitoa, vertaisryhmätoimintaa ja terapiapalve-

luja. Perheelle voidaan myös myöntää taloudellista tukea, kuten täydentävää- tai ehkäisevää toimeentulotukea taloudellisiin puutteisiin tai lasten harrastustoiminnan tukemiseen. (Araneva 2016, 261 - 262.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi avohuollon tukitoimi, jonka avulla lasta ja hänen perhettään voidaan tukea kokonaisvaltaisesti. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii yhdeksi lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi, koska se on yhtäläillä suunnitelmallista ja prosessimaista palvelua. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien ja palvelujen vaikuttavuutta seurataan säännöllisillä asiakassuunnitelmapalavereilla, joihin kaikkien perheen asioita hoitavien tahojen olisi hyvä osallistua. Asiakassuunnitelman tarkoituksena on toimia sosiaalityön ja muiden yhteistyökumppaneiden työvälineenä. (Saastamoinen 2016, 71.)

Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on valita lapselle sellainen palvelu, joka turvaa lapsen normaalia ja turvallista kehittymistä ja saa aikaan pysyvä muutosta. (Saastamoinen 2016, 53 - 54.) Kustannustehokkuus ja yksilökeskeisyys ovat edistäneet sosiaalityössä avohuollon, toiminnallisten menetelmien ja osallisuuden tukemista. Ongelmien ehkäiseminen on alettu nähdä olevan edullisempi vaihtoehto, kuin monisyisempi korjaava työ. Sosiaalityöntekijät voivat tukea sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ostamista, jos sitä käytetään avohuollon tukitoimena lastensuojeluasiakkaiden kuntoutuksessa. (Laine ym. 2015, 42 - 44.)

3.3 Sosiaalipedagogiikka

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys perustuu sosiaalipedagogiikan määritelmään, jonka ideologiaa sosiaalipedagoginen hevostoiminta noudattaa. Sosiaalipedagogiikka perustuu ihmisen inhimillisen kasvun prosessointiin, jossa ihminen luo omaa itseymmärrystään. Sosiaalipedagogisen ajattelun historia ja toiminnan kehittämisen synty sijoittuu 1800-luvun lopulle, jolloin perinteinen sääty-yhteiskunta alkoi hajota ja muokkautua uudenlaiseksi eurooppalaiseksi yhteiskunnaksi. Sosiaalipedagogiikan käsite tulee Saksasta, jossa se otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa tieteellisessä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11.)

Sosiaalipedagogiikka opiskellaan omana tieteenalana, oppiaineena ja sitä harjoitetaan ammatillisena orientaationa. Sosiaalipedagogiikka on kokonaisuus, jossa on ihanteena käytännön ja teorian välisen yhteyden liittäminen osaksi vuorovaikutusta. Sosiaalipedagogisilla ja poliittisilla keinoilla voidaan

lievittää ja ehkäistä yhteiskunnallista huono-osaisuutta, tukea hyvinvointia ja vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11.) Sosiaalipedagogiikka ei ole pelkkä ajatusrakenne tai ideologia, sillä vasta kun se muuttuu käytännön toiminnaksi, sitä voidaan kutsua sosiaalipedagogiikaksi. (Nivala 2015.)

Sosiaalipedagogiikalla voidaan viitata yhteiskunnalliseen liikkeeseen tai tehtävään, jonka tarkoituksena on sosiaalisten ongelmien lievittäminen ja ehkäisy kasvatuksellisilla keinoilla. Pedagogiikalla tarkoitetaan kasvattavaa toimintaa, mutta sosiaalisella on monta eri ulottuvuutta. Sosiaalisella voidaan tarkoittaa yhteiskunnallista sosiaalista kokonaisuutta, ihmisten välistä vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä, ihmisten välistä solidaarisuutta ja vähäosaisten auttamista. (Hämäläinen & Kurki 1997, 14 - 15.)

Sosiaalipedagogiikan kiinnostuksen kohteina ovat ne inhimillisen kasvun prosessit, jotka liittyvät esimerkiksi yhteiskuntaan integroitumiseen ja yksilön identiteettiin. Lisäksi kohteina ovat näihin prosesseihin liittyvät erityiset ongelmat sekä se pedagoginen toiminta, jolla edistetään yhteiskunnan jäsenyyttä sekä ehkäistään ja lievitetään syrjäytymistä. Sosiaalipedagogisessa ammatillisessa toiminnassa keskeisiä käsitteitä ovat arkilähtöisyys, sosiaalinen diagnoosi, yhteisöllisyys, osallisuus ja dialogisuus. Sosiaalipedagogiikan voidaan ajatella olevan ajattelu- ja toimintaperiaate, jonka avulla ihminen jatkuvasti luo ja uudistaa omaa itseymmärrystään (Hämäläinen & Kurki 1997, 10).

Ymmärtäminen edellyttää kohtaamista ja vuorovaikutusta asiakkaan kanssa. Ammattihenkilön paneutuessa asiakkaan arkeen, kohtaa hän moninaisia elämänkohtaloita, sosiaalisia ongelmia, ahdistusta ja toivottomuutta. Ammatillisessa toiminnassa keskeisiä ovat ne valmiudet, joita tarvitaan, kun ihmisiä autetaan tulkitsemaan ja ymmärtämään heidän elämäntilanteitaan. Oleellista on saada ihmiset tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan. (Ranne ym. 2005,16.)

Sosiaalipedagogisessa ajattelussa halutaan mahdollistaa ja vahvistaa yksilön tai ryhmän voimaantumisen ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Sosiaalipedagogiikan keinoin yksilöitä ja ryhmiä tuetaan itsensä vastuuta ottaviksi yhteiskunnan jäseniksi (Ranne ym. 2005, 33). Yhteisöllisyys antaa mahdollisuuden osallistua, toimia, vaikuttaa ja olla osa ryhmää, sekä saada siitä itselleen voimaa uskoa parempaan elämään. Johonkin kuulumisen kokemus edistää inhimillistä kehitystä. Yhteisöllisyyden tarkoitus on sosiaalipedagogisessa ajattelussa luoda vilpitöntä ja turvallista vuorovaikutusta, jossa jokainen saa ja antaa toiselle jotain elämän eväitä.

Sosiaalipedagogiikka kasvattaa ihmistä sisältä, opettaa kohtaamaan muita, vaikuttamaan omaan ympäristöönsä sekä toimimaan yhteisössä. Sosiaalipedagogiikalle on ominaista erilaiset erityisopetuksen

linjaukset ja toimenpiteet, joiden tarkoituksena on turvata ihmisten integroituminen takaisin yhteiskuntaan. Sen alkuperäinen tarkoitus on pyrkiä kasvattamaan ja sosiaalistamaan ihmisiä, jotka ovat sen tarpeessa. (Madsen 2000, 18.) Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta liittyvät ihmis-, yhteiskunta-, moraal- ja tiedekäsitykseen. Sosiaalipedagogiikan tulkintoja muovaavat eriaikakausien sosiaaliset todellisuudet. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13.)

Sosiaalipedagogiikka perustuu kokemukselliseen oppimiseen, yhteisön jäsenyyteen, tunneosaamiseen ja vuorovaikutuksellisuuteen. Vuorovaikutus ja vastavuoroisuus synnyttävät kokemuksia, joiden tiedostaminen vahvistaa itsetuntemusta. Yhteisössä huomioidaan yksilö ominaisuuksineen. Ihmisyys on kohtaavassa vuorovaikutuksessa, ihmisyydessä. Tunteet tukevat muuttumisprosessia, jota kannattelee yhteenkuuluvuuden tunne. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistys 2011.) Yhteisössä jokainen jäsen on tärkeä ja jokaiselta voi oppia jotain uutta. Yhteisö kasvattaa jäseniään henkisesti eheämmäksi minäksi. Hyvä ryhmähenki ei aina välttämättä synny heti, vaan se vaatii hieman ponnisteluja, hyvää yhteistyötä ja ongelmaratkaisutaitoja. Toisia on opittava kunnioittamaan ja välittämään heistä.

Yhtenä merkittävänä sosiaalipedagogiikan osana on sosiokulttuurinen innostaminen, jonka periaatteet liittyvät yksilön oma-aloitteisuuden, itsenäisen toiminnan, osallisuuden ja vastuunottamisen tukemiseen. Innostaminen on motivoitumista toimintaan, asettumista suhteisiin, antautumista ja osallistumista yhteisön toimintaan. Sosiokulttuurinen innostaminen liittyy sosiaalipedagogiikkaan, sillä sosiaalipedagogisen tekniikan avulla voidaan auttaa ihmistä innostumaan uusien toimintapojen ja asenteiden muodostumista, mitkä tekevät yksilön osallistumisen mahdolliseksi. Sosiaalipedagogiikan ja innostamisen avulla voidaan saada aikaan sosiaalista kuntoutumista. Sosiokulttuurisessa innostamisessa nähdään, että ihmisellä on kykyjä kehittää omaa tietoisuuttaan omasta elämästään ja kehittyä joka päivä enemmän eteenpäin. (Kurki 2000, 7 - 9.) Sosiaalipedagogiikka ja sen sisällä toimiva sosiokulttuurisen innostamisen ideologian periaatteet toimivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtina, jotka ovat olennainen osa tämän tutkimuksen ilmiön määrittelyä.

3.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogisen hevostoiminta koulutuksen kehittivät sosiaalipedagogisen hevostoiminta yhdistyksen puheenjohtaja Kari Koistinen ja Itä-Suomen yliopiston sosiaalipedagogiikan professori Juha Hämäläinen. Koulutuksen ajatus muodostui Koistisen tyttären harrastuksesta hevosten parissa. Koistinen oli kertonut Hämäläiselle, kuinka tytöt toimivat talliyhteisössä ja oli pohtinut yhteisön voimaannuttavaa luonnetta. Tyttöjen toiminta tallilla oli kuulostanut sosiaalipedagogiselta toiminnalta parhaimmillaan, jota oli syytä lähteä tutkimaan. (Mattila 2017.)

Koulutus käynnistyi alussa omana hankkeenaan 2000-luvun alussa ja sitä olivat mukana rahoittamassa suomenratsastajainliitto sekä opetusministeriö. Hankkeen lähtökohtaisena tarkoituksena oli lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, minkä suhteen sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla oli saatu hyviä tuloksia. Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta käytettiin aikaisemmin nimitystä ratsastuspedagogiikka, mutta sittemmin päädyttiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitteeseen, koska toiminnan nähtiin nivoutuvan enemmänkin sosiaalisesti orientoituvaa kuntoutustyöhön, jossa sosiaalipedagogiikalla oli erityinen asema. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ilmiönä suhteellisen uusi ja sen ainut valmis viitekehys perustuu sosiaalipedagogiikkaan. Laajempaan teoreettiseen viitekehykseen perehtyminen vaatii kansainvälisiin aineistoihin tutustumista. Ratsastuspedagogiikan sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitteet tulivat suomeen saksasta. (Okulov 2005, 1.)

Saksassa ilmiöstä käytetään nimitystä erityispedagogiikka hevosen kanssa ”heilpädagogische mit pferde”, ratsastuspedagogiikka ”Reitpädagogischen” sekä sosiaalipedagogiikka hevosen kanssa ”sozialpädagogische mit pferde”. Ratsastuspedagogiikan nimitys perustuu hevosen parantavaan voimaan, millä on nähty voivan vaikuttaa erityistä tukea tarvitsevien lasten käyttäytymisen muutoksiin psykologisin, psykoterapeuttisin ja kuntoutuksellisin keinoin sekä sosiaalisesti integroivasti. (Sundheimer 2013, 5). Saksalainen erityispedagogiikka on erityisesti perehtynyt ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen tutkimiseen ja sen kasvatukselliseen voimaan. Saksalaisessa erityispedagogiikassa hevosten kanssa painottuvat erilaiset, pintaa syvemmälle menevät menetelmät. Saksalaisessa ratsastuspedagogiikassa keskitytään kasvatukselliseen, parantavaan, kuntouttavaan ja terapeuttiseen toimintaan (Gäng 2015, 26).

Englannin kielessä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan viitataan käsitteillä: ”equine-assisted therapy”, ”equine-assisted psychotherapy”, ”horse assisted therapy”, ”equine facilitated psychotherapy”

ja ”equine-assisted activities”. Sanalla ”therapy” ei viitata asiayhteyksissä terapiaan, vaan terapeutiseen. Usein sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnetään psyko- ja toimintaterapian tukena. (Kirby 2015, 3 - 6.) Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tuotettu suomenkielisiä tieteellisesti luotettavavia tutkimuksia varsin vähän (Laine ym. 2015, 42). Sen sijaan kansainvälisissä tietokannoissa aiheesta on julkaistu tieteellisesti luotettavia tutkimuksia runsaasti.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroaa monella tapaa esimerkiksi ratsastusterapiasta. Ratsastusterapiassa painotutaan enemmän ihmisen fyysisen kunnon kohentamiseen terapian avulla, mutta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa keskitytään psyykkisten ja sosiaalisten heikkouksien kuntouttamiseen. Ratsastusterapia on nimensä mukaisesti terapiaa, joka yhdistyy lääkinälliseen kokonaiskuntoutukseen. Ratsastusterapiassa ei opetella pelkästään ratsastamaan, vaan pyritään parantamaan ihmisten psyykkisiä, sosiaalisia ja fyysisiä vajavuuksia. Ratsastusterapian avulla voidaan kuntouttaa suunnitelmallisesti asiakkaan motorisia taitoja. Ratsastusterapialla on voitu vaikuttaa aivovamman saaneiden, neliraajahalvautuneiden ja CP-vammaisten toimintakyvyn parantumiseen, sekä autististen ihmisten sosiaalisten ja psyykkisten taitojen kehittämiseen. (Laine ym. 2015, 43.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on olennaista sosiaalipedagogiikan tavoin inhimillisen kasvun prosessointi ja yhteisöllinen toiminta, jota kautta yksilö voi voimaantua ja rohkaistua osallistumaan. Sosiaalipedagogiikassa koetetaan elvyttää yhteisöllistä toimintaa ja saada yhteisössä olevat mahdollisuudet esiin. Yksilön elämänhallinnan saavuttaminen voi olla riippuvainen hänen yhteisönsä ideologiasta, johon hän kuuluu (Raatikainen 2012, 65.) Toimintaa ei kuitenkaan suoriteta aina ryhmässä, koska joskus sosiaaliset ongelmat niin suuria, että asiakkaan kanssa on parempi aloittaa työskentely kahdestaan hevosen kanssa.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä tavoitteita ovat sosiaalisen kasvun tukeminen ja hyvinvointi. Toiminnalla pyritään syrjäytymistä ehkäiseviin ja kuntoutuksellisiin tavoitteisiin. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2011.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suunnattu kaikkien sellaisten ihmisten tai ryhmien auttamiseksi, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tai ovat jo syrjäytyneet. Toimintaa ei ole kuitenkaan järkevä harjoittaa sellaisten ihmisten kanssa, joilla on akuutissa vaiheessa olevia mielenterveys- ja päihdeongelmia, mutta suunnitelmallisuudella ja varotoimilla heidänkin on mahdollista tulla osalliseksi toimintaan (Carsson 2016b, 9). Toimintaa tulee soveltaa myös sellaisella hevosella, joka sopeutuu erilaisiin ihmisiin ja ärsykkeisiin. Tämä helpottaa ihmisen ensikohtaamista hevosen kanssa ja nopeuttaa turvallisen vuorovaikutuksen rakentamista.

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on todettu olevan paljon myönteisiä vaikutuksia lasten- ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja kuntoutumiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuntouttaa ja kasvattaa ihmistä sosiaalisesti sekä tukee hyvinvointia (Okulov 2011 ref. Vapalahti 2012, 102). Toiminnassa talli ja sen ympäristö toimivat yhteisönä ja hevonen ohjaajan työparina. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suunnattu kaikille erityisryhmille ja asiakkaille. Asiakkaaksi voi ohjautua itse tai jonkin hoitotahon kautta. Asiakkailla voi olla taustalla mielenterveys- ja päihdeongelmia, kehitys- ja käytöshäiriöitä, työuupumusta, ylivilkkautta, koulukiusattuna olemista ja monia muita vuorovaikutuksellisia ongelmia. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan tukea asiakkaan elämänhallintaa, antaa psykososiaalista kuntoutusta ja edistää syrjäytyneiden ihmisten sosiaalista kanssakäymistä. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan aktivoita asiakasta tarttumaan elämästä kiinni ja nauttimaan siitä.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on muodostaa ihmisen ja hevosen välille vuorovaikutussuhde, jota kautta ihmisen osallisuus lisääntyy häntä ympäröivässä talliyhteisössä. Talliyhteisössä opetellaan huolehtimaan hevosen hyvinvoinnista ja tehdään kaikenlaisia talliyhteisöön sisältyviä tehtäviä yksilöllisten kykyjen mukaan. Tallitöiden ja hevosenhoidon parissa opetellaan tarkastelemaan asiakkaan omia vuorovaikutussuhteita suhteessa lähimmäisiin ja tunnistamaan omia tunteita. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voisi toimia hyvin esimerkiksi psykoterapian tukena. (Laine ym. 2015, 45.) Hevosen hyvinvoinnista opetteluun kautta asiakas voi alkaa arvostamaan ja hoitamaan myös omaa hyvinvointiaan sekä viemään uusia opittuja toimintamalleja tallimaailman ulkopuolelle. Hevosen tarvitsema hoito voi auttaa asiakasta ymmärtämään säännöllisen arkirutiinin merkityksen omalle hyvinvoinnilleen.

Toimiessani sosiaalipedagogisena hevostoiminta ohjaajana olen havainnut, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi vahvistaa asiakkaan itsetuntoa, lisätä rohkeutta, kehittää omatoimisuutta, lieventää ahdistusta ja sosiaalisten tilanteiden pelkoa sekä antaa positiivisuutta elämään. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa asiakkaille iloisia ja elämyksellisiä harrastekokemuksia hevosen kanssa. Asiakkaat voivat saada uusia ystävyysuhteita hevostoiminnan kautta ja toiminnasta voi tulla myös mielekäs harrastus. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevosen kanssa voidaan tehdä sellaisia asioita mihin asiakas on valmis. Hevosen kanssa voidaan tehdä paljon muitakin toimintoja, perinteisen ratsastuksen sijasta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ei keskitytä ratsastuksen opettamiseen, vaan hyvien hevostiaitojen tiedon siirtämiseen järkevällä ja turvallisella tavalla.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa ihmiselle parhaimmillaan elinikäistä oppimista. Sosiaalipedagoginen hevostoiminnassa oleellista on dialogisuus, vuorovaikutuksellisuus, yhteisöllisyys ja

elämyksellisyys. (Sosiaalipedagoginen toimintayhdistys 2011.) Hevonen toimii toiminnassa asiakkaan tukena ja tavallaan jäänmurtajana, joka voi omalla olemuksellaan saada aikaan asiakkaassa ymmärrystä omista tunteistaan ja herättää tunneilmaisutaidot ääneen kuuluviksi. Hevonen toimii myös viestinviejänä ja liittäjänä asiakkaan ja ohjaajan välisessä kommunikoinnissa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on tutkitusti kyetty vaikuttamaan monien eri erityisryhmien psyykkisten ja sosiaalisten heikkouksien kuntouttamiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole terapiaa, vaan kuntoutuksellista, suunnitelmallista ja prosessimaista toimintaa jonka tarkoituksena on kasvattaa ihmistä sisältäpäin. Monissa sosiaalipedagogista hevostoimintaa käsittelevissä tutkimuksissa hevostoiminnan on määritelty olevan sosiaalista kuntoutusta. Seuraavaksi esittelen sosiaalisen kuntoutuksen määrittelyä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kannalta.

3.5 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyn mukaan toiminta on sosiaalisesti orientoitunutta kuntoutustyötä, jossa on tunnustettavissa sosiaalisen kuntoutuksen piirteitä. Sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan vaikeasti syrjäytymisuhan alla olevien tai jo syrjäytyneiden henkilöiden paluuta yhteiskunnalliseen osallisuuteen vahvistamalla kuntoutettavan sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä (STM 2016b). Sosiaalinen kuntoutus on yksilöllisen ja toiminnallisen tuen yhdistävää palvelua. Sosiaalista kuntoutusta järjestetään sosiaalityön ja -ohjauksen keinoin. Sosiaalisen kuntoutuksen tarkoituksena on syrjäytymisen ehkäisy ja sen torjuminen, osallisuuden edistäminen ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen. (THL 2016.)

Sosiaalisen kuntoutuksen käsitteellä ei ole varsinaisesti teoreettista perustaa, mutta sen päämääränä on tukea yksilöiden elämänhallintaa sosiaalisen tuen avulla. Sosiaalinen kuntoutus liittyy vahvasti käytännön työhön, jonka vuoksi siihen liittyviä käsitteitä on haastava ymmärtää ilman tietämystä konkreettisen työskentelyn moniulotteisuudesta. (ks. Rautio 2016, 7 - 8.) Päätavoitteena on tukea yksilöä pääsemään osalliseksi vuorovaikutuksellisiin toimintoihin ja yhteiskunnan rakenteisiin, joilla on merkitystä hänen jokapäiväisessä elämässään. Osallisuudella pyritään vahvistamaan yksilön kiinnostumista yhteiskuntaan, mutta ottamalla huomioon hänen henkilökohtaiset kyvyt sekä tarpeet. Lain säädäntö on asettanut suositukseksi lisätä ja kehittää sosiaalisen kuntoutuksen palveluita erityisesti lasten ja nuorten sosiaalisen kuntoutuksen suhteen. (STM 2016a, 37.)

Sosiaalinen kuntoutus on määritelty yhdeksi sosiaalialan palveluksi uudistuneen sosiaalihuoltolain mukaan. Uusi sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaalisen kuntoutuksen itsenäiseksi palveluksi ja on määritellyt palvelulle selkeät tavoitteet ja sisällön. Uuden sosiaalihuoltolain mukaan on tarkoituksenmukaista lisätä resursseja ennaltaehkäiseviin sosiaalityön peruspalveluihin, korjaavan työn sijaista. Lähitulevaisuudessa sosiaalisen kuntoutuksen tarve kasvaa suurten muutosten myötä. Suuria muutoksia sosiaalisen kuntoutuksen suhteen asettavat SOTE-palvelurakenne uudistukset, sosiaalihuoltolain määritykset ja toimeentulotuen perusosan siirtyminen Kelaan. (ks. Rautio 2016, 2 - 5.)

Perustoimeentulotuen siirtyminen Kelaan on merkinnyt perussosiaalityössä historiallisen aikakauden päättymistä ja tuonut sosiaalityöntekijöille tilaa uusille tehtäville perustoimeentulotuki päätösten tekemisen sijasta. Sosiaalityölle on jäänyt vielä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätösten viranhaltijaoikeudet, jotka mahdollistavat sosiaalisen kuntoutuksen kustantamisen asiakkaille. Useimmat sosiaalisen kuntoutuksen keinot ovat tavanomaisia sosiaali-, terveydenhuollon- ja muita tukipalveluita. Rautio (2016, 4) kirjoittaa, että liian usein tavanomaisia sosiaalisen kuntoutuksen palveluita ei kuitenkaan ole määritelty kuntoutuspalveluiksi, vaikka niillä olisikin merkittäviä kuntoutusta edistäviä vaikutuksia.

Sosiaalisen kuntoutuksen palveluista vastaa osittain sosiaalihuolto, mutta palvelut ostetaan usein muilta organisaatioilta. Kela tuottaa ja järjestää osan sosiaalisen kuntoutuksen palveluista, jotka Kela on hyväksyttänyt korvaavuuden piiriin. Sosiaalisen kuntoutuksen palveluista puhutaan usein kehitysvammalain, vammaispalvelulain, päihdehuoltolain ja lastensuojelulain yhteydessä. Uuden sosiaalihuoltolain myötä sosiaalisen kuntoutuksen saamiseksi asiakkaan ei välttämättä tarvitse täyttää lääketieteellisesti todettua sairautta tai vammaa, eikä sosiaalista kuntoutusta tarvitse järjestää osana lääkinnällistä kuntoutusta. (Rautio 2016, 6.) Lastensuojelussa lapsille ja perheille voidaan järjestää sosiaalista kuntoutusta avohuollon tukitoimin. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässä ja huolehtia, että lapsi ja koko perhe saavat kokonaisvaltaista kuntoutusta erilaisten palveluiden avulla. (Kähäri-Wiik, Niemi & Rantanen 2007, 58 - 62.)

Uusi sosiaalihuoltolaki on ottanut paremmin huomioon erityistä tukea tarvitsevien lasten sosiaalisen kuntoutuksen (STM 2016b). Lasten ja nuorten kuntoutuksessa hyödynnetään kasvatuksellista näkökulmaa. Kasvatuksellisella kuntoutuksella voidaan tukea lapsen persoonallisuuden ja itsetunnon kehittymistä. Menetelmän avulla koetetaan tukea lasta oman minäkuvan luomiseen, opettaa hyväksymään itsensä ja tukea psyykkiseen itsenäistymiseen. Kasvatuksellisilla keinoilla voidaan tukea koko perheen toiminta- ja vuorovaikutusperiaatteiden muuttamista terveellä tavalla. Onnistunut kuntoutus tulee osaksi lapsen ja perheen päivittäistä elämää. (Kähäri-Wiik ym. 2007, 67 - 68.)

Sosiaalisen kuntoutuksen määrittelyn perusteella sosiaalipedagoginen hevostoiminta täyttää kriteerit Toiminnassa ei ole kyse vain hevostelusta tai oleskelusta tallilla. Toiminta on tavoitteellista, toiminnallista, elämyksellistä, yhteisöllistä ja prosessimaista. Toiminnassa hyödynnetään psykososiaalista työtettä, valmennetaan yksilöä yhteisöllisesti integroitumaan yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi sekä kuntoutukseen pyritään ottamaan mukaan myös asiakkaan lähipiiri, mikä on olennaista sosiaaliselle kuntoutukselle. Keskeistä sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle sekä sosiaaliselle kuntoutukselle ovat asiakkaan voimaannuttaminen, luottamuksellisuus, sitouttaminen, positiivisuuden sekä toivon kasvattaminen ja asiakkaan äänen kuuleminen (ks. Rautio 2016, 4 - 5.) Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa lähdetään liikkeelle aina asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan ja toiminnalle laaditaan yhdessä realistiset tavoitteet (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistys 2011).

Sosiaalisessa kuntoutuksessa, sosiaalipedagogiikassa, sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa sekä lastensuojelussa on yhteneväisiä tavoitteita asiakkaiden kuntoutumisen suhteen. Asiakkaan kokonaisvaltaisen kuntoutumisen tueksi on tärkeää saada koko lähipiiri mukaan, jolloin apua ja tukea saadaan annettua koko perheelle kokonaisvaltaisesti. Sosiaalipedagogisen ajattelun sekä sosiaalisen kuntoutuksen ydin on yhteisöllisyydessä sekä toiminnallisuudessa ja niiden avulla sosiaaliseen ympäristöön suuntautumisessa. (Vapalahti 2012, 126.) Tämän tutkimuksen suhteen lasten ja nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa kasvatuksellinen näkökulma on hyvin tärkeässä asemassa. Siksi koko perheen olisi hyvä olla mukana. Näin ollen sosiaalipedagoginen hevostoiminta on oiva sosiaalisen kuntoutuksen tukimuoto lastensuojelutyössä.

3.6 Tutkimuksen kirjallisuus

Tässä kappaleessa esittelen aikaisempia tutkimuksia hevostoiminnan hyödyntämisestä lastensuojeluasiakkaiden kuntoutuksessa, joita olen käyttänyt tämän tutkimuksen tukena. Seija Okulov ja Katja Koukari (2005) ovat julkaisseet tutkimuksia ja selvityksiä oppaassaan ”Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi- sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksista” tiivistelmiä ensimmäisten sosiaalipedagogisen hevostoimintakoulutuksen suorittaneiden opiskelijoiden lopputöistä. Oppaassa on julkaistu Johanna Kaarelan tiivistelmä ”Juokse sinä humma, kun taivas on tumma- Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena”. Kaarela oli tutkinut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia lastensuojelun avohuollon työssä. Tutkimuksen mukaan hevostoiminnan hyödyntämisestä

avohuollon tukitoimena oli positiivisia vaikutuksia, joka tuki sosiaalityöntekijän tekemää työtä. Hevostoiminnan avulla lasten elämästä saatiin uutta tietoa, lasten itsetunto vahvistui sekä sosiaaliset, -tunneilmaisu- ja ongelmaratkaisutaidot kehittyivät.

Erna Törmälehto (2013) on tutkinut artikkelissa ”Hevostoiminnan terapeuttinen voima lasten ja nuorten ryhmissä” hevosavusteisen toiminnan vaikutuksia lasten ja nuorten ryhmämuotoisen terapian tukena. Tutkimuksessa hevosen roolilla oli voimaannuttavia tuloksia yhdessä toimintaterapeutin työparina. Tutkimuksessa kerrotaan hevosen kuntouttavista mahdollisuuksista lasten ja nuorten ryhmäkuntoutuksessa, joilla on psyykkisiä ongelmia. Tutkimuksen mukaan hevostoiminnan avulla lapsia voitiin sitouttaa paremmin terapiaan, sekä vahvistaa positiivisia psyykkisiä sekä sosiaalisia muutoksia lasten toimintatavoissa.

Australiassa Annick Maujean, Elizabeth Kendall, Lillan Roquer, Tony Sharp & Graham Pringle (2012) ovat tutkineet julkaisussaan ”Connennecting for health: Playing with horses as a therapeutic tool” hevosten terapeuttista voimaa psykologisena interventiona elämänhallinta ongelmaisten nuorten kuntoutuksessa. Tutkimuksessa kaikilla nuorilla oli laajoja sosiaalisia ongelmia ja sitoutumattomuutta koulunkäyntiin. Tutkimuksen mukaan hevostoiminnan avulla voitiin lisätä nuorten itsetuntoa, omatoimisuutta ja kehittää elämänhallintataitoja. Tutkimuksen tulokset todistivat, että tämän tyyppinen interventio voi olla toteuttamiskelpoinen vaihtoehto niille nuorille, jotka ovat syrjäytyneet koulusta ja normaalista yhteiskunnan osallisuudesta ja joiden ongelmiin ei oltu voitu vastata perinteisillä auttamiskeinoilla.

Saksassa Regina Schnorback (2009) on tutkinut artikkelissaan ”Heilsame bindungserfahrungen: Heilpädagogische förderung mit dem pferd für kinder psychisch kranker elternteile” psyykkisesti sairaiden vanhempien lasten terveellisen kiintymyssuhteen korjaamista hevostoiminnan avulla. Tutkimuksen mukaan hevosen avulla voidaan vahvistaa lasten ja vanhempien terveellisen kiintymyssuhteen uudelleen rakentumista ja tarjota vaihtoehtoisia toimintatapoja tulevaisuuteen. Tutkimuksessa korostui ennaltaehkäisevän työtteen painottaminen laitoshoidon sijasta. Psyykkisesti sairaiden vanhempien lapsilla on moninkertainen riski sairastua myös itse psyykkisesti. Hevostoiminnassa painottuivat erityispedagogiset menetelmät, joilla oli toiminnan tulosten suhteen terapeuttisia vaikutuksia. Hevostoiminnalla kyettiin korjaamaan lasten rikkoutunutta minä kuvaa ja opettamaan uudenlaisen läheisyyden vastaanottamista.

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty runsaasti ammattikorkeakoulu tasoisia opinnäytteitä sekä pro gradu -tutkimuksia. Eri oppilaitosten tietokantojen mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kasvattanut suosiotaan opinnäytetöiden aiheena viimeisen viiden vuoden aikana. Oman tutkimukseni suhteen olen pyrkinyt hyödyntämään tieteellisesti kestäviä tutkimuksia jatkotutkimusta ajatellen. Suomessa ei ole vielä julkaistu varsinaisia tieteellisiä tutkimuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Hyödynnän tutkimuksessani perustellen Johanna Kaarelan materiaalia lastensuojelun avohuollon osalta sekä Kati Vapalahden artikkelia ”Nuorisokodin nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta”. Julkaisut on tällä hetkellä lähes ainoat painetut suomenkieliset julkaisut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä avohuollon tukitoimena.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmä

Aloitin pro gradu -tutkimuksen työstämisen tammikuussa 2017. Tutkimukseni on laadullinen haastattelututkimus, jossa on arviointitutkimuksellisia piirteitä. Käytin tutkimuksen aineiston keruumenetelmänä puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Valitun tutkimusmenetelmän avulla tahdoin ymmärtää, tulkita ja kuvata tutkittavaa ilmiötä. Tutkimukseni lähtökohtana on kuvata sosiaalipedagogista hevostoimintaa kokonaisvaltaisesti, mutta rajatusti. Tutkimuksessa tarkastelen sosiaalipedagogista hevostoimintaa kahden eri ammattiryhmän kuvaamana ja toiminnasta saatuja tuloksia lastensuojelun avohuollon asiakkaiden parissa. Rajaamisen avulla pyrin valitsemaan tutkittavan ilmiön tarkoituksenmukaisesti.

Käyttämäni tutkimusmenetelmän tarkoituksena on vastata kysymyksiin: miten, miksi, millainen ja mitä. Kysymystyyppit vastasivat laadullisen tutkimuksen periaatteita, jonka vuoksi päädyin tekemään haastattelututkimuksen. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan ihmisiä tiedonkeruun kohteina, koska ihmisistä voidaan saada moninaisempaa tietoa suhteessa määrällisen tutkimuksen mittaussäilyneisiin. (Hirsijärvi ym. 2014, 162 - 164.) Ajattelin moninaisemman tiedon rakentuvan paremmin kasvokkai- sessa kohtaamisessa, jossa tutkijana voisin hyödyntää vuorovaikutuksellisia menetelmiä ja rohkaise- maan haastateltavia vastaamaan heille esitettyihin kysymyksiin.

Keräsin tutkimuksen empiirisen tutkimusaineiston neljältä sosiaalityöntekijältä ja kuudelta hevostoi- minnan ohjaajalta. Teemahaastattelut soveltuivat hyvin tutkielmani tutkimusmenetelmäksi, koska sen avulla sain tuotettua kokemuseräistä tietoa teemojen ja joustavuuden avulla sekä pieni otos mahdol- listi menetelmän tehokkaamman käytön. Empiirinen tutkimusaineisto koostui kahden eri ammatti- ryhmän antamista haastatteluista, joiden avulla sain toisiaan täydentäviä ja tukevia vastauksia asetet- tuihin tutkimuskysymyksiin. Rakensin vertailevan tutkimusasetelman, jossa vertasin tapauskohtaisia tietoja ja tein niille tulkintoja sekä pyrin perustelemaan niitä kirjallisuuden avulla. Elämän käytän- nöstä saatu kokemus ja tutkimuksien antamat tiedot ovat samankaltaisia, jotka tukevat toisiaan (Ikä- heimo 2013, 9).

Tutkimuksessani on fenomenologis-hermeneuttisen tieteenfilosofisen perinteen piirteitä. Empiirinen aineistoni koostui kahden ammattiryhmän kokemuksista saaduista ilmiön määrittelyistä, joiden kautta

koetin rakentaa ymmärrystä ilmiöstä. Fenomenologia liittyy kokemusperäisen tiedon tutkimusstrategiaan (Koppa 2009). Suuntauksen periaatteena on, että ilmiötä tarkastellaan ilmiönä itsenään. Tarkastelu tapahtui haastateltavien elämysten ja ajatusten kautta, jonka avulla kasvatin ymmärrystä. Haastatteluiden avulla tutkin haastateltavien koettua elämää, jota koetin ymmärtää esiymmärryksen perusteella. Toisella tasolla tapahtui vasta itse tutkimus. Tutkimuksen tavoitteena oli käsitteellistää kokemusten merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 35.)

Hermeneutiikalla tarkoitetaan teoriaa, jonka avulla tulkinnoille etsitään sääntöjä, joiden kautta voimme arvioida tulkinnan todenperäisyyttä. Hermeneuttinen tutkimus keskittyy tutkimaan ihmisten kommunikointia ja etsimään niistä merkityksiä. Keskeisiä käsitteitä ovat tulkinta ja ymmärtäminen. Ymmärrys perustuu esiymmärrykseen, joka etenee kehämäisesti. Hermeneutiikassa selittäminen tarkoittaa ilmiöiden merkityksen ymmärtämistä ja se on tulkintaa, joka etenee kielenilmauksista sosiaaliseseen todellisuuteen. Esiymmärrystä tarvitaan, koska se ilmenee käytännön toiminnassa. Ilman tekojen ja ajatusten tavoittamista ei todellisuutta voida ymmärtää. (Judén-Tupakka 2007, 64.)

Empiirisessä tutkimuksessa tieto pohjautuu tutkimusaineiston evidenssiin, joka on esiteoreettista kokemuksesta. Ilmiön ennakkotiedot, esioletukset ja sen jälkeen saatu tieto muodostavat kehän, jota kautta sain tuotettua uutta tietoa kuvauksina ja tulkintoina. Fenomenologia soveltuu menetelmänä sellaisten ilmiöiden tutkimiseen, josta tiedetään varsin vähän ja sellaisten ilmiöiden tutkimiseen, josta tarjolla oleva tieto on hiljaista tietoa sekä erilaisten esiolettamusten värittämää. (Judén-Tupakka 2007, 62 - 65.) Metodin tarkoituksena on tuottaa laajempaa tietoa aikaisemmin tuotetuista kokemuksiin perustuvista tuloksista. (Laine 2010, 28 - 33.)

Fenomenologis-hermeneuttisessa suuntauksessa tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat merkityksen, kokemuksen ja yhteisöllisyyden käsitteet (Laine 2010, 28 - 33). Tämän tutkimuksen kannalta suuntauksen tarkoituksena oli saavuttaa tietoa sosiaalityöntekijöiden ja ohjaajien tapauskohtaisista kokemuksista sekä ilmaisujen merkityksistä, joiden avulla rakensin ymmärrystä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä. Metodi muotoutuu monien eritekijöiden tuloksena prosessimaisesti. (Laine 2010, 33.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ilmiönä suhteellisen uusi. Ilmiön määrittely tulee todeksi ihmisten subjektiivisista kokemuksista, koska ilmiötä tulkitseva teoreettinen viitekehys on suppea ja osittain tuntematon. Näin ollen fenomenologis-hermeneuttinen tieteen filosofinen suuntaus tulkitsee tutkimukseni aineistoa hyvin.

4.2 Aineiston keruu

Tutkimuksen empiirinen aineisto koostui puolistrukturoiduista teemahaastatteluista, jotka keräsin yksilöhaastatteluina. Laadin tutkimussuunnitelman sekä puolistrukturoidut tutkimuskysymykset valmiiksi maaliskuussa. Suoritin 11 teemahaastattelua huhtikuun alkuun mennessä. Haastateltavat valikoituivat neljän eri facebook -ryhmään laitettujen ilmoitusten perusteella ympäri suomea. Facebook -ryhmät olivat sosiaalityöntekijöille ja hevostoiminnan ohjaajille suunnattuja omia sosiaalisen median keskustelufoorumeja, joissa olin itsekin jäsenenä. Lähetin lisäksi teemahaastattelun esittely- ja suosituskirjeitä muutaman ison kunnan sosiaalitoimen kirjaamoon edelleen jaettaviksi. Kunnat valikoituivat sen perusteella missä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajia toimi eniten sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen jäsensivujen perusteella. Tästä päätin, että siellä missä alueella hevostoiminnan ohjaajia on eniten, on myös sosiaalityöntekijöitä jotka mahdollisesti ostavat palvelua omille asiakkailleen.

Haastateltavat ilmoittivat halukkuudestaan osallistua haastatteluun sähköpostitse. Haastatteluihin ilmoittautui kuusi hevostoiminnan ohjaajaa, jotka olivat tarjonneet palvelua lastensuojelun avohuollon asiakkaille sekä viisi sosiaalityöntekijää, jotka olivat ostaneet lastensuojeluasiakkailleen sosiaalipedagogista hevostoimintaa avohuollontukitoimena. Yhden haastatteluun osallistuneen sosiaalityöntekijän haastattelun karsin aineistosta pois, koska haastattelun aikana selvisi, että hän oli ostanut palvelua huostaanotetuille lastensuojeluasiakkaille. Tulokset olisivat olleet pääpainoltaan korjaavassa työssä, mikä ei olisi ollut relevanttia tutkimustulosten suhteen. Hänen kanssaan kuitenkin sovimme, että saan hyödyntää haastattelu aineistoa myöhemmin, mikäli työstän aiheesta lisää tutkimuksia.

Kaikki haastattelemani hevostoiminnan ohjaajat olivat suorittaneet sosiaalipedagogisen hevostoiminta ohjaajakoulutuksen. Ohjaajilla oli taustakoulutuksena sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus- ja työtaustaa, sekä perusopetuksen, erityisopetuksen ja hevostalouden koulutus- ja työtaustaa. Ohjaajilla oli kokemusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaamisesta 2-15 -vuotta. Osa ohjaajista oli hyödyntänyt eläinavusteista toimintaa jo ennen sosiaalipedagogisen hevostoiminta ohjaaja koulutuksen suorittamista, mutta he eivät mieltäneet olleen tuolloin tarpeeksi päteviä. Kaksi haastateltavaa toteutti sosiaalipedagogista hevostoimintaa osana oman organisaationsa työaikaa. Loput neljä haastateltavaa toimivat joko sivutoimisena yrittäjänä tai päätoimisena yrittäjänä.

Haastatteluun osallistuneista sosiaalityöntekijöistä kahdella oli sosiaalityöntekijän pätevyys ja kaksi opiskeli vielä työnohella sosiaalityötä. Sosiaalityöntekijöillä oli työkokemusta lastensuojelun sosiaa-

lityöstä 3–17 -vuoden ajalta. Kaikilla sosiaalityöntekijöillä oli kokemusta hevosavusteisesta toiminnasta, jonka toteutumiseen he olivat joskus osallistuneet yhdessä asiakkaiden kanssa. Kahdella haastateltavalla oli kokemusta hevosavusteisten ryhmien toteuttamisesta yhdessä hevostoiminnan ohjaajan ja asiakkaiden parissa. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi käyttävänsä osan työajastaan hevosavusteisten ryhmien toteuttamiseen, joka oli otettu haastateltavan työpaikassa pysyväksi käytännöksi. Eräs toinen haastateltava kertoi olleensa mukana projektissa, jossa hän oli mukana ohjaamassa hevosavusteista toimintaryhmää yhdessä hevostoiminnan ohjaajan kanssa.

Kuusi haastattelua tein haastateltavien kotona ja viisi haastattelua suoritin puhelinhaastatteluina. Päädyin puhelinhaastatteluihin, koska osa haastateltavista asui kaukana ja perheellisenä meidän olisi ollut kovin haastavaa saada järjestettyä yhteistä aikaa haastattelujen toteuttamiseen. Ennen haastatteluja jokainen haastateltava tutustui huolellisesti haastattelun suostumuskirjeeseen sekä toimitti lomakkeen allekirjoitettuna minulle joko skannaamalla tai haastattelun yhteydessä (LIITE 1 & LIITE 2). Puhelimessa suoritettut haastattelut sujuivat hyvin ja vuorovaikutuksellinen ilmapiiri muodostui, vaikka emme keskustelleetkaan kasvotusten.

Haastattelukysymykset olivat puolistrukturoituja, eli kaikkia esitettäviä kysymyksiä ei oltu ennalta kiinnitetty, eikä haastattelun näkökulmaa lyöty lukkoon. Teemahaastatteluni on avoimenhaastattelun ja lomakehaastattelun välimuoto. Tutkimustehtävä ja ongelmanasettelu ohjasivat haastattelukysymysten suunnittelua, joiden avulla uskoin saavani haastattelujen avulla vastuksia tutkimuskysymyksiini tarkoituksenmukaisesti. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Haastattelukysymykseni ja valitsemani aihepiiri olivat kaikille haastateltaville samat, mutta haasteltavasta riippuen vaihtelin kysymysten muotoilua ja järjestystä. Sosiaalityöntekijöille osoitetut kysymykset liittyivät palvelun ostamisen näkökulmaan ja ohjaajille suunnatut kysymykset liittyivät puolestaan palveluntarjoajan näkökulmaan. Rakensin haastattelun kuuden eri teeman mukaan, jotka perustuivat tutkimukseni viitekehyyseen, eli sellaiseen teoriaan ja tietoon josta minulla tutkijana oli jo tietoa.

Teemahaastattelu on vuorovaikutuksellinen aineistonkeruumenetelmä, joka vaati minulta haastattelijana vahvaa ammatillisuutta, että sain haastattelun pysymään asiassa ja että en itse olisi vaikuttanut vastausten muodostumiseen. Pyrin esittämään haastattelukysymykset tiukasti vain etukäteen laadittujen kysymysten mukaan. Haastattelutilanteet syntyivät samalla periaatteella, kuin arkisessa vuorovaikutussuhteessa. Haastattelijana roolinani oli oppia jotain uutta haastateltavalta. (Ruusuvoori & Tiitula 2014, 15 - 19.) Tarkoitukseni oli saada haastateltavilta empiiristä havaintotietoa, jota voin käyttää perusteena tieteellisessä keskustelussa.

Aloitin kaikki haastattelut small talk- tyyppisillä keskusteluilla, joka teki haastattelun aloittamisen rennoksi tilaisuudeksi. Keskustelin haastateltavien kanssa säästä, hevosista ja opiskelusta. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista kertesin kaikkien haastateltavien kanssa haastattelun periaatteet sekä tarkoituksen. Nauhoittamisen aloitin ja lopetin niin, että haastateltavat olivat tietoisia asiasta. Kahden haastattelun aikana jouduimme keskeyttämään haastattelun hetkeksi. Yhden haastattelun aikana hevoset meinasivat karata tarhoista ja toisen haastattelun aikana haastateltava vastasi hänelle tärkeään puheluun. Haastattelut kuitenkin jatkuivat keskeytyksestä huolimatta hyvin, koska käsitelimme keskeytyksen aikana olleen kysymyksen uudelleen. Haastattelut kestivät 60 - 100 minuutin ajan kerrallaan. Haastateltavat kehuivat pääasiassa tutkimuksen aihetta ja sen tärkeyttä sekä kuvasivat haastattelukysymyksiä reflektioiviksi.

Haastattelulla oli kuitenkin tietty päämäärä, mihin kannustin haastateltavia vastaamaan. Haastattelijana annoin haastattelun aikana kysymyksiä, täydentäviä kysymyksiä ja tein niiden pohjalta muistiinpanoja sekä tulkintoja. (vrt. Ruusuvuori & Tiitula 2014, 20 - 22.) Haastattelujen aikana pyrin asettumaan neutraaliin rooliin, jolloin esitin haastateltaville kysymyksiä ja tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä. Haastattelujen aikana kommentoin vastauksia yhdenmukaisilla ja kannustavilla äänneillä: ”*hmm, joo, kyllä, aivan*”. Kannustavilla äänneillä viestin haastateltaville hyväksynnästä jatkaa haastattelua, mutta en antanut suoraa vastausta vastasivatko he kysymyksiini, kuten haastattelijana olisin tahtonut heidän vastaavan. Hyvän vuorovaikutuksellisen keskustelun mukaan kaikki osallistujat noudattivat tiettyjä sääntöjä, kuten puheenvuoron antamista. (vrt. Ruusuvuori & Tiitula 2014, 22).

Annoin vastaajille tilaa vastata kysymyksiini juuri niin kuin he itse ymmärsivät kysymyksien tarkoitettavan. Haastateltavat ymmärsivät kysymykset oikein, sillä he lähtivät vastaamaan kysymyksiin reflektiivistä ajattelua käyttäen. Kaikilla haastateltavilla vaikutti olevan samanlainen ymmärrys ilmiöstä, mutta he pyrkivät kuvaamaan sitä yksilöllisesti omien kokemusten kautta. (vrt. Judén-Tupakka 2007, 85.) Muutaman kerran jouduin keskeyttämään haastattelun kulun ja kertomaan, että tulen kysymään kyseisestä aiheesta myöhemmissä kysymysosoissa. Haastateltavat olivat hyvin perehtyneitä ilmiöön ja halusivat kertoa innokkaasti omista kokemuksistaan. Kaikki haastateltavat olivat verbaalisesti aktiivisia, joka teki haastattelusta miellyttävän.

Esitin hevostoiminnan ohjaajille haastattelukysymyksiä yhteensä 40 kappaletta ja sosiaalityöntekijöille 38 kappaletta. Molemmat kysymyssarjat oli jaoteltu teemoittain kuuteen osioon (LIITE 3 & LIITE 4). Teemat olivat molemmille ammattiryhmille samat, mutta kysymysten asettelussa otin huomioon molempien ammatillisen näkökulman. Muotoilin kysymyssarjat ohjaajille palveluntarjoajan

näkökulmasta ja sosiaalityöntekijöille palvelun ostajan näkökulmasta vastattaviksi. Kysymysten sisällöissä oli samankaltaisuuksia, jotka olin asettanut tarkoituksenmukaisesti eri osioihin. Etukäteen valitut teemat perustuivat tutkimuksen tutkimustehtävän, tutkimuskysymysten, ongelmanasettelun sekä niiden tarkoituksen mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75).

Teemahaastattelun kysymykset kietoutuvat haastateltavien kokemukseen ja heidän näkemykseensä toiminnan hyödyistä lastensuojeluasiakkaiden sosiaalisessa kuntoutuksessa. Kiinnitin erityistä huolellisuutta teemahaastattelujen kysymyksien aseteluun. Pyrin asettamaan mahdollisimman yksinkertaisia, selkeitä ja mielenkiintoa herättäviä kysymyksiä. (vrt. Hirsijärvi ym. 2014, 232.) Haastateltavat pyrkivät tietoisesti vastaamaan haastattelukysymyksiin ilmiön tasolla, mutta kuvasivat joitakin havaintoja ja tuloksia anonyymien esimerkkien kautta. Haastateltavat antoivat suostumuksensa kirjoittaa kaikista antamistaan havainnoista tutkimukseen sekä hyödyntää aineistoa mahdollisesti seuraavassa tutkimuksessani. Empiirisen tutkimukseni suhteen minun tuli olla tutkijana varovainen sen suhteen, että kohdehenkilöiden anonyymius säilyi (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 22).

Haastattelun tarkoituksena oli saada aikaan reflektiivistä ajattelua, jonka avulla haastateltavat voisivat antaa mahdollisimman monipuolista kuvausta ilmiöstä. Reflektiivinen ote onnistui ja haastateltavat antoivat haastattelusta positiivista palautetta. Haastattelun ansioista moni haastateltava kertoi saaneensa uutta innostusta myös omaan työhönsä, koska he olivat joutuneet pohtimaan haastattelun aikana millaista palvelua he tuottavat tai ostavat. Teemahaastattelun tukena hyödynsin muistiinpanoja ja nauhoitteita, joiden avulla aineiston koodaaminen tapahtui luotettavammalla tavalla. Käytin kasvokkaisissa- sekä puhelinhaastatteluissa puhelimeen asennettua nauhoitusohjelmaa, jonka avulla nauhoitin kaikki haastattelut. Teemahaastattelun avulla sain haastateltavilla monipuolista tietoa, jota olin kyennyt myös analysoimaan hyvin monin eritavoin (vrt. Hirsijärvi ym. 2014, 208).

Haastatteluiden jälkeen kuuntelin kaikki nauhoitteet hidastettuna tietokoneelta. Kirjoitin haastatteluaineistot puhtaaksi, eli litteroin haastattelut sanasta sanaan ja kirjoitin ne puhtaaksi wordille. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 124 sivua. Litteroinnin voi tehdä koko aineistosta tai perustellen osissa. Päädyin litteroimaan haastattelut nauhoituksen alusta nauhoituksen loppuun. Teemahaastatteluiden litteroinnin sain valmiiksi huhtikuun puoleen väliin mennessä. Ennen litteroinnin tekemistä minun oli tiedettävä, millaista aineistonanalyysia aioin hyödyntää. Litterointiin ei ole erillistä ohjetta, mutta keräsin sieltä oman tutkimukseni kannalta oleelliset teemat. Aloitin aineiston analysoinnin, kun sain kerättyä ja jäsenneltyä koko aineiston. (vrt. Hirsijärvi ym. 2014, 223 - 224.)

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnin aloitin huhtikuun puolen välin jälkeen ja päädyin sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää aineistolähtöisesti, kuten tässä tutkimuksessa. Aineistolähtöistä eli induktiivista sisällönanalyysiä ohjaa tutkimustehtävä ja sen sisällä olevat kysymykset (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109). Sisällönanalyysin avulla sain muodostettua aineistosta loogisesti tutkimuksen kannalta oleellisia tuloksia, joita kykenin tarkastelemaan analyttisesti. Sisällönanalyysin avulla sain järjestelyä aineiston selkeään ja tiiviiseen muotoon, kadottamatta sisällön tarjoamaa informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Sisällönanalyysi mukaili myös fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa, sillä sen avulla kykenin kuvaamaan jäsennellysti haastateltavien kokemusperäisiä käsitteitä ilmiöstä sekä tulkitsemaan niitä (vrt. Judén-Tupakka 2007, 85).

Sisällönanalyysiä voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Sisällönanalyysiä voidaan kvantifioida, eli analyysiä voidaan jatkaa tuottamalla sanallisesti kuvatuista aineistoista määrillisiä tuloksia. Sisällönanalyysiä voidaan toteuttaa myös induktiivisesti tai deduktiivisesti, joiden erot perustellaan päätelyiden logiikan avulla. Pyrin ratkaisemaan aineistonanalyysin ongelman hyödyntämällä teoriaohjaavaa analyysiä. Teoriaohjaavassa analyysissä käytin apuna teoreettisia kytkentöjä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, jonka avulla olin muodostanut teemahaastattelukysymykset. Aineiston analyysissä valitsin analyysiyksiköt aineistosta, mutta aikaisempi tieto toimi taustatukena. Etenin analyysissä aineistolähtöisesti, mutta jaottelin myös ihmisten kokemuksia. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.)

Analyysin avulla pyrin kuvaamaan selkeästi aineistossa tutkittavaa ilmiötä sanallisesti. Tavoitteenani oli saada lisättyä informaatiota, jotka muodostuivat hajanaisista aineistoista. Käsittelyssä hyödynsin loogista päättelyä ja tulkintoja. Hajotin aineiston osiin, jonka jälkeen teemoittelin ja kokosin sen uudella tavalla selkeämmäksi kokonaisuudeksi (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 107 - 108.)

Aineiston litteroinnin jälkeen pilkoin aineiston osiin teemahaastattelun teemojen mukaisesti. Analysoin aineiston kahdessa osassa. Ensimmäisen osan rajasin teemahaastattelun teemojen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely, kohderyhmä ja tavoitteet osalta, joista muodostin yhden teemarungon. Toisen osan analysoin teemahaastattelun teemojen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus, tulokset ja kehittäminen osalta, joista muodostin toisen teemarungon. Tämän jälkeen pelkistin aineistot. Pelkistämisen tarkoituksena oli poistaa aineistosta kaikki tutkimuksen kannalta epäoleelli-

nen tieto pois. (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Analysoin aineiston kahdessa osassa, koska molemmilla osilla olin esittänyt erikseen tutkimustehtävään ja tutkimuskysymyksiin vastattavia kysymyksiä.

Luin litteroituja tekstejä useampaan kertaan läpi ja tein koodauksia tutkimustehtävän, tutkimuskysymysten ja teemahaastattelukysymysten näkökulmista. Pelkistämässä koodasin aineistosta yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia tutkimustehtävän perusteella. Klusteroin eli ryhmittelin alkuperäisilmaukset. Pilkoitin tekstistä osia, jotka ryhmittelin alateemoihin ja yhdistin jälleen yläteemoihin. Aineiston ryhmittelyn apuna hyödynsin taulukoita, joiden avulla analyysi eteni selkeästi. Ryhmittelin käsitteet ylä- ja alaluokkiin ja etsin luokille niitä yhdistäviä pääluokkia. Aineiston analyysitaulukot (LIITE 5 & LIITE 6) esittelen tutkimuksen liitteenä. Sisällönanalyysissä käsitteet yhdistetään niin, että niiden avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Vertasin teoriaa ja johtopäätöksiä alkuperäisaineistoon, jolloin sain tuotettua alkuperäisaineistoon verraten uutta tietoa. Johtopäätöksissä pyrin ymmärtämään, mitä asiat merkitsivät haastateltaville heidän omista näkökulmistaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108 - 113.)

Haastatteluissa minulla oli kuusi pääteemaa. Käytin haastatteluissa tarkoituksenmukaisesti toistoja, joiden avulla oletin haastateltavien joutuvan palaamaan samaan teemaan ja pohtimaan aihetta syvällisemmin. Tekniikka onnistui, mutta se toi aineiston analyysiin haasteita. Analysoinnissa haastavaksi muotoutui kahden eri ammattikunnan antamat haastattelut ja niiden selkeä raportoiminen. Analyysissä vertailin molempien ammattiryhmien haastattelutuloksia, etsin niille eroavuuksia ja yhtäläisyyksiä. Analysoinnin avulla sain toinen toistaan täydentäviä vastauksia, siitä miten sosiaalityöntekijät ja hevostoiminnan ohjaajat käsittävät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan ja miten hevostointia voidaan hyödyntää ja kehittää lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelyn yläteemoiksi muodostuivat: ennaltaehkäisevää, kuntoutuksellista, tavoitteellista, elämyksellistä ja yhteisöllistä toimintaa hevosen kanssa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset yläteemoiksi muodostuivat: psykologiset-, sosiaaliset- ja fyysiset muutokset lasten ja nuorten kuntoutuksessa.

4.4 Eettiset kysymykset

Tutkimuksen kannalta eettisiksi kysymyksiksi nousivat teemahaastattelujen kysymyksen asettelut, aineistonanalyysi ja niiden tulkinta, kansainvälisen kirjallisuuden soomentaminen sekä plagiointi.

Hirsijärvi ym. (2014, 23 - 24) kirjoittavat tutkimuksen lähtökohtana olevan hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen, joita pyrin tutkimuksessa noudattamaan. Ennen teemahaastatteluiden suorittamista varmistin, että henkilöt tahtovat osallistua haastatteluun vapaaehtoisesti. Liitin saatekirjeeseen haastatteluun suostumus ja nauhoituksen suostumuskirjeen, joka oli selkeä tiedote siitä, miksi ja mihin tarkoitukseen tulen haastattelu vastauksia käyttämään. Vastausaineistojen säilytyksen ja raportoinnin suhteen noudatin ehdotonta tarkkuutta. En ole saattanut aineistoja ulkopuolisten tietoon ja raportoinnissa raportoin tulokset niin, että vastaajien anonymius säilyi. (ks. Eskola & Suoranta 2014, 56 - 57.)

Tutkimuksen aineiston keräämiseen en tarvinnut erillistä tutkimuslupaa, koska teemahaastatteluilla ei kysytty asiakkaiden ikää, sukupuolta tai paikkakuntaa (ks. Eskola & Suoranta 2014, 53). Teemahaastatteluissa kysyin ostetuista palveluista, jotka koskivat ilmiötä itseään sekä hieman haastateltavien taustatietoja kuten koulutusta ja työkokemusta. Haastatteluissa tutkijana olin kiinnostunut itse ilmiöstä, eli sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen hyödyistä lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Haastattelun suostumuskirjeen mukana haastateltavat saivat yhteystietoni sekä lupasin toimittaa tutkimuksen luettavaksi kaikille haastatteluun osallistuneille tutkimuksen valmistuttua.

Hirsijärvi ym. (2014, 232-234) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tulee tukea mahdollisimman tarkalla selostuksella tutkimuksen toteuttamisesta. Haastattelututkimuksen toteutuksesta tutkijan tulee kertoa tarkasti, millaisessa paikassa haastattelu on suoritettu tai paikoista joista aineistot kerättiin. Tietosuojan vuoksi en kuitenkaan pyrkinyt kuvaamaan yksityiskohtaisesti haastatteluiden toteutumipaikkoja, mutta pyrin kuvaamaan haastatteluprosessin toteutumista mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Lähteiden käytössä noudatin ehdotonta tarkkuutta. Toisen kirjoittamaa tietoa ei saa varastaa itselleen, vaan pyrin käyttämään asianmukaisia lähdeviitteitä. En muokannut lähteiden asiasisältöjä, enkä myöskään lainannut niitä suoraan. Sama päti myös toisilta saatuihin ideoihin, ajatuksiin ja sanontoihin. Luvaton lainaaminen on hyvän tieteellisen käytännön vastaista ja se on rangaistava teko (ks. Hirsijärvi ym. 2014; 26, 117, 122.) Hyvän tieteellisen kirjoittamisen mukaan tutkimuksen raportoinnissa tulisi välttää toisen kädenlähteisiin viittaamista. Tutkimuksessa jouduin viittamaan muutamaan otteeseen toisen käden lähteisiin, koska alkuperäisten teoksien lainaaminen ei ollut mahdollista. Toisen käden lähteet olivat tutkimustulosten kannalta oleellisia.

Eskola & Suoranta (2014, 59 - 60) kirjoittavat, että laadullisen tutkimuksen eettisten ongelmien välttäminen ja tunnistaminen vaativat tutkijalta tietynlaista ammattietiikkaa. Haastattelun lopussa kerroin

jokaiselle haastateltavalle tutkimukseni tarkoituksesta tarkemmin. Tässä vaiheessa olin lopettanut haastattelun nauhoittamisen, jotta haastateltavat eivät jatkaisi ja antaisi tutkimukseen vilpillistä tietoa. Haastateltavat kehuivat tutkimuksen aiheen tärkeyttä ja tavoitteita, mutta heidän puheistaan ei nous-
sut enää tutkimuksen suhteen oleellista uutta tietoa. Tarkoituksena oli purkaa jännitystä ja tarkentaa mitä seuraavaksi tapahtuu (ks. Eskola & Suoranta 2014, 59). Kaikki haastateltavat tiesivät ennen haastattelun aloittamista mihin he antavat suostumuksensa ja mihin tulen aineistoa käyttämään (ks. Ruusuvuori & Tiittula 2014, 17).

Aiheena sosiaalipedagoginen hevostoiminta on minulle hyvin läheinen, koska olen toiminut sivutoi-
misesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajana. Aiheen läheisyyden vuoksi pyrin tarkastele-
maan aihetta hyvin kriittisesti, jotta en olisi vaikuttanut tutkimustuloksiin liian positiivisella asen-
teella. Aiheen läheisyydestä on ollut tutkimuksen laatimisessa hyötyä, koska minulla on siitä paljon
omakohtaista kokemusta. Haastateltavilta opin paljon uutta tietoa ilmiön tarkastelusta sekä heidän
kokemistaan tuloksista toiminnan onnistumisten sekä epäonnistumisten suhteen. Tehtäväni oli toimia
tietämättömänä osapuolena, joka halusi oppia haastateltavalta (ks. Ruusuvuori & Tiittula 2014, 22).

Olen laatinut aiheesta aikaisemmin pienimuotoisia opinnäytetöitä, jotka toimivat pohjatietona tämän
tutkimuksen tekemiselle. Tutkimuksen tekeminen vaati spontaanin ymmärryksen kyseenalaistamista,
kriittistä asennetta ja refleksiivisyyttä. Saavuttaakseni tutkimuksen yleisen pätevyyden, oli minun tut-
kijana osattava luopua ennakkoluuloista ja ymmärrettävä haastateltavan sanoman merkitystä uudesta
perspektiivistä (Laine 2010, 34 - 35.) Tämän tutkimuksen avulla opin katsomaan ilmiötä kauempaa
ja tein itselleni tutusta asiasta vieraan, joka mahdollisti myös tutkijan reflektiivisyyden kehittymistä.

Tutkimus on luotettavuudeltaan validi sekä reliaabeli. Tutkimus on reliaabeli tutkimuksen tuloslusun
ensimmäisen pääteeman tulosten osalta, joissa kaikki haastateltavat päätyivät samoihin yläteemojen
tuloksiin. Tutkimus on reliaabeli, silloin kun vähintään kaksi osallistujaa saavat saman vastauksen.
Validius puolestaan tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata juuri sitä, mitä on ollut
tarkoitus mitata. Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee arvioida haastattelututkimuksen mu-
kaisesti. (Hirsijärvi ym. 2014, 231.)

Tutkimukseni on validi, koska olen pyrkinyt kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukai-
sesti tutkimuksen toteuttamis-, analyysi- ja tulosten tulkintojen vaiheita. Tutkimuksessani olen pyr-
kinyt hyödyntämään ajantasaisia sekä luotettavia kirjallisuuslähteitä sekä perustellut esittämiäni tul-
kintoja. Raportointiosiossa pyrin rikastuttamaan tutkimusselostetta suorilla haastattelutuotteilla, jotka

tukivat tutkimuksen totuudenperäisyyttä. Haastatteluun osallistuneet henkilöt olivat perehtyneitä ilmiöön, joka tuki myös omalta osaltaan tutkimuksen validiutta. Validius merkitsee tutkimuksen kuvauksen ja siihen liitettyjen tulkintojen sekä selitysten yhteensopivuutta. (vrt. Hirsijärvi ym. 2014, 231 - 233.) Esittämäni selitykset sopivat kuvaukseen ja ne tukivat tutkimuksen luotettavuutta.

5 TULOKSET

5.1 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely

Suoritin aineiston analyysin kahdessa osassa. Aineistonanalyysin ensimmäisessä osassa yhdistin teemahaastattelun teemoista määrittely, kohderyhmä ja tavoitteet yhden teemarungon, jonka alle rakensin ylä- ja alateemoja (LIITE 5). Aloitin aineiston käsittelyn koodaamalla pilkotusta litteroidusta aineistosta sellaisia käsitteitä, havaintoja ja tekstikatkelmia, mitä sosiaalityöntekijät ja ohjaajat olivat haastatteluissa tuottaneet ja joiden avulla kykenin vastaamaan tutkimuskysymykseen ”Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on?” Koodasin aineistosta myös teemakohtaisiin kysymyksiin vastaavia käsitteitä, jotka vastasivat myös tutkimustehtävänantoa.

Yhdistin alateemojen samankaltaiset käsitteet ja havainnot viideksi eri yläteemaksi, joista muodostuivat ennaltaehkäisevää, kuntoutuksellista, tavoitteellista, elämyksellistä ja yhteisöllistä toimintaa hevosen kanssa. Esimerkiksi alateema ”Psykofyysisen hyvinvoinnin rakentamista” liittyi yläteemaan kuntoutuksellinen toiminta hevosen kanssa ja alateema ”Ennaltaehkäisee huostaanottoja” liittyi yläteemaan ennaltaehkäisevää toimintaa hevosen kanssa. Kaikki viisi yläteemaa puolestaan yhdistyivät pääluokkaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely. Tuotin alateemoja ja niitä yhdistäviä yläteemoja molempien ammattiryhmien näkökulmista aineistoa kuvaaviksi. Taulukoin molempien ammattiryhmien tuottamat käsitteet erilleen, jotta kykenin etsimään niistä eroavuuksia ja samankaltaisuuksia. Tämän logiikan avulla kykenin vastaamaan kokonaisvaltaisesti tutkimuskysymyksiin.

Aineiston analyysissä korostuu ymmärtämisen ja tulkitsemisen pyrkimyksen lisäksi vertaileva asetelma. Haastateltavien tuottamat tapauskohtaiset käsitteet täydentävät ja tukevat toisiaan. Vuoropuhelussa etsin tapauskohtaisesti tuotetuille käsitteille eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia, joiden avulla muodostin käsitystä ilmiön määrittelystä. Sisällönanalyysin avulla sain jäsenneiltyä aineiston loogisesti selkeään ja tiiviiseen muotoon, kadottamatta sisällön tarjoamaa informaatiota. Aineiston analyysissä käyn yläteemojen alla vuoropuhelua molempien ammattiryhmien kuvaamien tapauskohtaisten määrittelyjen, omien tulkintojeni sekä kirjallisuuden kanssa. Vuoropuhelua täydentävät myös tarkoin haastatteluista valitut suorat lainaukset. Hevostoiminnan ohjaajista käytän nimitystä ”H1-H6” ja sosiaalityöntekijöistä ”S1 - S4”.

5.1.1 Ennaltaehkäisevää toimintaa hevosen kanssa

Hevostoiminnan ohjaajat määrittivät toiminnan olevan syrjäytymistä ehkäisevää ja hyvinvointia tukevaa toimintaa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta asiakas voi kokea onnistumisen tunteita, saada mielekästä tekemistä, aktiviteetteja ja löytää toiminnan kautta uuden harrastuksen. Yksi ohjaaja kuvasi ohjaajan roolin olevan tukihenkilön kaltaista, joka antaa asiakkaalle mahdollisuuden saada erilaista keskustelutukea. Ohjaaja kuvasi hevostoiminnan ennaltaehkäisevää luonnetta seuraavalla tavalla:

”Ennaltaehkäisyn kannalta se on ennaltaehkäisevää työtä turvallisen aikuisen kanssa, kunhan sitä kyetään tarpeeksi ajoissa tarjoamaan ja etenkin kenelle se sopii. Se on semmosta ennaltaehkäisevää työtä, jota pystyy helposti toteuttamaan että se toimii” (H1)

Ohjaajat vertasivat hevostoiminnan tarjoamaa ennaltaehkäisevää työtä sosiaalihuoltolakiin, jonka mukaan erityistä tukea tarvitseville asiakkaille tulisi tarjota tukitoimia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014:8§). Yksi ohjaaja koki, että toimintaan osallistuminen voi tarjota lapselle määrätynlaisen hengähdystauon ja rutiininomaisen toimintamallin, mihin palata säännöllisesti uudelleen. Toiminnassa lapset näkevät mitä tapahtuu, jos toimii tietyllä tavalla. Säännöllisillä tapaamisilla lapsilla on lupa näyttää ja kertoa, mikäli heillä on huonopäivä. Ohjaajat pyrkivät antamaan lapsille luotettavan ja turvallisen aikuisen mallia, johon lasten on turvallista turvautua. Bruckmeier (2009, 20) oli todennut asiakkaiden saavuttaneen jo kestäviä muutoksia neljän kuukauden intensiivisen työskentelyn jälkeen.

Hevostoiminta voi ennaltaehkäistä luovuttamisen ja epätoivon tunteita. Toiminnan avulla asiakkaalle voi tulla ajattelumaailmaan muutosta ja toivoa omasta selviytymisestään. Toiminnalla voi olla ennaltaehkäisevä vaikutus koulunkäyntiongelmien suhteen. Trotter ym. (2008, 281) tutkimuksen mukaan hevostoiminnalla on ollut merkittäviä positiivisia vaikutuksia sellaisten nuorten koulunkäynnin suhteen, jotka ovat olleet sulkeutuneita ja hiljaisia. Tutkimuksen mukaan lapset olivat kokeneet sisäistä kasvamista, jonka avulla oli voitu ennaltaehkäistä itsetuhoista käyttäytymistä. Hevostoiminta tarjoaa myös koulukiusatuille lapsille rohkeutta ja itsevarmuutta käydä koulua. Mikäli lapsella on uhmaa tai kokeilua, voi hevostoiminnan kautta saada uutta tietoa lapsen sen hetkisestä tilanteesta, johon aikuiset voivat puuttua ennaltaehkäisevästi. Yksi ohjaaja kuvasi omia kokemuksiaan ennaltaehkäisevästä puuttumisesta:

”Joskus on silleen, et saa ihan tuuppia et ”hei meillä on tänään tämä aiheena” ja sit näkee et ”hei oot sä väsyny tai jotakin”. Sit mä heitän hirveen tyhmiä kysymyksiä: ”Onks sulla poikaystävä tai jotakin muuta” nii ne vastaa, et: ”No ei oo, älä luukekkaa, että mulla mitää semmosta”. No mutta kun pitää kysyä suoraan. Ei ne mulle suutu siitä, mut sieltä voi nousta semmonen ennaltaehkäisevä”.

(H3)

Hevoset voivat tarjota lapsille emotionaalista turvaa. Yksi ohjaaja kuvasi hevosen antavan ihmisille hoivaa sen hoivaavan olemuksen vuoksi. Hevostoiminta voi tarjota ennaltaehkäisevää tukea masennuksen oireista kärsiville ja muissa sosiaalisissa vaikeuksissa oleville lapsille. ⁱSmith-Osborne & Selby (2010, 299) viittaavat tutkimuksessaan Souter & Miller (2007) laatimaan meta-analyysiin, jonka mukaan hevostoiminta on todistetusti vähentänyt viiden eri tieteellisen kokeen perusteella lasten ja nuorten masennustiloja. Erityisesti psykososiaalisia hyötyjä oli havaittu lastensuojeluasiakkaiden parissa tehtävässä työssä. Lasten kuntoutumiseen oli auttanut hevosen tarjoama suora ja rehellinen vuorovaikutussuhde.

Kaikki sosiaalityöntekijät ajattelivat hevostoiminnan soveltuvan ennaltaehkäisevänä tukitoimena sellaisille lapsille, joilla on koulunkäyntiin liittyviä ongelmia sekä rajatonta käyttäytymistä. Yksi sosiaalityöntekijä täsmensi ennaltaehkäisevän toiminnan tuovan mielihyvää ja mielekkäitä asioita lapselle, jolla voidaan vahvistaa pystyvyyden tunnetta. ⁱⁱCarsson (2016b, 2) viittaa Silvers ym. (2012) tutkimukseen, jossa oli todettu murrosikäisten lasten emotionaalisten säätelytaitojen sosiaalisen kontekstin olleen hyvin tärkeä osa nuorten kehittymistä. Nuorilla jotka eivät ole oppineet emotionaalista itsesäätelyä on todennäköisemmin ongelmia koulussa ja ihmissuhteissa.

Yksi sosiaalityöntekijä koki hevostoiminnan toimivan sellaisille lapsille ja nuorille syrjäytymistä ehkäisevänä tukitoimena, joilla on päihdekokeiluja, rikollista toimintaa, koulun käyntiin sekä elämänhallintaan liittyviä ongelmia. Sosiaalityöntekijä uskoi hevostoiminnan toimivan pysäyttävänä tukitoimena epätoivottuun käyttäytymiseen. Eräs sosiaalityöntekijä kertoi ohjanneensa nuoria hevostoimintaryhmään, joilla oli taustallaan lastensuojelullista huolta päihde- ja väkivaltaan liittyvissä asioissa. Nuorille oli asetettu toiminnan suhteen tavoitteeksi rikollisen- ja väkivaltaisen toiminnan pysäyttäminen sekä päihdeiden käytön lopettaminen. Kaikki sosiaalityöntekijät määrittelivät hevostoiminnan olevan sellainen interventio, jonka toiminnalla on asiakkaan tulevaisuuden suhteen merkitystä. Carsson (2016a, 23) toteaa hevosavusteisen toiminnan olevan kallista ja sosiaalityöntekijän aikaa vievää työtä jota tulisi tarjota ensisijaisesti niille asiakkaille, jotka eivät ole saavuttaneet tavoitteiden toteutumista tavanomaisilla menetelmillä heidän erityistarpeitaan huomioivalla tavalla.

Osa sosiaalityöntekijöistä ajatteli hevostoiminnan olevan enemmän ennaltaehkäisevää toimintaa, jossa on myös paljon korjaavia elementtejä. Sosiaalityöntekijät mielsivät hevostoiminnan olevan enemmän korjaavaa ja terapeutista sijoitettujen nuorten kuntoutuksessa. Kaksi sosiaalityöntekijää painottivat hevostoiminnan olevan ennaltaehkäisevää avohuollon sijoituksessa olevien lasten kanssa, sillä toiminnalla uskottiin saavuttavan positiivisia asioita nuoren elämässä. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi toiminnalla hevosten kanssa ylipäättään olevan rauhoittava vaikutus, jonka kautta lähteä hakemaan ääripäätä nuoren epätoivottavalle toiminnalle. Puhuttaessa avohuollontukitoimista kaikki sosiaalityöntekijät mielsivät hevostoiminnan pyrkivän ehkäisemään huostaanottoja. Eräs sosiaalityöntekijä perusteli hevostoiminnan vaikutuksia ennaltaehkäisevänä toimintana:

”Siinä päästään pureutumaan niihin asioihin ja pystytään vaikuttamaan johonkin niin ku ihmisen sisäisiin rakennelmiin, niin kuin turvallisuuden tunteisiin ja tunteiden käsittelyyn.” (S3)

5.1.2 Kuntoutuksellista toimintaa hevosen kanssa

Ohjaajat kuvasivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan toimintaa, jossa ihminen toimii hevosen kanssa. Kyseessä on tapa, jonka kautta ihminen voi kyetä tekemään erilaisia toimintoja ja jossa korostuu sosiaalinen sekä psykologinen työote osana tallitoimintaa. Yksi ohjaaja mielsi hevostoiminnan olevan keino kohdata harrastus turvallisesti. Toiset ohjaajat kuvasivat hevostoiminnan olevan myös yksinkertaisten elämänhallintaitojen harjoittamista, jotka tukevat ihmisen itsetuntoa, itsensä ja muiden kohtaamista sekä auttavat tunteiden käsittelyssä. Carsson (2016a, 12) kirjoittaa hevosen toimivan siltana ja katalysaattorina ihmisen ja terapeutin välillä. Hevonen voi olla ihmisen kuunteluystävää, joka avaa läsnäolollaan ihmisen kehon ja mielen tietoisuutta lähteä tutkimaan omia tunteita, ajatuksia ja käyttäytymistä.

Ohjaajat mielsivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan hevosen ympärillä tapahtuvaa ihmisen kokonaisvaltaista kuntoutusta ja hyvinvoinnin tukemista. Kokonaisvaltaisella kuntoutumisella yksi ohjaaja tarkoitti ihmisen sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten heikkouksien vahvistamista. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhdistyy toiminnallisuus ja muiden ihmisten kanssakäyminen, jolla on kuntouttavia vaikutuksia. Osa ohjaajista toi esille myös perhekuntoutuksen muodon, mikä kuuluu ennaltaehkäisevän sosiaalisen kuntoutuksen päämäärään. Osa ohjaajista halusi rajata perhekuntoutuksen ulkopuolelle, koska he olivat koneet hevostoiminnan olevan enemmän nuoren, hevosen

ja ohjaajan välinen hetki. Acri ym. (2016, 606) mukaan kaikki liittyy hevosen hyvinvoinnista huolehtimiseen, mutta jokainen työntekijä painottaa tehtävissä omaa ammatillista näkökulmaansa ja käytännön tavoitteita.

Ohjaajat määrittelivät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tukevan asiakkaan kasvua ja kehitystä turvallisessa talliympäristössä. Ohjaajat pitivät hevostoiminnan päämääränä sitä, että asiakas saavuttaisi sellaista toimintakykyä, jonka avulla hän pärjäisi omassa elämässään tai että asiakkaan lähtökohtia edes hieman parannettaisiin. Yksi ohjaaja painotti hevostoiminnan olevan yksi tärkeä osa asiakkaan muita verkostoja, hoitotahoja ja tukimuotoja:

”Vaikka se toimii omana osanaan hyvin ja voi olla myös irrallinen, niin näen sen aika hyvänä lisänä. Jos lapsella on hoitosuhde lastenpsykiatrialle, toimintaterapiaan ja käy vaikka tommosessa ammatillisessa tukiperheessä, niin se on aika hyvä lisä” (H4)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, kuten muissakin kuntoutuksellisissa menetelmissä pyritään asiakkaan yhteistyökuvioiden taholla lisäämään sosiaalisten verkostojen sisäistä yhteistyötä, jolloin asiakkaan kanssa työskentely on kokonaisvaltaista kuntoutustyötä. Hauge ym. (2014, 2) vahvistavat, että yhdessä psykoterapian tukena hevostoiminnalla voidaan aktivoida ihmistä muuttamaan omaa käyttäytymistään ja ratkaisemaan emotionaalisia ongelmia. Smith-Osborne & Selby (2010, 300) kirjoittavat hevostoiminnan olevan toteuttamiskelpoinen lisä psykoterapian tukena, sillä molemmilla kuntoutusmuodoilla on samankaltainen teoreettinen perusta ja päämäärä.

Yksi ohjaaja kuvasi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan arkilähtöisesti hevosmiestaitojen kautta haettua itsevarmuutta toimia eläinten kanssa, jossa harrastuksen ja onnistumisten kautta lähdetään tukemaan asiakkaan hyvinvointia eläinavusteisesti. Ohjaajat näkivät, että hevosen tulee olla lähtökohtaisesti asiakkaan kiinnostuksen kohteena ja toimia siten tärkeänä osa-alueena. Hevosen kanssa toimiessa asiakkaat voivat löytää elämäänsä punaisen langan ja saavuttaa hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Hyväksytyksi tulemisen tunteen ja onnistumisten kautta asiakkaan itsetunto voi kehittyä. Osa ohjaajista kuvasi hevostoiminnan olevan psykofyysisen hyvinvoinnin hakemista. Psykofyysinen hyvinvointi voi rakentua perhedynamiikan kautta arkitaitojen opettelussa. Trotter ym. (2008, 301) kokemuksen mukaan hevostoiminta voi auttaa selviämään muista elämän haasteista kuten omaan ikätasoon kuuluvista tehtävistä ja tulemaan toimeen oman perheensä kanssa. Itsetietouden kasvaessa ihminen kykenee käsittelemään dynaamisia kysymyksiä paremmin.

Ohjaajat kuvasivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan sosiaalista kuntoutusta, jossa ohjaaja käyttää myös itseään ja sosiaalipedagogista ajattelua toiminnan menetelmänä. Asiakas voi olla sosiaalisesti syrjäytynyt, jolloin hevostoiminnasta lähdetään hakemaan uutta harrastusta ja sen kautta uusia ystävyyssuhteita. Smith-Osborne & Selby (2010, 292) tutkimuksessa nuoret olivat sosiaalistuneet ja saaneet uusia ystäviä hevostoiminnan kautta. Osallisuus oli edistänyt nuorten fyysistä kehittymistä sekä tarjonnut psykososiaalisia hyötyjä. Yksi ohjaaja tiivisti ajatuksensa hevostoiminnan tarjoaman fyysisen toiminnallisuuden merkityksestä:

”Jos sä istut siellä pöydän äärellä ja pelaat jotain lottopeliä, nii ei se vaan toimi” (H1)

Hevostoiminnassa voidaan harjoitella silmän ja käden yhteistyötä sekä lisätä liikunnallisuutta. Useimpien ohjaajien asiakkailta oli ollut tavoitteena ratsastamaan oppiminen, hevosen hoitamisen taitaminen ja ryhdin parantuminen. Osalla ohjaajista oli kokemusta myös selektiivisestä mutismista kärsivien ja erityistä tukea tarvitsevien lasten kuntoutuksesta. Hevosen kanssa kommunikoidessa asiakasta oli voitu tukea puheen tuottamisessa. Trotter ym. (2008, 264) tutkimuksen mukaan nuorten kommunikaatiotaidot voivat kehittyä hevostoiminnan avulla tavanomaista terapiaa paremmin, koska hevosella on kyky lukea ja vastata rehellisesti sekä välittömästi ihmisen sanalliseen ja sanattomaan viestintään.

Eräs ohjaaja piti erittäin tärkeänä ratsastusterapian ja hevostoiminnan erottamista toisistaan. Ohjaaja painotti, että hevostoiminnan ohjaajat eivät ole terapeutteja eikä hevostoiminta ole terapiaa. Kyseessä on ennemminkin terapeuttinen toiminta yhdessä hevosen kanssa:

”Me emme terapoi, emmekä ole terapeutteja. Me olemme ohjaajia ja se terapeutti on usein se nelijalkainen siinä toiminnassa pääroolissa” (H3)

Sundheimer (2013, 5) painotti omassa tutkimuksessaan hevostoiminnan olevan ihmisen kokonaisvaltaista kuntoutusta. Toiminnassa korostuu terapeuttinen lähestymistapa osana ratsastusta, hevosen hoitoa ja tallitöiden tekemistä. Carsson (2016a, 2) tutkimuksen perusteella hevonen tarjoaa ihmisille monella tapaa terapeuttisia vaikutuksia, ei pelkästään sen suuren kokonsa ja voimansa vuoksi, vaan sen luonteenomaisen haavoittuvaisuutensa vuoksi saaliseläimenä. Ihmisen täytyy säännellä omia tunteitaan hevosen kanssa toimiessa, jotta hevonen ei tulkitisi ihmisen käyttäytymistä uhkaavana ja kieltäytyisi yhteistyöstä ihmisen kanssa. Hevonen voi omalla toiminnallaan muistuttaa ihmisiä heidän kätkeytyistä ajatuksistaan ja tunteistaan sekä auttaa käsittelemään ratkaisemattomia kysymyksiä.

Muutaman ohjaajan näkemyksen mukaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa oli ostettu asiakkaille, mikäli hevoset olivat asiakkaan mielenkiinnonkohde, mutta asiakkaan epäsosiaalisen käyttäytymisen vuoksi normaaleille ratsastustunneille osallistuminen olisi ollut lähes mahdotonta. Yksi ohjaaja kertoi, että sosiaalityöntekijät olivat ostaneet hevostoimintaa asiakkaille myös ratsastusterapian jatkoksi, mikäli asiakkaan hoitava lääkäri ei ollut myöntänyt enää jatkoa ratsastusterapiajaksoille. Tällöin sosiaalityöntekijä oli tehnyt päätöksen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloittamisesta.

Sosiaalityöntekijät kuvasivat hevostoiminnalla olevan moniulotteisia positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten kuntoutumisen suhteen. Kaikki sosiaalityöntekijät näkivät hevostoiminnan päämääränä olevan lapsen psyykkisten, sosiaalisten ja fyysisten taitojen kuntoutumisen. Osa sosiaalityöntekijöistä kuvasi hevostoiminnan olevan sellaista toimintaa, minkä avulla voidaan lisätä toiminnan ohjausta, omatoimisuutta ja itsenäistämään lasta. Yksi sosiaalityöntekijä täsmensi, että toiminnassa hevosen avulla tai toimimalla hevosen kanssa autetaan lasta kuntoutumaan. Smith-Osborne & Selby (2010, 293) tutkimuksen mukaan historiallisissa asiakirjoissa on merkintöjä 1700-luvulla tehdyistä kliinisisistä tutkimuksista, joiden mukaan hevosilla on ollut hyödyllisiä vaikutuksia potilaiden jokapäiväisessä elämässä. Sosiaalityön ammatti on ollut myös näkyvä tässä suhteessa, sillä elettyjen kokemusten ja psykososiaalisten tekijöiden mukaan hevosavusteisella toiminnalla on ollut positiivisia vaikutuksia lastensuojelu- ja mielenterveysasiakkaiden psykososiaalisessa kuntoutuksessa.

Kaikki sosiaalityöntekijät olivat samaa mieltä siitä, että hevostoiminnalla voidaan tavoitella samantlaisia asioita, mitä muillakin tukitoimilla lasten ja nuorten auttamisen suhteen tavoitellaan. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi hevostoiminnan mahdollisuuksia:

”Se tietyllä tavalla mahdollistaa sen, et voidaan välttyä vaikka sijoitukselta kun lastensuojelusta puhutaan. Se on avoimuuden tukitoimi siinä missä muutkin ja se toimii joillekin nuorille. Mä ajattelen et siinä on juuri se mahdollisuus, et sitä voi mieltiä kenen kanssa sitä vois tehdä ja mä ajattelen et sillä pyritään ennaltaehkäisyyn, mut voihan se olla myös korjaavaa tarvittaessa”. (S1)

Hevostoiminta voi mahdollistaa sisäisen elämän uudelleen jäsentymistä ja rakentumista. Kuntouttavan työn suhteen sosiaalityöntekijät näkivät tallitoiminnan toimivan vahvuutena, jonka avulla asiakasta saadaan aktivoitua toimimaan. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi uskovansa hevosen hyvää tekevään voimaan. Hevosen lämmöllä ja läsnäololla on rauhoittava vaikutus, josta monen lapsen kuntoutuminen alkaa. Carsson (2016a, 16) kirjoittaa hevosten käyttäytyvän hyväksyvästi ja tuomitsematta muihin ihmisiin verrattuna. Hevonen kykenee antamaan myös fyysistä läheisyyttä, mikä ei ole monelle terapeutille eettisesti mahdollista toteuttaa.

Sosiaalityöntekijä kuvasi hevosta kuntouttavana eläimenä herkäksi, minkä avulla asiakkaiden tilan-
netaju voi kehittyä paremmin, kuin monien muiden eläinten kanssa työskennellessä. Kaikki sosiaali-
työntekijät pohtivat hevostoiminnan tukevan sosiaalityöntekijän tekemää sosiaalityötä. Sundheimer
(2013, 7) tutkimuksessa kerrotaan, että saksassa on tehty paljon tutkimuksia hevosen tarjoamista hyö-
dyistä sosiaalityön tukena, mutta rahoitus on ollut esteenä toiminnan laajemmalle hyödyntämiselle.

5.1.3 Tavoitteellista toimintaa hevosen kanssa

Ohjaajat kuvasivat hevostoiminnan olevan tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitteet asetetaan yhdessä
asiakkaan kanssa, yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Tavoitteita asetetaan yleensä ennen toiminnan
aloittamista yhdessä asiakkaan, huoltajien, sosiaalityöntekijän ja hevostoiminnan ohjaajan kanssa.
Tavoitteiden suunnittelussa voi olla mukana myös muita asiakkaan kokonaisvaltaiseen kuntoutuk-
seen liittyviä toimijoita, kuten opettaja, lastenpsykiatri, psykoterapeutti, perhetyöntekijä tai toiminta-
terapeutti. Suurin osa ohjaajista koki tavoitteiden asettelussa asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden huo-
mioimisen tärkeänä asiana, sillä sen avulla tavoitteiden toteutumista kyettiin seuraamaan paremmin.

Ohjaajat kertoivat, että usein sosiaalityöntekijät ovat osanneet ohjata toimintaan mukaan sellaisia asi-
akkaita, joille oli asetettu realistisia tavoitteita. Ennen tavoitteiden asettamista sosiaalityöntekijät oli-
vat kertoneet asiakkaasta taustatietoja. Ohjaajat kokivat, että asiakkaan taustatiedoilla oli osittain toi-
minnan onnistumisen suhteen merkitystä. Kaikki hevostoiminnan ohjaajat olivat yhteneväistä mieltä
siitä, että he luottivat omaan ammattitaitoonsa kohdata asiakkaita ja tulkita heidän tarpeitaan. Yksi
ohjaaja täsmensi omaa ammatillista pohdintaansa asiakkaan kohtaamisen suhteen:

*”Mulla on kokemusta ja kokemuksen tuomaa silmää niin ammatillisesti, kui hevospuolen kautta että
mä aika paljon pystyn lukemaan ensimmäisen toisen käynnin aikana siitä ihmisestä tai siitä lap-
sesta”.* (H6)

Asiakkaan taustatiedoilla koettiin olevan merkitystä, mikäli asiakkaan taustalla oli psyykkisesti ja
fyysisesti traumaattisia tapahtumia. Vapalahden (2012, 109) tutkimukseen osallistuneiden lasten
taustatiedoista tahdottiin tietää vain mahdolliset riskitekijät, jotka olisivat voineet tuoda toimintaan
vaarallisia tilanteita. Yksi ohjaaja jakoi negatiivisen kokemuksen tapauksesta, jossa asiakkaan taustatiedoilla olisi ollut merkitystä:

”Kerran oli nuori, joka oli raiskattu ja ihmettelin miks se hevosen selkään nousu oli alkuun tosi hankalaa, mut sit ku tuli tää tieto niin mä ymmärsin käsitellä tätä asiaa varovaisemmin.. Nousta hevosen selkään lantio auki ja istua siinä lähellä toista elävää olentoa nii se oli vaikee” (H2)

Haastatteluaineiston perusteella lasten taustatiedoilla oli merkitystä, mikäli lapsi oli kokenut traumaattisia asioita. Ohjaajat kykenivät rakentamaan olennaisen tiedon perusteella asiakkaan kanssa toiminnan turvallisemmaksi, joka ei aktivoinut traumaa ja näin yhdessä asetettuihin tavoitteisiin päästiin paremmin. Trotter ym. (2008, 255) olivat todenneet hyväksikäytettyjen asiakkaiden saavuttavan paremmin elämänhallintataitoja, kun toimintaan osallistuminen tehdään turvallisiksi ja vähemmän uhkaavaksi. Näin ollen asiakkaan taustatiedoilla oli ratkaiseva merkitys toiminnan turvallisuuden ja sekä ohjaajien resurssien lisäämisen kannalta.

Ohjaajat kertoivat laativansa toiminnan etenemisestä kirjallisia raportteja, jotka he toimittivat sosiaalityöntekijälle ja huoltajille. Yksi ohjaaja kertoi laativansa kirjallisen raportin ainoastaan pyydettyäessä. Yleensä asiakkaan toiminnan etenemisestä kerrotaan sosiaalityöntekijälle ja huoltajille suullisesti toiminnan jälkeen. Osa ohjaajista osallistui myös pyydettyäessä asiakkaan sosiaalityön asiakassuunnitelma palaveriin. Tavoitteiden asettamisen suhteen ohjaajat kertoivat tavoitteiden nivoutuvan osaksi asiakkaan sosiaalityön asiakassuunnitelmaa. Hevostoiminnan suhteen asetetut tavoitteet vaikuttivat olevan ohjaajista samoja tavoitteita, kuin sosiaalityön palvelutarpeen arvioinnin aikana asetetut tavoitteet. Yksi ohjaaja arvioi hevostoiminnan suhteen asetettuja tavoitteita suhteessa sosiaalityön asiakassuunnitelman tavoitteisiin:

”Ei ihan siihen asiakassuunnitelmaan, mut erikseen siten et asiakassuunnitelmassa lukee et käy sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja sit on laitettu semmonen muutama erillinen kohta joka on avattu. Esimerkiksi että tukeminen, liikkuminen ja keskustelu...mikä se on sitten voinut ollakaan.” (H1)

Haastatteluaineiston perusteella lastensuojeluasiakkaiden kanssa asetetut tavoitteet liittyvät usein sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehittämiseen. Asiakkaalla voi olla ongelmia tunteiden hallinnassa ja niiden tunnistamisessa. Vanhempien kanssa lapsella voi olla emotionaalisia puutteita ja lapsi voi myös kärsiä erilaisista pelkotoiloista, joihin hevostoiminnalla halutaan saada muutosta. Yksi ohjaaja piti laajana, mutta yleisimpänä tavoitteena hevostoiminnan suhteen paremman elämän saavuttamista, mikä koostuu useista eri elämän osa-alueiden elementeistä.

Osa ohjaajista koki lapsen osallistumisen toimintaan olevan jo yksi iso tavoite, sillä toimintaan osallistuminen voi vaatia rohkaistumista. Bruckmeier (2009, 11) oli todennut liikuntarajoitteisten lasten

kokeneen elämässään negatiivisia kokemuksia ja pettymyksiä, jonka vuoksi he ovat voineet oppia pitämään itseään avuttomina ja luottamatta itseensä. Ohjaajat nimesivät myös toimintaan sitoutumisen ja vastuuntunnon isoiksi tavoitteiksi, jotka välittyivät ohjaajien tuottamista aineistoista selkeästi lastensuojeluasiakkaille tyypillisiksi kehittämiskohteiksi. Asiakkailta on voinut olla taustallaan itsetunto-ongelmia ja lievää itsetuhoisuutta. Hevostoiminnan avulla voidaan tukea asiakkaan keskittymiskyvyn parantumista ja lisätä toiminnan ohjausta, jotta asiakas kykenisi suoriutumaan toiminnallisista tehtävistä. Yksi hevostoiminnan ohjaaja kertoi, että hänelle ohjautuneilla asiakkailla on ollut lievää kehitysvammaa, joiden oireet olivat lieventyneet toiminnan aikana:

”Ja sit kun omat keinot ei oo riittäny ymmärtää omaa käyttäytymistään, niin itsetunto on hävinnyt. Sitä on meillä lähetty sit uudelleen rakentaa”. (H6)

Hevostoiminnassa opetellaan tunteiden hallintaa ja tunteiden näyttämistä. Tunneilmaisutaitojen kehittäminen nousi vahvasti kaikkien ohjaajien haastatteluissa esille. Hevosen kanssa ja hevosen avulla lasten on usein helpompi lähteä kertomaan omista tunteistaan. Samalla asiakkaille voi muodostua luottamussuhde hevosen kanssa, jonka kautta asiakkaan luottamus myös itsen ja muihin lähtee uudelleen rakentumaan. Sundheimer (2013, 7) tutkimuksessa hevosten avulla oli voitu käsitellä arkaluontoisiakin asioita turvallisesti. Hevoset kuitenkin aistivat herkästi ihmisen hermostuneisuuden ja ahdistuneisuuden, jonka vuoksi ohjaajan rooli on tärkeä. Ohjaajan tehtävänä on valvoa ja ohjata asiakkaan ja hevosen välistä vuorovaikutusta, jotta impulsiivisuus ei siirtyisi hevoseen aggressiona ja näin saadaan aikaan hyviä oppimiskokemuksia.

Perheiden kanssa työskentelyssä tavoitteena voi olla normaalin perhe-elämän mallintaminen, johon toiminnan avulla annetaan valmiuksia. Osa ohjaajista kertoi sosiaalityöntekijän kustantaneen hevostoimintaa perhekuntoutukseen, jolla oli erityisen hyviä vaikutuksia. Yksi ohjaaja kertoi, että sosiaalityöntekijät eivät ole hyväksyneet hevostoimintaa sellaisenaan perhetoiminnaksi. Yrittäjyyden näkökulmasta hevostoiminnan ohjaaja oli joutunut rajaamaan hevostoiminnan vain sille asiakkaalle, jonka osallistumisesta oli maksettu.

” Harmi, koska meillä olis ollut kaikennäköistä suurta näkökulmaa tarjota jos ois saatu koko perhe mukaan toimintaan”. (H2)

Osa ohjaajista koki hevostoiminnan toimivan koko perheen tukitoimena, jonka avulla koko perhe kykenee arvioimaan ja kehittämään perheen sisäisiä arjenhallinta- sekä sosiaalisia vuorovaikutus- ja kommunikaatitaitoja. Hevostoiminta voi olla myös apuna lapsen ja perheen jälleenyhdistämisessä. Yksi ohjaaja perusteli perhekuntoutuksen hyötyjä:

”Kun se perhe on mukana ja ne tavoitteet tulee niin selkeesti sieltä sosiaalityön puolelta niin mä uskon, et näin ne on sen asiakastyön keskeisiä osa-alueita siellä”. (H3)

Ohjaajat kertoivat, että toiminta ei sovi allergisille ihmisille tai ihmisille, joilla on akuutissa vaiheessa olevia mielenterveysongelmia. Akuuteilla mielenterveysongelmilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa itsetuhoisuutta, tarvetta vahingoittaa toisia, aggressiivista impulsiivista käyttäytymistä ja pelkotiloja. Toisaalta pelkotilojen korjaaminen oli muutaman ohjaajan mielestä kuntoutettavissa oleva ominaisuus. Osa ohjaajista koki myös seksuaalisesti hyväksikäytettyjen lasten kanssa työskentelyn omalla tavallaan haasteellisena, josta olisi hyvä tietää ennen toiminnan aloittamista. Lähtökohtaisesti ohjaajat näkivät hevostoimintaan osallistumisen edellytyksenä olevan asiakkaan kiinnostuksen hevosiin.

Sosiaalityöntekijät kertoivat osallistuvansa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden lasten tavoitteiden suunnitteluun. Sosiaalityöntekijät mainitsivat, että tavoitteiden suunnittelussa on ollut myös mukana asiakkaan muiden hoitotahojen toimijoita kuten lastenpsykiatri, psykoterapeutti, lastenkodin ohjaaja tai toimintaterapeutti. Kaksi sosiaalityöntekijää kertoi osallistuneensa lähinnä ryhmätoiminnan toteuttamiseen, jossa tavoitteita asetettiin ryhmälle, eikä niinkään yksilöllisellä tasolla. Pääpiirteissään hevostoiminnalle asetetut tavoitteet muotoutuivat asiakkaan sosiaalityön asiakassuunnitelman pohjalta. Haastatteluissa sosiaalityöntekijät painottivat asiakkaan äänen kuulemistä tavoitteiden suunnittelussa. Yksi sosiaalityöntekijä täsmensi tavoitteiden merkitystä:

”Kyllä tavoitteet ovat samat, mitä nuoren asiakassuunnitelmassa on. Mut tavallaan niitä ei ole erikseen eritelty. Kyllä niihin sitä muutosta haetaan. Näin olen asiakassuunnitelmaan kirjannut ja sen mukaan niitä esittänyt”. (S1)

Sosiaalityöntekijät kertoivat asettavansa yleensä lastensuojelun avohuollon asiakkaille tavoitteiksi sosiaaliin taitoihin liittyviä kokonaisuuksia. Toimintaan ohjatuilla lapsilla oli ollut sosiaalisia vuorovaikutus- ja kommunikaatio- ongelmia, sekä vaikeuksia keskittymiskyvyn kanssa. Toisista ja omista asioista vastuunottaminen nostettiin sosiaalityöntekijöiden haastatteluissa vahvasti esille. Myös tunne-elämän ongelmat määrittyivät kaikkien sosiaalityöntekijöiden haastatteluissa kehitettäviksi tavoitteiksi. Kaarela (2005, 51) kirjoittaa, että lastensuojeluasiakkaille on tyypillisesti vaikeaa puhua vaikeista asioista. Toiminnalliset menetelmät voivat antaa uudenlaisen mallin lähestyä pelottavista ja epämiellyttävistä asioista puhumista. Bachi ym. (2012, 298) tutkimuksen mukaan asiakas voi alkaa keskustelemaan avoimemmin tarkkailtuaan hevosen käyttäytymistä. Samalla asiakas on voinut avata terapeutille uudenlaisen ikkunan omaan maailmaansa, jonka sisällöstä on päästy keskustelemaan yhdessä asiakkaan kanssa. Perhekuntoutuksen suhteen sosiaalityöntekijät olivat asettaneet

tavoitteita vanhemman ja lapsen positiivisen vuorovaikutussuhteen luomiseen ja keskinäisen luottamuksen palauttamiseen.

Osa sosiaalityöntekijöistä oli asettanut tavoitteita myös lasten fyysisen puolen kuntoutuksen suhteen, kuten painonhallintaan. Painonhallintaongelmien yhteydessä sosiaalityöntekijät olivat asettaneet tavoitteita pelkotilojen hallintaan ja itsetunnon kehittämiseen. Joillekin lapsille läsnäoleminen ja keskittyminen on vaikeaa ja niihinkin sosiaalityöntekijät olivat lähteneet hakemaan hevostoiminnan avulla helpotusta. Kahden sosiaalityöntekijän mukaan monenlaisten sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten ongelmien lisäksi lapsen identiteetin hahmottaminen oli asetettu yhdeksi tavoitteeksi.

Sosiaalityöntekijät määrittivät, että hevostoiminta ei sovellu allergisille tai vahvasti käytöshäiriöisille lapsille. Ratsastuspelko sekä hevosten inhoaminen mainittiin myös syiksi miksi toiminta ei soveltuisi tukitoimeksi. Yksi sosiaalityöntekijä pohti, että toisaalta hevostoiminta voisi toimia myös tavoitteena voittaa hevospelko tai siedättyä hevosten kanssa toimimiseen.

5.1.4 Elämyksellistä toimintaa hevosen kanssa

Ohjaajat ajattelivat hevostoiminnan olevan uusien kokemusten luomista elämystasolla, joka mahdollistaa lapsen sisäisen elämän rakentumisen ja jäsentymisen. Hevostoiminnassa jokaiselle yksilölle annetaan omia määrättyjä vastuualueita ja toiminta tapahtuu poissa tavanomaisista niin sanotuista steriilistä ympäristöstä, kuten terapeutin tai sosiaalityöntekijän työhuoneesta. Yksi ohjaaja kuvasi luonnon läheisyydessä tapahtuvan toiminnan tarjoavan asiakkaille toisenlaisen maailman kohdata arjen haasteita:

” Mitä suurimmassa määrin se on elämyksellistä, kun aattelen että me mennään lasten kanssa metsään tai mennään meren äärelle katsomaan minkälaista siellä on niin... niin siinä on sellasia elämyksiä ja onnistumisen tunteita. Niin kyl mä ajattelen et se lyhyt kuvaus siitä mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja sosiaalinen kuntoutus on.. niin se on sitä, mistä kerrotaan ja mitä luvataan”.
(H1)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tarjota asiakkaalle elämyksiä, antaa rauhallisuutta ja viedä hetkellisesti pois arjen kurjuudesta. Hauge ym. (2014, 4) olivat havainneet hevostoiminnassa ihmisen

olevan vuorovaikutuksessa hevosten lisäksi myös muiden ihmisten kanssa, jossa luonnolla oli merkitystä kokemusten muodostamiseen. Luonnolla on rauhoittava ja stressiä poistava vaikutus, jonka avulla voidaan tehdä korjaavaa työtä. Luontoon pääseminen on elämyksellistä toimintaa, joka antaa myönteisiä kokemuksia oman selviytymisen suhteen.

Kontakti hevosen kanssa voi olla monille lapsille elämyksellinen kokemus ja hevoseen voi muodostaa henkilökohtaisen suhteen, millaista ei ole ennen kokenut. Sosiaalipedagoginen hetki voi tarjota asiakkaalle omaa aikaa ja hyväksyntää. Yksi ohjaaja pohti kerrostalossa asuvien lasten voivan kokea hevostoiminnan elämyksellisenä toimintana. Hevostoiminnassa hevonen voi tarjota asiakkaalle uudenlaista kumppanuutta ja ystävyyttä. Smith-Osborne & Selby (2010, 299) kirjoittavat, että hevosen kanssa työskennellessä ihminen saavuttavan ainutlaatuisen mahdollisuuden kehittää itsensä hallinta- ja yhteistyötaitoja uudenaikaisessa ympäristössä, jossa he voivat osallistua vuorovaikutukselliseen kanssakäymiseen matalalla kynnyksellä. Toiminnassa tehdään konkreettisia toimenpiteitä anonyymissä ympäristössä. Yksi ohjaaja kertoi hyödyntävänsä toiminnassa elämäntapaajattelua, jonka avulla asiakas voi oppia sijoittamaan itsensä elämäntapalle oppien elämän realiteetteja.

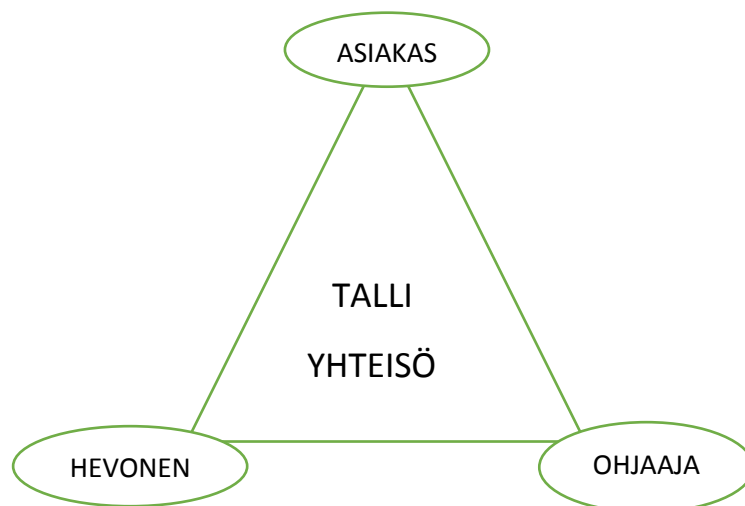
Sosiaalityöntekijät ajattelivat hevostoiminnan tuovan lapsille uudenaikaisia kokemuksia oletuksena, että hevonen on toiminnassa peruselementti, joka tuo lapsen ja hevosen väliseen vuorovaikutukseen jotain erityistä. Bachi ym. (2012, 300) painottavat hevosen olevan erityinen eläin terapeuttisessa työskentelyssä, sillä hevoseen voi luoda ainutlaatuisen sidoksen, jos vain ymmärtää pyytää hevoselta oikeita asioita. Yksi sosiaalityöntekijä ajatteli hevostoiminnan antavan erityisesti elämyksellisyyttä sellaisille lastensuojeluperheiden lapsille, jotka olivat vähävaraisia ja ilman tukitoimia ratsastusharrastus tai hevosen kanssa toimiminen ei olisi taloudellisesti mahdollista. Hevostoiminta tarjoaa myös elämyksiä suurkaupungeissa asuville lapsille. Yksi sosiaalityöntekijä havainnollisti hevostoiminnan antamaa elämyksellisyyttä kaupunkilaislasten parissa työskentelyssä:

”Tallilla on kakkaa ja haisee. kaupungissa haisee vaan pakokaasu.. ei hevonen tai heinä.. Tosi vierasta ja se likaantuminen, siellä likaantuu. Kaupungissa ei likaannu. Lapset kulkee tennareissa kesät talvet ja istuu kauppakeskuksissa eivätkä ole tekemisissä edes hämähäkkien kanssa. Kaikki toi kokemus miltä heinä haisee ja kuinka hevonen pieree niin paljon. Ei kaupungissa kukaan varmaan edes piere. Ihmiset on jo monessa sukupolvessa kaupungistunut et ei mitään kosketusta tommosiin asioihin”. (S2)

5.1.5 Yhteisöllistä toimintaa hevosen kanssa

Yhteisöllisyys toiminnassa tulee siitä, kun asiakas, hevonen ja ohjaaja toimivat talliympäristössä ja kohtaavat toisiaan (KUVIO 2). Carsson (2016a, 5) on havainnollistanut omassa tutkimuksessaan kolmiomallin merkitystä hevostoiminnassa. Kolmion kärjet perustuvat luottamukseen kaikkien kolmen tekijän välillä, jossa hevosella on suhteessa kaikkiin osallisiin suurin merkitys. Ohjaajan tehtävänä on luoda turvallinen vuorovaikutussuhde asiakkaan ja hevosen välille, jolloin asiakkaan ja ohjaajan välinen luottamus kasvaa rinnalla.

KUVIO 2. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteisöllisyys.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan taustalla on sosiaalipedagoginen ajattelu, jonka mukaan kaikki ihmiset toimivat talliyhteisössä tasa-arvoisesti. Ohjaajat kuvasivat talliyhteisössä tapahtuvan toiminnan olevan elämyksellistä ja voimaannuttavaa toimintaa. Asiakkaan voimaannuttaminen tapahtuu asiakkaan ja hevosen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Acri ym. (2016, 604) määrittivät ihmisen ja hevosen välisen suhteen olevan kaksisuuntaista, jossa korostuu vastavuoroinen emotionaalinen hoiva ja kiintymys. Hevostoiminnalle ja sen tarjoamille vaikutuksille ei ole kuitenkaan vielä löydetty tieteellisesti yhdistävää teoriaa miksi se on psykologisesti hyödyllistä.

Kaksi ohjaajaa ajatteli hevostoiminnan olevan sellaista toimintaa, jonka avulla tehdyillä asioilla voidaan vaikuttaa asiakkaan ajattelumaailmaan. Kaikki ohjaajat painottivat hevostoiminnassa korostuvan ryhmätoiminnan, jossa jokainen ryhmän jäsen huomioidaan yksilönä. Smith-Osborne & Selby (2010, 304) viittaavat tutkimuksessa maailmanterveysjärjestö WHO (2001) määrittelyyn, jonka mukaan yhteisöön osallistuminen on tärkeää, sillä se on tärkeä osa ihmisen terveyttä, jonka avulla voidaan vaikuttaa ihmisen kiintymyssuhteen ja identiteetin muodostamiseen. Yksi ohjaaja täsmensi hevostoiminnan yhteisöllisyyden sanomaa:

”Hevosen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta, sitä se on. Hevosen ja ihmisen yhteistyöllä ihminen voimaantuu ja saadaan aikaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja tota noin siinä huomioidaan yksilö yksilönä, mutta yhteisössä toimitaan.” (H2)

Osa ohjaajista kertoi, että yhteisössä toimiessa ei muodostu auktoriteetti asetelmaa, vaan kaikki toimivat yhteisössä tasa-arvoisesti. Talliympäristö on itsessään sosiaalinen ympäristö, jossa jokaisen on toimittava rauhallisesti. Hevonen on toiminnassa yhteinen puheenaihe, jonka ympärille toiminta muodostuu. Hauge ym (2014, 3) tulkitsivat yhteisöllisyyden kehittyvän sitä paremmaksi mitä säännöllisempää toiminta on samojen hevosten ja ohjaajan kanssa. Bruckmeier (2009, 20) arvioi ryhmän koon ja ryhmähengen vaikuttavan olennaisesti kuntoutumisen etenemiseen ja lopputulokseen. Ryhmätyöskentely voi parhaimmillaan tukea sosiaalista prosessimaista oppimista.

Sosiaalityöntekijät kuvasivat myös hevostoiminnan olevan yhteisöllistä toimintaa, mihin kuuluvat hevoset. Sosiaalityöntekijät ajattelivat hevostoiminnan olevan sellaista toimintaa, missä hevoset ovat osa toimintaa mihin voi yhdistää muitakin toimintoja, kuin perinteistä ratsastusta. Ryhmässä toimiessa lapset joutuvat ottamaan myös muita huomioon ja tällöin oletettavasti epäsosiaalinen käyttäytyminen vähenee. Yksi sosiaalityöntekijä vertasi hevostoiminnan yhteisöllistä ajattelutapaa suoraan sosiaalipedagogiikkaan, jonka hän mielsi olevan osa unohdettua sosiaalityötä:

”Sosiaalipedagogiikka on jäänyt aika vähäälle arvostukselle, että nykyään se on sivuaine. Jos sosiaalityötä lukee, niin sosiaalipedagogiikan ei kuuluisi olla sivuaine. Se tarjoaa vahvuuksia työhön kaikella tavalla kuten tämä sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuntoutusmuotona. Mä ajattelen, että se on kokonaisuutena aika tärkeä osa-alue kokonaisvaltaisessa sosiaalityössä”. (S1)

5.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset

Tässä analyysiosiossa aloitin aineiston analysoinnin samalla tekniikalla, kuin edellisessä osassa. Koodasin litteroidusta teemahaastattelun teemojen toteutus, tulokset ja kehittäminen teemoista yhden teemarungon, jonka alle rakensin ylä- ja alateemoja (LIITE 6). Aloitin aineiston käsittelyn koodaamalla litteroidusta aineistosta sellaisia käsitteitä, havaintoja ja tekstikatkelmia, mitä sosiaalityöntekijät ja ohjaajat olivat haastatteluissa tuottaneet ja joiden avulla kykenin vastaamaan tutkimuskysymykseen ”Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan kehittää lastensuojelun tukitoimena?” Koodasin aineistosta myös teemakohtaisiin kysymyksiin vastaavia käsitteitä, jotka vastasivat myös tutkimustehtävänantoa.

Tuotin alateemoja ja niitä yhdistäviä yläteemoja molempien ammattiryhmien näkökulmista aineistoa kuvaaviksi. Taulukoin molempien ammattiryhmien tuottamat käsitteet erilleen, jotta kykenin etsimään niistä eroavuuksia ja samankaltaisuuksia. Tämän logiikan avulla kykenin vastaamaan kokonaisvaltaisesti asetettuun tutkimuskysymykseen. Esimerkiksi alakäsite sosiaalisten kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen liittyi yläkäsitteenä sosiaalisiin muutoksiin lasten ja nuorten toiminnassa, joka puolestaan yhdistyi pääluokkaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset.

Aineiston analyysissä korostuu ymmärtämisen ja tulkitsemisen pyrkimyksen lisäksi vertaileva asetelma. Haastateltavien tuottamat tapauskohtaiset käsitteet täydentävät ja tukevat toisiaan. Vuoropuhelussa etsin tapauskohtaisten kuvausten avulla käsitteille eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia, joiden avulla muodostin käsitystä ilmiön määrittelystä. Sisällönanalyysin avulla sain jäsenneltyä aineiston loogisesti selkeään ja tiiviiseen muotoon, kadottamatta sisällön tarjoamaa informaatiota. Aineiston analyysissä käyn yläteemojen alla vuoropuhelua molempien ammattiryhmien kuvaamien tapauskohtaisten määrittelyjen, omien tulkintojeni sekä kirjallisuuden kanssa. Vuoropuhelua täydentävät myös tarkoin haastatteluista valitut suorat lainaukset. Hevostoiminnan ohjaajista käytän nimitystä ”H1-H6” ja sosiaalityöntekijöistä ”S1-S4”.

5.2.1 Sosiaaliset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa

Hevostoiminnan ohjaajat kertoivat, että lastensuojelulasten kanssa työskentelyssä lähdetään yleensä liikkeelle toiminnan säännöllisyydestä ja sitoutumisesta toimintaan. Asiakas saa itse määrittää mihin on valmis ja mihin pystyy. Vapalahti (2012, 116) tutkimuksessa korostui osallisuus, jonka mukaan

toiminnan onnistumisen suhteen on tärkeää kuunnella asiakkaan toiveita, joita lähdetään toteuttamaan. Yksi ohjaaja kertoi, että toisille lapsille saavutus on se, että saa olla hevosen kaulalla tai opetella hoitamaan hevosta. Toiset hevostoiminnan ohjaajista pyrkivät pitämään tavoitteet pieninä, jotta onnistumisen kokemukset olisivat mahdollisia. Ohjaajat kertoivat, että tavoitteita oli lähdetty nostamaan sen mukaan, kun asiakas oli toiminnan suhteen edistynyt.

Kaikki ohjaajat kertoivat tallisääntöjen opettelemisen ja niiden noudattamisen asettaneen struktuuria rajattomille lapsille. Ohjaajat perustelivat hevosten olevan hyödyllisiä eläimiä lasten ja nuorten kuntoutuksessa, sillä niiden kanssa voi olla helpompi rakentaa luottamussuhdetta, kuin ihmisten kanssa. Vogel (2001, 16) perustelee luottamuksen rakentumista sillä, että hevoset eivät koskaan valehtele ja ne antavat ihmisille suoran palautteen heidän toiminnastaan. Hevoselle ei saa huutaa, eikä sitä saa lyödä. Hevoset eivät siedä huonoa kohtelua. Huutamalla hevosta ei saada kuuntelemaan, vaan säikähtämään. Sama pätee huonosti käyttäytyviin tai kaltoin kohdeltuihin lapsiin. Yksi ohjaaja tarkensi hevosen ja ihmisen välisen suhteen tarjoamaa erityisyyttä:

”Hevonen saaliseläimenä tuo toisenlaisen näkökulman tähän maailmaan, mitä me monta kertaa korostetaan että peto ja saaliseläin samassa tekee näin hyvin yhteistyötä, se tekee siitä erityistä”. (H2)

Vogel (2001, 6 - 7) painottaa hevosen olevan lauma- ja saaliseläin, joiden kanssa toimiessa on äärimmäisen tärkeää tuntea laumakäyttäytymisen säännöt. Hevosia on opittava ymmärtämään, kohtelemaan hevosina, kunnioittamaan ja suhtautumaan niihin nöyrästi. Talliympäristö on sosiaalinen ympäristö, jossa joutuu väkisinkin harjoittelemaan sosiaalisia taitoja. Vuorovaikutuksellista kommunikointia käydään hevosen, ohjaajan ja muiden yhteisön jäsenien kanssa.

Osa ohjaajista kertoi aloittavansa toimintakerrat aina hevosten kuulumisten kertomisella. Lapset olivat alkaneet kysyä ovatko hevoset olleet terveitä ja ovatko hevoset oppineet viikon aikana jotain uusia asioita. Samalla lasten mielenkiinto oli alkanut herätä myös muita ihmisiä kohtaan. Hevostoiminnassa mukana oleminen oli saanut lapset innostumaan ja motivoitumaan toimimaan. Innokkuus oli näkynyt siinä, että lapset olivat kysyneet innoissaan aikuisilta, milloin he pääsevät seuraavan kerran tallille.

Ohjaajat kertoivat lapsen ja hevosen vuorovaikutuksellisen suhteen muodostuvan yhteyden löytymisen kautta. Osa ohjaajista mainitsi, että kaikki lapset eivät ole kiinnostuneita ratsastuksesta, mutta voivat nauttia tallitöiden tekemisestä ja talliympäristössä tapahtuvista muista aktiviteeteista. Yksi ohjaaja selvensi, että kontakti hevosen kanssa voi lähteä vaikka hevosen harjaamisesta tai tarvikkeiden puhdistamisesta, jotka ovat osa hevosen hyvinvointia. Yksi ohjaaja kertoi lasten yleensä oppineen kunnioittamaan hevosia ja sen myötä myös muita ihmisiä. Toisen kunnioittamisessa oli harjoiteltu

tilanantamista ja omien rajojen tuntemista. Toimintamallia oli ollut hyvä harjoitella sellaisen hevosen kanssa, joka pyrki tulemaan käsiteltäessä ihmistä todella lähelle. Asiaa oli käsitelty lasten kanssa keskustellen millaisia tuntemuksia sellainen käyttäytyminen herättää ja millä etäisyydellä toivoisi hevosen olevan.

Hevosen reflektoi ihmisen toimintaa herkästi ja antaa ihmisen toiminnasta suoran palautteen. Hevosen reaktiot toimivat suhteessa ihmisen tunnetiloihin vastakohtina. Hevonen tavallaan pakottaa ihmisen kehittämään fyysisiä, sosiaalisia ja psyykkisiä taitoja, jotta ihminen saisi muodostettua vastavuoroisen suhteen hevosen kanssa. Jang ym. (2015, 551) selittävät, että hevosten sosiaalinen käyttäytyminen on ihmisten kaltaista ja sen tarkkaileminen toimii ikään kuin peilinä toiminnassa mukana oleville asiakkaille. Hevosen kautta vertailemalla käyttäytymisreaktioita turvallisessa ympäristössä asiakas voi oppia hallitsemaan omia tunteitaan ja käymään niitä läpi hevosen kanssa.

Osa ohjaajista ajatteli, että lastensuojeluasiakkaiden vanhemmilla voi olla negatiivinen kuva omasta lapsesta, jos vanhempien ja lapsen välisessä vuorovaikutussuhteessa on ollut puutteita. Vanhemmat ovat voineet kokea turhautuneisuutta oman lapsen käyttäytymiseen ja toimintaan. Hevostoiminnassa lapset olivat voineet näyttää vanhemmille omaa osaamistaan ja omia vahvuuksiaan. Vanhemmat olivat saaneet siten uutta ja unohdettua tietoa omasta lapsesta. Trotter ym. (2008, 262) kokemuksen mukaan hevostoiminta on auttanut lapsia selviytymään elämän haasteista, kuten suhtautumaan positiivisemmin omiin perheenjäseniin, ikätovereihin ja selviytymään oman ikätasonsa mukaisista tehtävistä.

Ohjaajat kertoivat, että uuden näkökulman avulla perheenjäsenet olivat löytäneet jälleen yhteyden ja oppineet elämyksellisten kokemusten kautta erilaista kommunikointia ja vuorovaikutusta tallilla. Yksi ohjaaja havainnollisti, että yhdessä perheen kanssa toimiessa lapsi ja vanhemmat olivat löytäneet yhteisen toimintamallin, minkä avulla he olivat voineet hyödyntää samoja asioita myös kotona. Kotona perhe on voinut kannustaa lasta muistelemaan, kuinka hyvin hän on tallilla osannut valmistaa hevoselle puuron ja siten lapsi on osallistunut myös kotona oikean puuron keittämiseen. Maujean ym. (2013, 517) olivat huomanneet lasten osoittaneen toiminnan aikana myös hoivaamistunnetta omaa perhettään kohtaan, sekä tunnistaneeet oman paikkansa perheessä.

Osa ohjaajista kertoi joillakin nuorilla esiintyneen myös sitoutuneisuutta toiminnan suhteen, mikä oli näkynyt aikataulujen kiinnipitämisessä. Toisaalta eräs ohjaaja oli huomannut, että perhekuntoutuksessa jotkin vanhemmat eivät olleet pitäneet kiinni aikatauluista. Tällöin ohjaaja oli kertonut, että

toiminta kestää sillä kertaa vain puolituntia. Ohjaajat pohtivat, etteivät muutokset sitoutumisen suhteen tapahdu aina hetkessä, jos ajatellaan että niiden tulisi tapahtua heti. Sitoutuminen vaatii useampia kertoja käsitellä hevosia ja tavoitteita joihin pyritään. Vapalahden (2012, 120) tutkimuksessa nuorten sitoutuneisuus oli parantunut toiminnan säännöllisyyden avulla.

Toisten ohjaajien mielestä nuorten sitoutuminen oli kasvanut hevostoiminnan kautta, kun nuoret olivat oppineet, mitä seuraa jos ei sitoudu. Ohjaaja oli saattanut mallintaa vastuunottoa. Mikäli ohjaaja oli sairastanut, oli hän soittanut suoraan nuorelle ja kertonut olevansa kipeä. Samalla nuoren ja ohjaajan välinen luottamussuhde oli vahvistunut. Luottamussuhteen muodostumista oli vahvistanut se, että hevostoiminnan ohjaaja pysyi aina samana, vaikka hevoset saattoivatkin vaihtua. Ohjaajan sairastuessa ohjaajaa ei korvattu toisella vaan toiminta kerta siirrettiin toiseen ajankohtaan. Eräs ohjaaja analysoi pysyvyyden tunteen antaneen lapsille tasapainoista vaikutusta. Myös Schnorback (2009, 164) kirjoittaa, että lapsille on tärkeää tuntee sellainen henkilö joka edustaa heille jotain erityistä. Yksi ohjaaja lisäsi hevostoiminta tuokioiden olevan rauhoitettuja hetkiä, jolloin talli oli suljettu ulkopuolisilta ihmisiltä.

Ohjaajat kertoivat toiminnassa mukana olleiden nuorten saavuttaneen koulukuntoisuuden ja jatkaneen koulua. Eräs hevostoiminnan ohjaaja kertoi, että kerran yksi nuori oli suorittanut peruskoulun loppuun tekemällä opettajan räätälöimiä tehtäviä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Mikäli matematiikan laskut olivat tuntuneet ikäviltä, oli hevostoiminnan ohjaaja opettanut nuorta punta-roimaa heinää ja mittaamaan hevosille oikeat määrät kauroja. Pienten yksinkertaisten laskutoimitusten kautta lapset olivat motivoituneet tekemään tehtäviä paremmin. Roberts (2009, 65) toteaa, että ainoa tapa saada hevonen menestymään, on saada hevonen haluamaan menestystä. Pakottamalla hevonen usein vain turhautuu tai pyrkii pakenemaan pois epämiellyttävästä tilanteesta. Samaa pätee koulumotivaationsa kadottaneiden lasten kanssa. Swindell (2010, 9) täsmentää, että hyviin tuloksiin ja motivaation palauttamiseen päästään, kun on halua kuunnella ja oppia.

Kaksi hevostoiminnan ohjaajaa kertoivat tekevänsä jonkin verran yhteistyötä myös koulujen kanssa. Koulussa hevostoiminnassa mukana oleville lapsille oli annettu enemmän eläinaiheisia tehtäviä ja lähdetty tekemään erilaisia harjoituksia verraten hevosen kanssa tehtävään työhön. Joskus lapsi on voinut siirtyä sairaalakoulusta normaaliin kouluun sekä pienryhmästä normaaliin luokkaan, hevostoiminnan kautta opittujen sosiaalisten vahvuuksien avulla. Brucheimer (2009, 15) mukaan itsetunto ei kuitenkaan välttämättä korjaannu hetkessä, vaan sen kanssa täytyy tehdä säännöllisesti harjoitteita.

Suurimpia muutoksia itsetunnon vahvistumisessa on ollut, kun nuori on saanut uskoa ja voimaa ha-
keutuakseen ammattikouluun tai uskaltanut luottaa omiin perheenjäseniinsä uudella tavalla. Itsetun-
non kasvaessa ihmisen itsenäistyminen kehittyy.

Yksi ohjaaja tulkitsi hevostoiminnan kyenneen ennaltaehkäisemään huostaanottoja, kun sitä oli osattu
tarjota oikealla aikaa yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Tutkimusaineiston perusteella hevostoi-
minnalla oli merkitystä sen suhteen, että joidenkin lasten kohdalla sosiaalityöntekijät eivät päätyneet
sijoitukseen. Hevostoiminnan avulla oli voitu pysäyttää nuoren alkava rikoskierre ja saatu vaihdettua
kaveripiiriä suotuisammaksi. Swindell (2010, 8) vahvistaa, että tunne- ja käyttäytymishäiriöistä kär-
sivillä lapsilla on tutkimusten mukaan parantunut selkeästi itsetietoisuus, tyytyväisyys omaan elä-
mään ja tapahtunut henkistä kasvua, mikä selittyy dopamin lisääntymisenä aivoissa. Sundheimer
(2013, 7) vahvistaa, että hevosella ratsastaminen auttaa rentoutumaan ja antaa dynaamista liikettä
lihaksistolle. Käytöshäiriöisten lasten kanssa voi tehdä hevosen selässä rentoutumisharjoituksia lei-
kinvarjolla, joka voi auttaa lasta keskittymään.

Nuorten kiinnostus luontoon ja kotitöihin oli kasvanut. Kaksi ohjaajaa kertoivat hevostoiminnassa
mukana olleiden lasten päässeen tutustumaan erilaisiin pellolla kasvaneisiin kukkalajikkeisiin ja ke-
ränneet niistä jopa oman kasvikanسیون. Hevostallit sijaitsevat yleensä sellaisessa ympäristössä, missä
ollaankosketuksissa myös luonnon kanssa. Hevosen kanssa metsässä kulkiessa on voinut tarkkailla
ja tutkia myös metsän eläimiä ja nähdä luonnon ihmeitä. Hauge ym. (2014, 4) olivat havainneet tal-
liympäristön, siellä elävien eläinten ja luonnonympäristön mahdollistamien toimintojen edistävän
ihmisen hyvinvointia ja terveyttä.

Lasten keskittymiskyky oli parantunut, joka oli näkynyt esimerkiksi siinä, että lapsi oli kyennyt vie-
mään aloitetut asiat loppuun saakka, ilman että keskittyminen oli herpaantunut välissä. Yksi ohjaaja
kertoi keskittymiskyvyn paranemisen näkyneen, kun lapsi oli malttanut harjata hevosen alusta lop-
puun ja siirtynyt harjaamisen jälkeen suoraan varustamaan hevosta. Kaarelan (2005, 53) havaintojen
mukaan hevosen hallintataitojen kasvaessa lasten sosiaaliset valmiudet kehittyivät ja lapset kykenivät
sitien siirtymään eteenpäin. Osa ohjaajista pohti, että levottomuus kuten ADHD-diagnoosi ei kuiten-
kaan välttämättä korjaannu pelkän hevostoiminnan avulla, vaan usein rinnalle tarvitaan lääkehoitoa.
Jang ym. (2015, 551 - 552) tutkimustulosten mukaan hevostoimintaa voidaan pitää kuitenkin tehok-
kaana sosiaalistaitojen kuntoutusmuotona ADHD-lasten kuntoutuksessa, mutta lääkkeiden kanssa
täydennettävänä kuntoutusmuotona sitä tulisi tutkia enemmän.

Hevostoiminnan avulla lasten kognitiiviset taidot olivat kehittyneet, joka oli näkynyt sanavaraston lisääntymisessä. Tarkkailemalla hevosten käyttäytymistä lasten kanssa oli syntynyt helposti keskusteluaiheita. Osa ohjaajista kertoi lasten pohtineen ja keskustelleen mitä hevonen katsoo ja mitä hevonen voi ajatella ja muodostaa sen kautta aasinsillan siihen, kuinka me ihmiset ajattelemme asioista ja kuinka itse haluaisi itseään kohdeltavan. Yksi ohjaaja kertoi tulkitsevansa lapsille ääneen hevosen eleitä. Toiminnan aikana ohjaaja voi sanoittaa hevosen tunteita ja lapset voivat oppia sitä kautta tunnistamaan hevosen tarpeita, viestejä ja nimeämään niitä. Ohjaaja kertoi aidon dialogisuuden ja kohtaamisen ilmenneen vastaavassa tapauksessa:

” Mulla oli siinä lapsi ja mä taputin hevosta, ja yleensä mä en taputa vaan mä silitän mut jostai syystä mä taputin ja sit lapsi katto mua tuimasti ja sano: ”Kuule voisiksä taputtaa vähän hiljempaa ku se ei tykkää siitä!” Ja nää on just niitä hetkiä ku sä voit sanoa et ”sä oot oikeassa”. Ohjaajan rooli on huomata ne helmet niistä hetkistä eli ohjaajan rooli on vähän niin kuin sanoittaa sitä, mitä siinä tapahtuu.” (H1)

Ohjaajat kuvasivat ratsastuksen olevan yksilökeskistä toimintaa, mutta valjakkoajossa yhteisöllinen toiminta korostuu enemmän. Valjakkoajossa yksi toimii groomina ja toinen ohjastajana. Vaihtamalla rooleja nuorta saadaan vastuutettua toimimaan erilaisissa rooleissa. Yksi ohjaaja kertoi valjakkoajossa lasten mielikuvituksen saavan luvan kehittyä, sillä hevosella ajaessa voidaan istua vierekkäin keskustella siitä miten hevosta voidaan ohjata ja mitä hevonen ajattelee. Hevosta ajaessa lapsi voi saada itseluottamusta, kun saa ohjastaa yksin valtavaa hevosta joka lähtee liikkeelle tai pysähtyy opitujen ääniapujen avulla.

Nuorten vastuuntunto oli parantunut merkittävästi. Osa ohjaajista kertoi, että vastuuntunto oli kehittynyt tallirutiinien kautta, kun hevosen hyvinvoinnista oli opeteltu huolehtimaan. Hevosten kanssa eläminen on hyvin säännöllistä, joka tukee arjenhallintaa ongelmista kärsiviä nuoria. Sitoutuminen toimintaan ja hevosten hyvinvoinnista huolehtimiseen saa aikaan muutosta omassa toimintatavassa. Tallilla tehdään konkreettisia asioita, joiden yhteydessä lasten kanssa voidaan mallintaa syy seuraus suhteita ja pohtia mitä voisi tapahtua jos toimisi tietyllä tavalla. Trotter ym. (2008, 262) tutkimuksessa nuoret olivat ymmärtäneet ihmisten sekä hevosten kohtelemaan toisiaan sen mukaan, millaista kohtelua he olivat itse saaneet toisilta. Nuoret olivat oppineet kääntämään hevosen kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuneet asiat arkielämään. Yksi ohjaaja kuvasi erään nuoren syy-seuraussuhteen mallintamisen sisäistämistä:

”Enää ei lähde niitten isompien poikien jallitettavaksi ja hakemaan sitä kaverisuhdetta enää silleen et uskaltaako kiusata jotain tai käviskö varastamassa kaljatölkin tai muuta vastaavaa” (H3)

Hevostoiminnan kautta nuoret olivat alkaneet huolehtia paremmin omasta hyvinvoinnistaan ruokailujen, peseytymisen, nukkumisen ja liikunnallisuuden suhteen. Kaikki ohjaajat olivat käyneet läpi nuorten kanssa asioita hevosen hoidon yhteydessä. Yksi ohjaaja kertoi pyrkivänsä mallintamaan lapselle, että hevosen vatsa voi mennä kipeäksi ja se ei jaksakaan liikkua, jos hevonen ei saa ruokailla säännöllisesti. Hevosten kanssa joutuu toimimaan oli sää millainen hyvänsä, koska hevoset täytyy viedä ulkoilemaan ja silloin ihmisen on pukeuduttava sään mukaan. Hevonen tarvitsee päivittäin puhtaat alukset ja puhdistuksen, niin kuin me ihmisetkin. Tallilla käynnin jälkeen myös ihmisen tulee peseytyä, koska esimerkiksi kouluun ei voi lähteä jos haisee hevoselle. Vähitellen hevosen kautta opitut arkielämän taidot olivat alkaneet siirtyä oman itsensä huolehtimiseen. Hauge ym. (2014, 4) olivat kiinnittäneet huomiota toiminnan sosiaaliseen näkökulmaan ja hevosmiestaitojen tarjoamien tehtävien positiivisiin vaikutuksiin nuorten toiminnan kehittymisen suhteen.

Hevosten kanssa toimiessa lapset olivat oppineet sijoittamaan itsensä elämänkaarelle ja oppineet ymmärtämään elämän realiteetteja, kuten syntymän ja kuoleman. Yksi ohjaaja kertoi, että jotkin lapset olivat päässeet näkemään varsan syntymän tai viettämään hevosen hautajaisia. Elämän realiteeteista puhuminen tapahtuu eläinten kanssa luonnollisella tavalla, joka voi olla kotona vaikea puheenaihe. Karol (2007, 9) tutkimuksessa kerrotaan hevosten sairauksista, kuolemasta ja syntymisestä puhumisen tapahtuvan tallilla toisenlaisessa ympäristössä, mikä voi antaa mahdollisuuden opettaa ihmisiä huolehtimaan paremmin omasta itsestään sekä huomiomaan myös muiden tarpeita. Hevostoiminnassa, kuten kuntoutuksellisessa toiminnassa yleensäkin on aina alku ja loppu. Lapsia oli valmisteltu ennen viimeisiä toimintakertoja myös luopumiseen.

Yksi sosiaalityöntekijä kertoi olevansa aktiivisesti mukana hevostoimintaryhmien järjestämisessä. Sosiaalityöntekijä vastasi ryhmien kokoamisesta ja lasten lastensuojelullista asioista, kuten asiakassuunnitelmien päivittämisestä. Hevostoiminnan ohjaaja vastasi ryhmien tehtävien ohjaamisesta. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä oli motivoida ryhmäläisiä ja suorittaa toiminnan suhteen etukäteisvalmisteluja. Ohjattavia ryhmiä oli kahdenlaisia. Lasten ryhmiä sekä vanhempi-lapsiryhmiä, joissa tavoitteena oli vanhemmuuden tukeminen sekä perheensisäisten vuorovaikutustaitojen vahvistaminen. Ryhmäläiset oli jaettu sen mukaan, keiden sosiaalityöntekijät olivat arvelleet eniten hyötyvän hevostoiminnasta, tuijottamatta lastensuojelun ”stigmaa”. Ryhmäjoissa oli kuitenkin huomioitu lasten ikä, mutta ei niinkään sukupuolta. Yksi sosiaalityöntekijä puolsi hevostoiminnan suhteen asetettujen tavoitteiden toteutumista:

”Kertaakaan en ole semmosta lasta tavannu, jolle ei ois jotain muutosta tapahtunut. Yleensä tavoitteisiin on päästy, mutta yksilöllisesti”. (S3)

Sosiaalityöntekijät kertoivat, että hevostoiminta oli aloitettu yksittäisten lasten ja ryhmän kanssa tutustumalla tallin sääntöihin ja hevosen hoitoon liittyviin asioihin. Lapset ja nuoret olivat oppineet hevostiementojen opettelun kautta toimimaan yhteisössä ja huomiomaan myös muita. Maujean ym. (2013, 519) havaitsivat nuorten oppineen olemaan ystävällisempiä toisilleen, mikä helpotti muiden kanssa toimimista myös tallimaailman ulkopuolella. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi nuoruuteen kuuluvan tietynlaisen itsekeskeisyyden, mutta yhdessä olemalla ja yhdessä tekemällä nuoret oppivat itsestään paljon. Eräs sosiaalityöntekijä pohti nuorten joutuneen tulemaan pois omalta mukavuusalueeltaan, mutta toiminnasta saatujen kehujen ja positiivisten palautteiden antamisella nuorten toiminnasta, oli ollut vaikutusta nuorten valintojen tekemisen suhteen tulevaisuudessa. Hevosista huolehtimisen kautta nuoret olivat oppineet vastuunottamista toisista sekä myös omasta hyvinvoinnistaan.

Ryhmätoiminnassa mukana olleet sosiaalityöntekijät kertoivat, että vanhempi-lapsiryhmissä oli saavutettu keskinäisen luottamuksen lisäämistä. Sosiaalityöntekijän osallistuessa toimintaa oli saatu tehostettua perhetyötä ja joskus vuorovaikutusryhmiin oli otettu mukaan myös perheen oma perhetyöntekijä. Vuorovaikutusryhmien ansioista uudet toimintamallit olivat siirtyneet myös perustyöhön. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta oli vahvistettu erilaisilla luottamustehtävien avulla, joissa molempia osapuolia on ohjattu luottamaan toisiinsa omalla vuorollaan. Schnorback (2009, 173) pohti hevosen tarjoaman läsnäolon voivan olla joillekin uusi kokemus, jollaista he eivät olleet kokeneet omassa lapsuudessaan. Hevosen kanssa työskentely lähtee suunnitelmasta ja mukaan lähtemisestä. Hevosen avulla vanhemmat oppivat tunnistamaan persoonallisuuden piirteitä, joiden kautta he pystyivät tarkastelemaan emotionaalisia ristiriitoja ja tarpeita.

Vuorovaikutussuhteen parantumisen ansiosta vanhemmat ja lapset olivat alkaneet olla tiiviimmin yhdessä ja tehdä yhdessä asioita, kuten kotitöitä kotona. Parhaimmillaan vanhemmat voivat oppia lapsen tavoista ja olemaan lapsen kanssa. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi vanhempien päässeen tutustumaan tallitoiminnan kautta uudelleen omaan lapseensa ja lopulta arki oli alkanut sujua jopa ilman hevosta omassa kodissa. Vuorovaikutusryhmissä lasten vanhemmat olivat myös saaneet toisistaan erilaista vertaistukea ja verkostoituneet myös tallimaailman ulkopuolella.

Sosiaalityöntekijöiden mukaan useinkaan lapsilla ei ole huonot kodinolosuhteet, minkä vuoksi lapsi oireilee ja tarvitsee lastensuojelun apua. Suurimpien ongelmien nähtiin liittyvän lapsen ja vanhempien välisiin ristiriitoihin. Joskus intensiivinenkin työskentely lapsen kanssa ei ulotu kotiin saakka,

mikäli vanhemmat eivät sitoudu muutokseen. Trotter ym. (2008, 208) tutkimuksessa lasten toiminnan muutokset olivat olleet väliaikaisia, mikäli he eivät olleet saaneet vanhemmiltaan riittävää tukea. Yksi sosiaalityöntekijä pohti kriittisesti koko perheen mukaan ottamista:

”Jos kotona ei asiat muutu tai kotona ei huolehdita tietyistä asioista, niin eihän ne asiat sinne mene. Ideaalistahan se on mieltä sosiaalipedagogista hevostoimintaa koko perheen interventiona, mutta mun mielestä oleellista avohuollon tukitoimissa on mieltä sitä onko se oleellista satsata siihen nuoreen vai perheeseen”. (S1)

Perhekuntoutuksen suhteen hevostoiminnalla voidaan aktivoida perheitä toimimaan paremmin, mitä perinteisen perhetyön keinoin. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi useimpien asiakkaiden olevan passiivisia ja olevan haluttomia tekemään asioiden eteen mitään. Hevostoiminnassa korostuu toiminnallisuus ja sen mukana tulee automaattisesti asiakkaan aktivoiminen. Osa sosiaalityöntekijöistä pohti, että aina perheen mukaan ottaminen ei palvele lapsen kuntoutumista, mikäli toiminnassa mukana oleva vanhempi pyrkii omalla käyttäytymisellään dominoimaan muita yhteisön jäseniä.

Sosiaalityöntekijät mainitsivat myös rajaavansa akuutista mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät vanhemmat toiminnan ulkopuolelle. Hevostoiminta voi olla lapselle turvallinen paikka käsitellä vanhempien päihteiden käytöstä aiheutuneita traumoja. Tällöin päihdeongelmaisen vanhemman läsnäolo voisi olla toiminnan kannalta jopa vaurioittavaa. Schultz ym. (2007, 268) tutkimuksen mukaan lapset jotka olivat kokeneet perheen sisällä väkivaltaa ja päihteiden väärinkäyttöä hyötyivät hevostoiminnasta vanhempia lapsia paremmin. Itsetunto ei kuitenkaan kasvanut niillä lapsilla jotka kokivat rajuja muutoksia perhe-elämässä kuten sijoitukseen joutumisen.

Lasten keskittymiskykyä ja itsehillintää oli voitu selkeästi parantaa hevostoiminnan aikana. Osa sosiaalityöntekijöistä kertoi, että monet ADHD- diagnoosin saaneista lapsista olivat kyenneet keskittymään hoitamaan ja ratsastamaan hevosella. Hevosen läheisyydessä he olivat malttaneet pysähtyä kuuntelemaan hevosen hengitystä. Swindell (2010, 8) perusteli hevosen tasaisen hengityksen ja yhdensuuntaisten sekä rauhallisten harjanvetojen rauhoittavan impulsiivista lasta. Myös ohjaajan johdonmukaiset ohjeet ja rauhallinen talliympäristö tukevat lapsen keskittymistä toiminnassa. Harjoituksissa hevoselle voi opetella puhumaan kuiskaten, joka myös vahvistaa uudenlaista oppimista muiden ihmisten kanssa toimiessa.

Sosiaalityöntekijät olivat yhteneväistä mieltä siitä, että hevostoiminta sopii käytöshäiriöisten lasten kuntoutusmuodoksi. Kaikki sosiaalityöntekijät kertoivat hevosen arvaamattoman luonteen ja suuren koon tekevän hevosesta kunnioitettavan kumppanin. Toisaalta Aciri ym. (2016, 606) olivat havainneet

yksilön aivotoiminnan parantuneen ratsastuksen ansiosta niin, että stressin sietokyky kasvoi ja yksilö oppi itsesääntelyä ja tunteiden hallintaa. Yksi sosiaalityöntekijä puolsi hevosen olemuksen merkitystä lasten impulsiivisen käyttäytymisen hillitsemisen suhteen:

”Se hevonen on niin iso ja voimakas, että se laittaa jarruja semmosille impulsiivisille kavereille. Hevosen kanssa ei voi höselätä ja silleen ne on oppinut toimimaan hillitymmiin” (S3)

Vapalahti (2012, 118) kirjoittaa, että hevosen kanssa toimiessa täytyy osata lukea ja tietää kuinka toimia oikein päästäkseen haluttuun tulokseen. Hevonen vastaa ihmisen pieneenkin aggressioon herkästi ja hevosta täytyy kunnioittaa. Kunnioitus ja onnistuminen vaativat ihmiseltä itsehillintää ja sitä kautta voi oppia luottamaan itseensä. Törmälehto (2013, 177) pohti käytöshäiriöisten nuorten hyötyvän toiminnan säännöllisyydestä ja toiminnan ohjaajan asettamista rutiineista. Säännöllinen toiminta ja rutiinit luovat turvallisuutta ja luottamusta siitä, että toiminta on tarkoitettu juuri heitä varten, ilman että heidän itsensä käyttäytymistä pidettäisiin uhkana.

Hevostoiminnan kautta nuoret olivat saaneet sellaisia elämää kantavia kokemuksia, mitkä toivat positiivisia ja terveellisiä ajatuksia oman tulevaisuuden rakentamisesta. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi olleensa yhden lukukauden ajan mukana ohjaamassa nuorten ryhmää, jossa nuorten tavoitteena oli ollut rikollisesta kierteestä irroittautuminen, kouluun sitoutuminen sekä päihteiden käytön lopettaminen. Ryhmätoiminnan aikana nuorista ei ollut tullut uusia lastensuojeluilmoituksia. Nuorten koulu-motivaatio oli parantunut ryhmätoiminnan aikana ja epäsosiaalinen käyttäytyminen vähentynyt. Sosiaalityöntekijän mielestä ryhmätoiminnan aikana nuorilla tapahtui sisäistä kasvamista, jolla oli positiivinen vaikutus muutoksen tekemiseen oman elämän suhteen. Maujean ym. (2013, 518) tutkimuksessa ohjaajat olivat havainneet nuorilla tapahtuneen henkistä kasvua, tervehtynyttä suhdetta liikuntaan, syömiseen ja nukkumiseen.

Hevostoimintaryhmissä nuoret olivat käyneet sosiaalityöntekijän sekä ohjaajan kanssa keskusteluita siitä, mikä on se suunta mikäli he jatkavat epäsuotuisaa toimintaa. Kaikki sosiaalityöntekijät näkivät yhteisöllisyydellä hevostoiminnassa olevan kantava ja positiivinen voima. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi yhteisöllisyyden merkitystä:

”Kyllä nuorten kanssa toimiminen ja se miten he siellä posket punaisena tallihommia teki ja esteitä väänsi ja maalasi nii olihan ne tohkeissa. Ja tietyllä tavalla se yhteisöllisyys siinä kaikella tavalla joka sosiaalipedagogiseen ajatteluun ylipäättään liittyy, mut se että sitten myös hevosten kanssa toimiminen niin kyl se oli monelle sit loppupeleissä hyvin tärkeää”. (S1)

Hevostoiminnan avulla nuorten sitoutuneisuus oli lisääntynyt merkittävästi. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että toisilla nuorilla oli ollut toiminnan alussa haasteita sitoutumisen suhteen, mutta kiinnostus hevosista oli motivoinut jatkamaan toiminnassa. Tallitoiminnassa nuoret olivat maallaneet esteitä ja korjanneet hevosaitaa. Toinen sosiaalityöntekijä lisäsi, että ne nuoret joilla oli haasteita sitoutumisen suhteen, oli haasteita myös elämänhallinnassa. Osa nuorista piti ratsastuksesta, joka oli toiminut myös motiivina toimintaan osallistumisessa. Keskusteluryhmiin osallistuminen oli asetettu ehdoksi ratsastamaan pääsemiseksi ja se oli omalta osaltaan toiminut sitouttavana toimenpiteenä. Ryhmäkeskustelujen kautta nuorten kanssa oli käyty keskustelua siitä, kuinka ryhmätoimintaan oli ajautettu ja käyty keskustelua teemoittain kuinka epäsosiaalisista tavoista voisi oppia pois. Eräs sosiaalityöntekijä analysoi nuorten sitoutumista:

”Nuorten kohdalla ei voi onnistua ikinä täysin, että pysyisi kaikissa tavoitteissa. Kun puhutaan ihmisistä eikä pelkästään nuorista, niin mä ajattelen että on aina muuttuvia tekijöitä. Mut kyllä hevoset heidän elämäänsä vaikutti... siinä hetkessä parempaan suuntaan, ketkä olivat sitoutuneita toimintaan”. (S1)

Hevostoiminnan avulla nuoret oli saatu lähtemään mukaan toimintaan ja tekemään asioita oma-aloitteisesti. Osa sosiaalityöntekijöistä kertoi sellaisten nuorten, joilla oli ollut haastavaa herätä aamuisin kouluun, olivat jaksaneet herätä tallille ja sitoutua toimintaan. Tallilla käytyjen keskustelujen avulla nuorille oli palautunut vähitellen kiinnostus myös koulunkäyntiin. Yhden sosiaalityöntekijän mielestä koulumotivaatio oli palautunut omatoiminnan ohjauksen kehittymisen myötä. Itsehällinnän kehittyminen oli alkanut näkyä myös koulussa ja tuntityöskentelyssä. Nuoret olivat alkaneet sitoutua kouluun ja käyttäytyneet tunnilla myös asiallisemmin. Maujean ym. (2013, 521) olivat havainneet nuorten sitoutumisen parantuneen suhteessa koulunkäyntiin, koska nuoret olivat oppineet uudenlaisen toimintamallin selviytyä arjen haasteista sekä avoimuutta uusille tavoille tehdä asioita.

5.2.2 Psykologiset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa

Hevosen hoidon yhteydessä kaikki ohjaajat olivat käsitelleet nuorten kanssa tunteita, riitoja ja pohtineet miten hevoset toimisivat vastaavissa tilanteissa. Yhden ohjaajan havaintojen mukaan hevosten kanssa toimiessa nuorten mieliala oli kohentunut, kun he olivat oppineet vertailemaan hevosen kautta omia tunteitaan ja tunnistamaan niitä. Erään toisen ohjaajan mielestä hevostoiminta on nuorille yksityinen asia ja keino irroittautua sijaishuoltopaikasta tai kodista. Nuoret olivat kokeneet tallin tarjoavan tietynlaisen pakopaikan.

Osa ohjaajista kuvasi hevosten tulevan lasten parhaiksi kavereiksi. Lasten voi olla myös helpompi puhua omista kipeistä asioista hevoselle, kuin omalle terapeutille. Swindell (2010, 8) selitti hevosten ja lasten ystävyuden perustuvan luottamukseen. Lapset voivat kertoa hevoselle salaisuuksia, toiveista, unelmista ja saavutuksista, tietäen että hevonen osaa pitää salaisuuden. Hevosen kanssa luodun ystävyuden kautta lasten voi olla helpompi sitoutua omaan terapiaan tallimaailman ulkopuolella. Yksi ohjaaja avasi myös hevosen asemaa vuorovaikutussuhteessa:

”Mitä tallilla puhutaan jää tallille ja hevonen pitää salaisuuden ja on kestänyt ja vastaanottanut niin hyvät kuin huonotkin tunteet. Hevosista näkee että ne ovat toiminnan jälkeen väsyneitä ja kaipaavat lepoa. Koska ne ovat imeneet ihmisen tunteet ja auttaneet selvittämään niitä”. (H5)

Toisaalta hevosten kanssa ollessa nuorten tunteet olivat olleet herkillä. Yksi ohjaaja kertoi, että mikäli hevonen oli tullut huonona päivänä liian lähelle, niin sitä kautta oli saatu tietoa kaverei- tai perheriidosta, joita oli käsitelty puhumalla hevosta hoitaessa. Kaarelan (2005, 52) tutkimuksessa oli myös havaittu nuorten antaneen uutta tietoa heidän sen hetkisistä vaikeista perhetilanteista helpommin. Huonona päivänä nuorilla oli ollut motivaatiovaikeuksia tallille lähtemisen kanssa, joka oli vaatinut aikuisten houkuttelua. Eräs ohjaaja kuvasi lasten tunnetilojen huomioonottamisen merkitystä:

”Lähetään aina siitä, että asiakas kertoo sanallisesti tai nonverbaalisesti tai miten vain käyttäytymisellään sen miltä tuntuu ja se ku mä vaan nään et se asiakas lähtee toiminnasta tyytyväisenä, rennonpana ja iloisempana, niin silloin se kaikki on saavutettu”. (H2)

Ohjaajat kertoivat, että hevostoiminnalla oli voitu vaikuttaa lasten itsetunnon ja minäkuvan kehittämiseen, sekä tunteiden huomaamiseen, tuntemiseen ja ilmaisuun. Yksi ohjaaja täsmensi, että toisaalta osa muutoksista voi olla myös osa nuoren normaalia kehitystä, jotka voisivat tapahtua myös ilman hevosta. Eräs ohjaaja havainnoi itsetunnon vahvistuneen, kun hevonen oli hyväksynyt lapsen mukaan toimintaan tuomitsematta lapsen ulkonäköä. Ohjaaja pohti myös oman roolinsa merkitystä lapsen itsetunnon vahvistamisessa:

”Oli tosi kuuma päivä ja mä sanoin nuorelle, että ottaa päällyspaitaa pois, kun oli niin kuuma. Hän ei meinannut millään ottaa. Lopulta hän rohkaistu ja otti paitaa pois. Hänellä olikin sitten arpia kovasti käsissä. Hän katsoi mua tosi tarkkaan ja kun mä en välittänyt siitä, niin sit hän reipastui ja ratsasti tosi iloisena”. (H2)

Ohjaajien kertomusten perusteella itsetunto voi nousta ainakin hetkellisesti, jos nuori saa osakseen hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Ohjaajat kertoivat lasten oppineen tunnistamaan hevosen reaktioita

seuraamalla hevosen käyttäytymistä sekä toimimalla yhdessä hevosen kanssa. Sundheimer (2013, 5) tutkimuksessa kerrottiin hevosen tarjoavan vastavuoroista hyväksyntää, joka muodostuu aidossa ja toista arvostavassa kasvokkaisessa työskentelyssä. Ohjaajan antamat positiiviset palautteet oikeista oivalluksista vuorovaikutuksellisissa tilanteissa voivat olla lapselle hyvin palkitsevia hetkiä minkä avulla lapsella kasvaa halu toimia oikein myös muiden kanssa. Hauge ym. (2014, 4) olivat havainneet myös lasten itsetunnon kasvaneen, kun lapset olivat käsitelleet ja olleet vuorovaikutuksessa hevosen kanssa. Hevosen hallitsemaan oppiminen voi nostaa itsetuntoa, kun tuntee olevansa hyvä ja tärkeä.

Pettymyksensietokyky oli kasvanut, mikäli nuorella olisi ollut toiveena saada toimintakerralle joku tietty hevonen, mutta ohjaaja olikin perustellen valinnut nuorelle toisen hevosen. Yksi ohjaaja kertoi hallittujen pettymysten ja niistä puhumisen kautta nuorten siedättäytyneen uudenaikaiseen ajattelutapaan, jossa maailma ei romahtanut, vaikka asiat eivät sujuneet niin kuin olisi itse tahtonut. Toinen ohjaaja kertoi pettymyksen sietokyvyn kasvaneen myös siinä, jos asetettuja tavoitteita ei oltu saavutettu nuoren aikataulun mukaan, vaan nuori kykeni olemaan itselleen armollinen ja madaltamaan tavoitetasoa jolloin tavoitteisiin päästiin helpommin.

Hevostoiminnan ohjaajat nostivat esille, että lapsilla oli kasvanut pettymyksen sietokyky ja omien reaktioiden hallintataidot. Sosiaalipedagogisen ajattelun mukaan epäonnistumisissakin on aina jotain positiivista. Lapsi voi saada voimaannuttavia kokemuksia epäonnistumisten kautta, koska niistäkin voi oppia ja vahvistua yrittämään uudelleen. Carsson (2016a, 13) oli ottanut esille myös epäonnistumisen mahdollisuuden ja sen mukana tulevan kohtelun, joka voi olla eräänlaista luovuttamista. Luovuttamisen kokemuksilla voi olla haitallisia vaikutuksia asiakkaan kuntoutumisen suhteen. Epäonnistumisissa ohjaajan tulisi pyrkiä motivoimaan asiakasta yrittämään uudelleen, jossa hevosella on olennainen rooli. Mikäli hevonen saa ihmisiltä osakseen positiivisia kokemuksia, pyrkii hevonen antamaan ihmiselle fyysistä hyväksyntää, joka puolestaan tukee emotionaalisen yhteyden vahvistamista.

Yksi ohjaaja korosti lapsilla kasvaneen positiivisten epäonnistumisten kautta sinnikkyyttä ja yrittämistä. Kaarela (2005, 52) oli havainnut, että hevoset olivat antaneet suoraa palautetta epäonnistumisista, mutta palkinneet sitäkin suuremmin onnistumisista. Onnistumisten myötä lapsille oli voinut antaa haastavampia tehtäviä ja niitä suorittaessa lasten rohkeus ja sinnikkyys oli kasvanut. Vapalahden (2012, 123) tutkimuksessa nuoret olivat saaneet hevostoiminnassa uusia oivalluksia, jota kautta he olivat oppineet tuntemaan itseään paremmin. Uudenlainen toiminta oli pakottanut nuoret haastamaan itsensä ja ylittämään omat rajansa.

Hevosten kanssa toimiessa lapset ja nuoret olivat saaneet kehitettyä tunneilmaisutaitoja ääneen kuuluviksi. Osa ohjaajista kertoi, että hevosista oli tullut monelle lapselle sellainen kuuntelu kaveri, jolle kykeni näyttämään niin hyvät kuin huonotkin tunteensa. Hevostoiminnan ohjaajan tehtävänä toiminnassa on rakentaa hevosen ja lapsen välille turvallinen ilmapiiri ja toimia molempien tukena. Lasten tunteiden ilmaisua oli tukenut hyväksyvä talliyhteisö, jossa lapset olivat kokeneet, että tunteiden näyttäminen ja epäonnistuminen ovat sallittuja ilman rangaistusta.

Hevosten kanssa toimiessa voidaan käsitellä moraalisiakin asioita, joiden kautta lapset oppivat tunnistamaan millainen toiminta on oikein ja millainen on väärin. Yhden ohjaajan mukaan oikean ja väärän tunnistaminen eivät ole lastensuojeluasiakkaille itsestäänselvyyksiä. Hevonen on moraaliseltsä käyttäytymiseltään hyvin yksioikoinen ja hevosen kautta lasten kanssa on ollut hyvä lähteä käsittelemään moraalisiakin kysymyksiä. Kirby (2016, 48 – 49) perustelee luottamuksen olevan eettinen perusta ja joka saavutetaan hevosen kanssa viisaudella. Hevosten kautta ihmiset voivat oppia arvostamaan rehellisyyttä, käyttäytymään hyväksyttävällä tavalla ja noudattamaan sosiaalisia sääntöjä. Hevosten kanssa toimiessa ihmiset voivat oppia muodostamaan uudelleen luottamussuhteen, jotka ovat siirrettävissä myös muihin ihmisiin. Hevosten kanssa työskentelemistä helpottaa se, että hevoset eivät tuomitse eivätkä arvostele ihmisten toimintaa, mutta niiden kanssa toimiessa oppii kunnioitusta ja arvostusta toisia kohtaan.

Hevostoiminnassa mukana oleminen voi nostattaa lapsen statusta kaveripiirissä, kun saa jakaa uusia oppimiaan asioita ja kokemuksia kavereille. Eräs ohjaaja kuvasi yhden lapsen voimaannuttavan kokemuksen:

”Yks lapsi joka käy ratsastamassa sai ratsastushousut ja oli niistä kauheen ylpeä ja tohkeissaan, et nyt hän on oikea ratsastaja. Sit meillä kateltiin vanhoja hippos lehtiä ja vähä nii ku vertailtiin, vaikk ei nyt ihan siellä gb-tasolla ollakaan..mut sit sitä samaa kuvaa et ”mul on eiks mul oo ihan samanväriset housut ku tollakii” ja sit siin kuvassa on joku maailman huippu ratsastaja melkein samanvärisis housuis... nii ”no on todella sul on ihan saman väriset housut!” Näin et tosi hieno filis tulee”.
(H2)

Kokemus siitä, että on pystyvä, kykenevä ja saa sellaista kunnioitusta sekä ihailua hienosta harrastuksesta nostattavat itsetuntoa. Yksi ohjaaja kertoi itsetunnon kasvamisen huomaavan siinä, kun lapset kertoivat innokkaina ratsastuskokemuksistaan ja asioista, joita he olivat milläkin kerralla oppineet. Myös aroilla lapsilla oli kasvanut rohkeus. Yksi ohjaaja kertoi arkojen lasten saaneen rohkeutta siitä, kun hevosta oli joutunut komentamaan ja tuomaan samalla itseään julki. Kaikkien ohjaajien mielestä

lapsilla oli näkyvissä myös selvää reipastumista. Hevostoiminnan jälkeen lasten mieliala oli ollut reippaampi ja seuraavan viikon hevostoimintakerta oli tullut hyvin odotettu hetki, mikä oli antanut iloa ja voimaa toimia arjessa. Kaarela (2005, 53) oli myös havainnut tutkimuksessaan nuorten olleen pääsääntöisesti iloisia ja nauravaisia toiminnan jälkeen. Törmälehto (2013, 174) totesi nuorten olemuksen muuttuneen merkittävästi, sillä toiminnasta saatu ilo oli siirtynyt lasten arkeen. Hevonen herättää olemuksellaan ihmisissä paljon tunteita ja se koetaan usein mielihyvää tuottavana eläimenä.

Osa ohjaajista koki, että hevostoiminnalla oli merkittäviä positiivisia vaikutuksia koko perheen kuntoutumisen suhteen lapsen avoimuuden sijoituksen aikana sekä lapsen kotiutumisen. Positiiviset kokemukset kasvattivat voimavarakeskeistä ajattelukykyä, jossa vanhemmatkin olivat alkaneet ajatella positiivisesti heidän lapsistaan. Toisaalta lapsen osallistuminen hevostoimintaan saattoi antaa myös yksinhuoltaja äidille hengähdysketken. Yksi ohjaaja oli huomannut lasten ja nuorten saaneen hevostoiminnasta emotionaalista turvaa. Moni kaltoinkohdeltu lapsi voi saada hevosesta sellaista turvaa, jota lapsi kaipaa saavansa omilta vanhemmiltaan. Ohjaaja pohti hevosen ja asiakkaiden merkittävää suhdetta:

”Yksi hevosistani käyttäytyy autistisia ja mutisteja kohtaan uskomattoman hellällä tavalla. Tavalla jota ei osaa sanoiksi pukea. Minun kanssani sen keskittyminen on joskus jossain muualla, mutta asiakkaiden kanssa se keskittyy asiakkaisiin ja toimii rauhallisesti ja uteliaasti” (H5)

Sinkkonen (2013, 38) kertoo eläintutkija Temple Grandin tapauksessa hevosten auttaneen häntä kestämään koulukiusaamista ja käsittelemään siitä tullutta ahdistusta. Grandi oli itse kärsinyt myös autismista, jonka oli tutkimusten mukaan osoittautunut kyvyksi aistia ympäristöä samalla tavalla kuin eläimet. Hevosten kanssa toimiessa tulisi kyetä toimimaan ja ajattelemaan kuin hevoset, eikä pyrkiä sijoittamaan niihin inhimillisiä ajatuksia. Inhimillisten ajatusten sijoittamisella ei voida saavuttaa toivottua yhteyttä.

Hevosten kautta moni lapsi on kyennyt luomaan terveellisen kiintymyssuhteen hevoseen, joka on auttanut myös vanhemman ja lapsen kiintymyssuhteen korjaamisessa. Shnorback (2009, 169) mukaan erityispedagogiikka hevosen kanssa tarjoaa lapsille vaihtoehtoisia kiintymyssuhdekokemuksia jonka avulla lasten luottamus kasvaa. Hevosen kanssa työskennellessä lapset saavat sellaista kosketusta, jota he kaipaavat saavansa ensisijaiselta huoltajaltaan. Hevonen kantaa kehollaan rytmikkäästi ja turvallisesti. Hevonen muistuttaa toiminnallaan ja ylläpitää varhaista äiti-lapsisuhdetta. Ratsastaessa moni lapsi voi kokea saavansa samanlaista turvaa, kuin varhaislapsuudessa ollessa oman äidin sylissä. Hevonen voi rauhallisuudellaan palauttaa varhaisen vastoinkäynnin jälkeen luottamusta,

jonka kautta voi taas uskaltaa luottaa itseensä ja muihin. Yksi ohjaaja kertoi, että joskus kiintymyssuhde oli kuitenkin kasvanut sairaalloiseksi omistushaluksi, jonka vuoksi hevostoiminta oli täytynyt lapsen kohdalta jopa keskeyttää.

Itsenäistymistä oli alkanut tapahtua, kun nuoret olivat seuranneet varsojen vieroittumista emästään ja olleet mukana kouluttamassa varsoja. Hevostoiminnan ohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen avulla nuoret olivat alkaneet reflektoida omaa tulevaisuuttaan ja omaa varttumistaan. Elämänkaariajattelun avulla nuoret olivat pohtineet omaa itsenäistymistään ja saaneet varmuutta omasta selviytymisestään. Yksi ohjaaja havainnoi nuorten ajatteluissa olleen näkyvissä toiveikkuutta ja luottamusta hyvään tulevaisuuteen. Hevosten kautta saatu itsevarmuus oli alkanut tehdä korjaavaa työtä suhteessa luovuttamisen ja epätoivontunteisiin, joita nuoret eivät enää pelänneet. Hauge ym. (2014, 2) olivat myös todenneet hevosen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen edistävän lapsen positiivista kehittymistä itsenäisemmäksi.

Ohjaajat olivat yhtä mieltä siitä, että hevosten ja lasten välille oli syntynyt aitoa hyväksyntää, lämpöä ja läheisyyttä, jonka ansiosta lapset olivat tunteneet olonsa turvalliseksi. Schnorbackin (2009, 173) mukaan luottamuksen rakentuminen lähtee hyväksynnästä, kun lapsi tai nuori kokee olevansa erityisen tärkeä hevoselle. Hevonen tarjoaa lapsille hyväksynnän tunnetta, kun lapset oppivat tulkitsemaan hevosen persoonallisuutta. Yhteyden ja kosketuksen kautta lapsilla on ollut mahdollista luoda henkilökohtainen suhde hevosen kanssa. Osa ohjaajista painotti, että onnistuneen luottamussuhteen muodostumisessa ja turvallisen toiminnan kannalta on valita toimintaan hyvin koulutettu ja rauhallinen hevonen. Yhden ohjaajan mielestä lapset ovat usein herkkiä aistimaan asioita. Yhteistyö reaktiivisen hevosen kanssa ei välttämättä auttaisi luottamussuhteen rakentumisessa. Bachi ym. (2012, 300) olivat todenneet onnistuneen kuntoutumisen edellytyksenä olevan toimintaan soveltuvan hevosen. Toisaalta reaktiivista hevosta seurattaessa lapset voisivat oppia tunnistamaan piirteitä kaltoinkohdellusta itseltään.

Nuorilla oli parantunut omaehtoinen aktiivisuus ja itsenäinen ajattelukyky. Ohjaajat kertoivat nuorten oppineet sanomaan omia mielipiteitään kuuntelematta muiden mielipiteitä tai ohjeita. Hevonen vastaa ihmiselle tietyllä tapaa tiettyihin ärsykkeisiin ja ihmisen tulee olla hyvin rauhallinen ja päättäväinen siinä mitä on tekemässä. Sama periaate toimii myös muiden ihmisten kanssa. Mikäli uskaltaa sanoa oman mielipiteensä ja muut kuuntelevat sinua, kasvaa arvostus myös omaa itseä kohtaan. Oman mielipiteen ääneen sanominen kasvattaa myös rohkeutta ja henkistä itsenäisyyttä.

Toisille nuorille oman mielipiteen ääneen sanominen ja omien valintojen tekeminen oli ollut alussa haasteellista, koska aina joku muu oli tehnyt valinnat heidän puolestaan. Valintojen tekeminen ja niiden ääneen sanominen oli helpottunut, kun hevostoiminnan ohjaaja oli asettanut valintojen tekemistä ratsastamaan pääsemiseksi. Nuoren tuli valita haluaako ratsastaa satulalla vai ilman satulaa. Ratsastamisesta oli tullut tärkeä asia, jonka eteen nuori oli halunnut ponnistella ja uskaltanut sitten tehdä valintoja. Valintojen tekemisen myötä nuoren luottamus omaan itseensä oli alkanut kasvaa ja saavuttanut tunnetta siitä, että hän pärjää.

Lapset olivat oppineet hyväksymään oman itsensä paremmin ja voittamaan omat pelkonsa. Joitakin lapsia hevoset olivat saattaneet alussa jännittää ja hieman pelottaakin. Yksi ohjaaja kertoi että, neurologisista vammoista huolimatta lapset olivat uskaltaneet lähteä kukin omalla tavallaan osallistumaan mukaan toimintaan ja kohtaamaan oman itsensä. Tunne siitä, että oli uskaltanut osallistua ja pystynyt toimimaan mukavuusalueen ulkopuolellakin oli ollut voimaannuttava kokemus ja lisännyt oman elämän rohkeutta. Lapset olivat oppineet millä tavalla voisi toimia myös tallimaailman ulkopuolella jonkin epämiellyttävän tilanteen suhteen. Maujean ym. (2013, 518) tutkimuksessa nuoret olivat oppineet uusia asioita itsestään, kun he olivat rohkaistuneet pelosta huolimatta ratsastamaan hevosella. Eräs ohjaaja nimesi ratsastuspelon lasten yhteiseksi puheenaiheeksi, joka oli ollut yhteisöllisesti voitettava ominaisuus.

Hevostoiminnalla oli kyetty vahvistamaan nuoren identiteettiä. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi muodostaneensa hevostoimintaryhmän eri ikäisistä lapsista. Ryhmän vanhin oli ottanut ryhmässä kokeilempana ja vanhimpana johtajan roolin, mikä oli vahvistanut hänen pystyvyyden tunnetta ja oman identiteetin paikkaa. Kaikki sosiaalityöntekijät puolsivat sitä, että hevostoiminnan avulla lapset olivat kyenneet voittamaan pelkoja oman riittämättömyytensä suhteen, kun he olivat saaneet osakseen arvostusta ja kunnioitusta. Maujean ym. (2013, 519) olivat havainnoineet nuorten identiteetin vahvistuneen, kun he olivat saaneet suoritettua pyydettyjä tehtäviä ja saaneet arvostusta tehdyistä töistä. Samalla nuorten itseymmärrys oli kasvanut.

Hevostoiminnalla voidaan tehdä tunneilmaisutaitoja näkyviksi. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että kerran hänen ryhmässään oli ollut yksi hyvin aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi, joka ei kyennyt näyttämään tunteitaan muulla keinoin kuin väkivaltaisella käyttäytymisellä. Toimintaan oli valmistauttu muutaman turvallisen aikuisen voimin. Lapsi oli lyönyt kerran hevosta, mutta muuten ratsastus oli sujunut hyvin. Sosiaalityöntekijä kuvasi lapsen ja vanhemman tunneilmaisutaitojen kehittymistä:

”Vanhempi kertoi et tän jälkeen tää lapsi oli itkenyt kotona, kun sillä oli ollu ikävä sitä ponia ja vanhempi oli häkeltynyt et tää lapsi ei ollut ennen osoittanut minkäänlaista kiintymystä ketään elollista kohtaan. Tää oli ensimmäinen kerta kun tää lapsi osoitti tunteitaan elollista kohtaan ku se oli itkenyt ponin ikävää ja toivonut et tulis jo huomina. Vanhempi oli ollut täysin kykenemätön käsittelemään tätä asiaa. Kolmantena päivänä lapsi oli alkanut itkeä julkisesti koko ryhmän edessä ja ker-tonut et hän ei kestä eroa siitä ponista. Sitten siitä vanhempi otti hänet siinä kainaloon ja syliin ja halas sitä lasta. Lapsi pystyi hakemaan turvaa vanhemmalta, pysty näyttää tunteita ja vanhempi pysty vastaanottaa niitä ilman että se oli mikään syytös hänen vanhemmuudelleen”. (S2)

Sosiaalityöntekijät kertoivat arvioineensa hevostoiminnan väliarviointien ja raporttien perusteella, että hevostoiminnalla oli kyetty tarjoamaan lastensuojeluperheille merkittäviä valmiuksia, joiden avulla vanhempien ja lasten välinen luottamus oli kasvanut. Hevostoiminnasta oli tullut perheelle yhteinen keskusteluaihe, mistä he olivat puhuneet ja muistelleet kotona. Sosiaalityöntekijän kertoman perusteella vanhemmat olivat myös kokeneet saaneensa toiminnasta kasvatusapua. Yhden sosiaalityöntekijän mielestä lapsen osallistuminen hevostoimintaan voi tarjota masennuksesta kärsivälle vanhemmalle lepo hetken. Hevostoimintaan osallistuminen vie lapsen pois masentuneen vanhemman seurasta ja antaa lapselle voimaannuttavaa toimintaa ja virikkeitä, jotka tukevat normaalia kasvua ja kehitystä.

Luottamuksen vahvistumista oli havaittu tapahtuvan lapsen ja sosiaalityöntekijän välillä. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi erään nuoren kertoneen hänelle toiminnan aikana, kuinka häntä oli kaltoinkohdeltu sijaishuolto paikassa. Hevostoiminnan aikana nuoren kanssa oli saatu käytyä läpi sijoituksen perusteita ja lähdetty sen jälkeen muuttamaan sijaishuolto paikkaa. Sosiaalityöntekijän hevostoiminnassa mukana olemisen oli todettu myös vähentävän viranomaiskammoa. Vanhemmat saattoivat alussa pelätä voiko tallilla käyttäytyä normaalisti, kun sosiaalityöntekijä oli läsnä. Yksi sosiaalityöntekijä kuvasi oman osallistumisensa merkitystä:

”Siellä me eletään sitä hetkeä heidän kanssaan ja eläydytään niihin tunnetiloihin. Siellä on päästy moneen kinkkiseen asiaan ja he ovat unohtaneet muodollisuudet. Hevosten avulla me ollaan murrettu perinteisiä käsityksiä työnteosta, kun ollaan pohdittu kasvatuskysymyksiä erityyppisistä rooleista, eikä pelkästään viranomaisnäkökulmasta. Meillä on voinu olla tulehtuneet välit asiakkaiden kanssa, mutta tallilla ollessa pipot syvästi päässä me ollaan saatu erilaista arvonantoa”. (S2)

Kaksi sosiaalityöntekijää pohti, että asiakkailta on voinut olla huonoja kokemuksia sosiaalityöntekijöiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä, mutta tallilla ollessa luottamus oli kasvanut ja viranomaiskammo vähentynyt. Sosiaalityöntekijät kertoivat myös lastensuojelun määrittävän tekijän kadonneen intensiivisessä yhteisöllisessä työskentelyssä. Tallilla he kaikki toimivat täysivaltaisina ja tasa-arvoisina yhteisön jäseninä. Sosiaalityöntekijät jotka olivat olleet aktiivisesti mukana hevostoimintaryhmissä, kertoivat ryhmätoiminnan antaneen myös nuorelle omaa aikaa oman työntekijän kanssa.

Osa sosiaalityöntekijöistä kuvasi hevostoiminnan olevan auttava tekijä myös lapsen sijoituksen purkamisessa. Hevosen avulla saatiin lisättyä lapsen ja vanhemman kanssakäymistä ja tuettua lapsen kotiutumista, koska positiivista vuorovaikutusta saatiin lisättyä. Hevostoiminnan ansioista vanhemmat oppivat hevosten kanssa itsestään asioita jota kautta ymmärsivät katsoa heidän lastaan erilaisista rooleista ja lapset tulivat paremmin kuulluiksi. Schnorback (2009, 174) tutkimuksessa hevosten kanssa toimiessa viestinnän ymmärtäminen vanhemman ja lapsen välillä oli tiivistynyt sekä oli ollut havaittavissa emotionaalista kypsymistä. Suhde hevoseen perustuu luottamukseen, joka heijastuu vanhemmuuteen ja sillä on myönteinen vaikutus vanhempi-lapsisuhteelle.

Hevostoiminnan avulla moni lapsi voi kokea olevansa erityisen tärkeä. Sosiaalityöntekijöiden havaintojen mukaan lapsi voi kokea olevansa tärkeä, kun joutuu huolehtimaan ja olemaan vastuussa hevosen hyvinvoinnista. Talliympäristö ja yhteisö voi myös tarjota lapselle paikan missä olla turvassa. Schnorback (2009, 169) oli todennut, että lasten kanssa toimiessa hevonen voi ottaa auttajan roolin. Hevonen kohtaa lapset empaattisena olentona ja vastaa kommunikaatioon yhdenmukaisella vuoropuhelulla. Empatia ja luottamus perustuvat ihmisenpsykologiseen turvallisuudentunteeseen. Hevonen tarjoaa läsnäolollaan fyysistä läheisyyttä, joka lisää turvallisuuden tunnetta.

Hevostoiminnassa asiakkaat olivat voineet käsitellä turvallisesti monenlaisia tunteita, joita he ovat voineet jäsentää, käsitellä, lokeroida ja vastaanottaa. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että toiminnassa oli harjoiteltu seuraamaan muun muassa hevosen reaktioita. Jos asiakasta oli pelottanut, oli hevonen voinut heilutella korviaan. Toiminnassa oli pyritty keskustelemaan ja vertaamaan omia tunnetiloja hevoseen, jotka olivat siirrettävissä omaan elämään. Bachi ym. (2012, 301) perustelevat tällaisen keskinäisen kielen vaihdon edistävän syvempää emotionaalista yhteyttä ja tukevan siten mielekkään suhteen kasvua hevosen ja ihmisen välillä. Yksi sosiaalityöntekijä oli havainnut, että hevostoiminnalla kyettiin vähentämään änkyttämistä ja samalla vahvistamaan lapsen itsetuntoa. Sosiaalityöntekijä tulkitse asiakkaiden toiminnan muutosta:

”Kerran oli yksi lapsi, joka änkytti todella voimakkaasti niin hevonenhan ei piittaa yhtään siitä et miten se lapsi puhuu et hevonenhan tavallaan on hirveen tasapuolinen kaikkia kohtaan” (S2)

Eräs sosiaalityöntekijä kuvasi hevosen olevan herkkä eläin, joka mahdollistaa ihmisen aistien herkimisen ja toisten ihmisten tunteisiin eläytymisen. Hevoset voivat aistia lapsen tietyt heikkoudet ja pysytellä sen vuoksi rauhallisina. Swindell (2010, 9) mukaan hevosen rauhallisuus yleensä siirtyy lapsen käyttäytymiseen ja lapsi oppii hevosen käyttäytymistä seuraamalla tunnistamaan omia mielialoja sekä reagoimaan ulkopuolisiin ärsykeisiin paremmin.

Hevostoiminnassa mukana oleminen oli liikuttanut myös perheen aikuisia. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että monet toiminnassa mukana olleista vanhemmista olivat itkeneet toiminnan jälkeen kiitollisuudesta ja surusta. Sosiaalityöntekijä havainnollisti asiakkaiden hyväksytyksi tulemisen tunteita:

”Hevonen nostaa ihmisten hyvät puolet esiin ja musta on ollu hienoa nähdä niitä asiakkaiden hyviäkin puolia, koska ne voi olla aika raakojakin ne niitten tarinat. Tallilla heidät hyväksytään vaikka olis mitä häpeää olemassa, nii hevonen ei häpäse sua lisää eikä nöyryytä”. (S2)

Hevostoiminnalla oli voitu auttaa nuoria tuntemaan empatiaa ja kohtaamaan hevosia. Sosiaalityöntekijät uskoivat talliympäristön elämyksellisyyden mahdollistaneen nuorten rauhoittumisen toiminnallisiin hetkiin. Nuorten keskuudessa oli tapahtunut avautumista ja saatu toimimaan nuoria toisin. Hevosen hoitoon liittyvien asioiden opettelu tuki myös muistia ja sitä kautta onnistumisissa. Yksi sosiaalityöntekijä kertoi, että hevosta käsiteltäessä ja varustaessa nuoren tuli muistaa monta asiaa ja oikein tehdyistä suorituksista saaduista positiivisista palautteista nuorten itsetunto vahvistui.

Sosiaalityöntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että konkreettisten asioiden opettelu hevosen kanssa oli tunnustettavissa kuntoutustyölle tyypilliseksi piirteeksi, jossa hevonen oli pääroolissa. Toiminnan avulla voitiin ylläpitää ja palauttaa lapsen toimintakykyä, jonka johdosta nuorten itseluottamusta saatiin kasvatettua ja vahvistettua pystyvyyden tunnetta. Sosiaalityöntekijät kuvasivat ratsastamaan oppisen olevan selkein toiminto, mikä tuki lapsen itseluottamuksen vahvistamista. Swindell (2010, 9) tutkimuksen mukaan itsetunto vahvistuu, kun lapsi oppii hallitsemaan itsenäisesti hevosta ja tulee tietoiseksi ratsastustaidoistaan. Ratsastamaan oppiminen voi tuoda nuorelle tunteen siitä, että hän osaa, hän pystyy ja hän kykenee. Carsson (2016a, 3) tutkimuksen mukaan hevostoiminnalla voidaan vaikuttaa laajasti ihmisen eri osa-alueiden kuntoutumiseen, mutta omanarvontunteeseen sillä ei ole kyetty osoittamaan tieteellisesti relevanttia vaikutusta.

5.2.3 Fyysiset muutokset lasten ja nuorten toiminnassa

Ohjaajien omakohtaisten havaintojen mukaan nuorten virkeys oli lisääntynyt toiminnan aikana, koska ulkona puuhastellessa nuoret olivat saaneet raitista ilmaa ja mielekästä tekemistä. Fyysinen kunto oli kasvanut hevostoiminnassa, kun nuoret olivat kantaneet hevosille heiniä ja vettä, sekä siivonneet hevosten karsinoita. Yksi ohjaaja kuvasi nuorten toimintakyvyn lisääntyneen huomaamatta. Eräs ohjaaja toi esille, että hevostoiminnan avulla nuoren motoriset, nonverbaaliset sekä verbaaliset taidot olivat kehittyneet merkittävästi:

”Uskomattomia tuloksia kun miettii että lapsi oli saanut lähes kehitysvamma diagnoosin ja sitten vuosien kuluttua lääkäri ihmettelee mitä tässä on tapahtunut.” (H4)

Kaksi ohjaajaa kertoivat, että selektiivistä mutismia sairastaneet lapset olivat oppineet uudelleen puhumaan. Hevonen ei lähde liikkeelle ennen kuin ihminen käyttää nonverbaalisia apuja kuten pohjeapuja sekä maiskauttaa ääneen. Itsensä ilmaisu on helpompaa hevosen selästä käsin, kun lähdetään liikkeelle pienin ääniävuin. Hevonen hyväksyy jokaisen omana itsenään, joka on omalta osaltaan auttanut puheen tuottamisessa.

Fyysistä kuntoutumista oli tullut sellaisillekin lapsille, joilla oli ollut haasteita liikkumisen suhteen. Yksi ohjaaja kertoi lasten kyenneen toimimaan toiminnassa mukana jopa pyörätuolien avulla, täytenä yhteisön jäsenenä. Lapset olivat kantaneet varusteita, hoitaneet hevosta sekä käsitelleet hevosta liikunta rajoitteista huolimatta. Toinen ohjaaja kertoi, että lapsilla joilla oli ollut ongelmia tasapainon kanssa, oli tasapaino kehittynyt parempaan suuntaan muutamassa kuukaudessa, jota fysioterapeuttiakin oli iloinnut. Tasapainon kehittämisessä lasta oli auttanut hevosen rytmiset liikkeet. Sundheimer (2013, 7) tutkimuksen mukaan ratsastuksen avulla on voitu saada neuromotoriikkaa kehitettyä sellaisten asiakkaiden kanssa, joilla on ollut tasapaino-ongelmia.

Yksi ohjaaja perusteli hienomotoristen taitojen kehittyneen, kun lapset olivat joutuneet kiinnittämään hevosille suojia jalkoihin sekä avaamaan ja sulkemaan suitsien remmejä. Jang ym. (2013, 551) tutkimuksen mukaan hevostoiminnalla voi olla terapeuttisia vaikutuksia ihmisen perusmotoriikan kehittymisen suhteen. Swindell (2010, 8) perustelee kognitiivisten ja motoristen taitojen kehittymistä ohjaajan kasvatuksellisen ohjauksen vaikutuksella. Ohjaaja antaa toiminnassa ohjeita, joihin lapsi koettaa vastasta kognitiivisesti rekisteröityään saamansa pyynnön. Ohjeen ymmärrettyään lapsi koettaa lähteä toteuttamaan pyydettyä tehtävää ja samalla motoriset taidot kehittyvät.

Yksi ohjaaja kertoi hevostoiminnan vaikuttaneen yökastelun loppumiseen. Ohjaaja oli tehnyt tiivistä yhteistyötä lapsen sosiaalityöntekijän sekä lastenpsykiatrian lääkärin kanssa lapsen kuntoutumisen suhteen. Hevosen kanssa saavutettu säännöllinen elämänrytmi ja psyykkinen tasapaino olivat olleet yksi merkittävä tekijä lapsen yökastelun loppumisessa. Lapsi oli kokenut henkistä sekä fyysistä kasvamista, joiden avulla hän oli alkanut nukkua yönsä levollisemmin.

Sosiaalityöntekijät kertoivat, että hevostoiminnalla on voitu motivoida ylipainosta kärsiviä lapsia kiinnostumaan ja uskaltamaan harrastamaan liikuntaa. Hevosen avulla voidaan hoitaa vaikeitakin asioita, kuten työstää tai rentouttaa asiakasta, niin että asiakas pystyy toimimaan hevosen kanssa. Yksi sosiaalityöntekijä havainnollisti erään nuoren kokemuksia:

”Yksi nuori joka oli vahvasti ylipainoinen oli hirvittävän huolissaan toiminnan suunnittelussa, onko yhtään hevosta joka häntä jaksaa kantaa ja sit kokemus siitä että hän oli kuin hyttysen kokoinen siellä hevosen selässä nii se oli hänelle aivan valtava kokemus et hän voi olla jonkun sylissä ilman, että hän sinne alle lyhistyy”. (S2)

Erään sosiaalityöntekijän mukaan hevostoiminnalla voidaan lisätä nuoren omatoimisuutta ja puheentuottamista sosiaalisissa tilanteissa, niin että nuori on voinut toimia kehityshäiriöstä huolimatta yhteisössä, kuin kuka tahansa nuori. Swindell (2010, 9) mukaan hevostoiminta voi olla ensimmäinen paikka missä lapsi on menestynyt ja hänet on otettu mukaan juuri sellaisena kuin hän on. Yksi sosiaalityöntekijä jakoi oman kokemuksensa mutisti nuoren puheen kehittymisestä:

”Mulla oli yksi nuori, joka ei puhunut koskaan kenellekään sanakaan. Oli täysin ilmeetön ja eleetön siis todella passiivinen ja semmonen moniongelmainen. Hän lensi koulusta toiseen ja kukaan ei osannut häntä auttaa. Kerran vanhempi esitti toiveen tästä hevostoiminnasta ja mä aattelin että ei se ota jos ei annakaan. Nuori oli käynyt siellä tallilla ehkä sen viis kertaa, kun me tavattiin toimistolla. Kysyin hältä: ”Mitä kuuluu?” ja se nuori vastas tosi reippaana: ” Tosi hyvää”, ja mä meinasin pudota penkiltä” (S4)

Kaksi sosiaalityöntekijää kertoivat hevostoiminnan avulla nuoren nonverbaalisten ja verbaalisten kykyjen lähteneen kehittymään. Nuori oli rohkaistunut puhumaan, jotta sai ilmaistua oman tahtonsa toiminnan suunnittelun suhteen. Fyysisistä rajoitteista huolimatta nuori oli kyennyt liikkumaan ja yrittänyt osallistua hevosen hoitoon. Maujean ym. (2013, 517) olivat puolestaan havainneet erityislasten alkaneen seistä suorassa, hymyilleen enemmän sekä alkaneen ottaa katsekontaktia toisiin.

Lapsilla oli parantunut fyysinen kunto ja sen myötä motoriikka sekä tasapaino. Sosiaalityöntekijät kertoivat, että tavoitteet oli saavutettu pikkuhiljaa ja tuloksiin oli vaikuttanut paljon toimintaan osallistumisen säännöllisyys. Yksi sosiaalityöntekijä painotti, ettei kaikista nuorista voi saada hevostoiminnan avulla huippu kuntoisia, mutta toiminnallisuudella voidaan vaikuttaa monien fyysisten ominaisuuksien aktivoimiseen.

Swindell (2010, 8) tutkimuksen mukaan hevosen rytmiset liikkeet stimuloivat asiakkaan lihaksia ja asiakas pystyy toimimaan sen ansiosta paremmassa ryhdissä ja tasapainossa. Ratsastaminen auttaa myös anatomista järjestelmää. Hyvä olo kulkee koko kehon läpi ja vaikuttaa valppauteen, tasapainoon ja jopa ruoansulatusjärjestelmään. Osa sosiaalityöntekijöistä pohti vakavan fyysisen vamman olevan kuitenkin sellainen tekijä, johon toiminnalla ei voida vaikuttaa. Carssonin (2016a, 10) mukaan hevostoiminta ei välttämättä sovi myöskään sellaisille asiakkaille joilla on luustosairauksia sekä epärealistisia tavoitteita toiminnan suhteen.

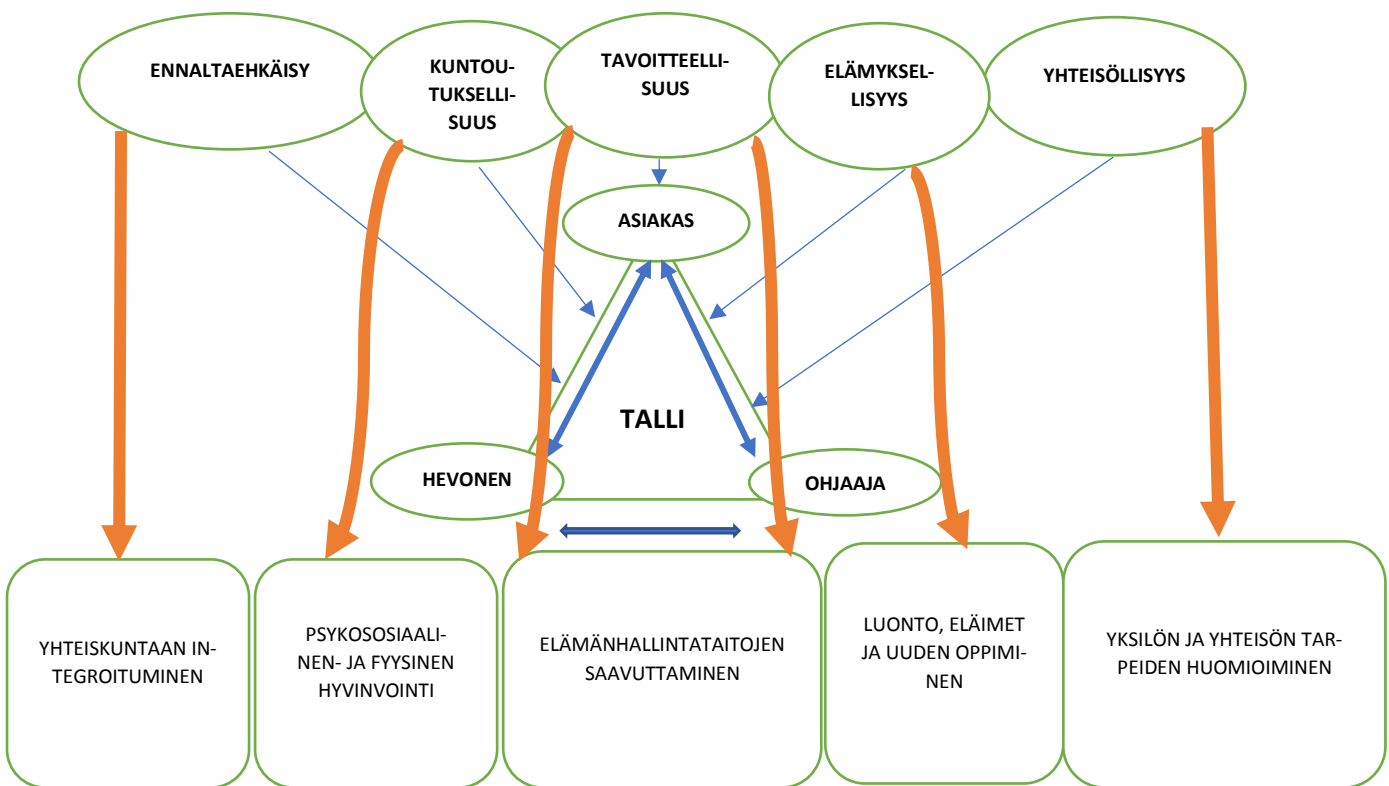
Haastateltavat pohtivat kriittisesti lasten ja nuorten toiminnan muutoksia ja etsivät asiayhteyksistä niille selityksiä. Osa sosiaalityöntekijöistä ja ohjaajista suhtautuivat lasten ja nuorten fyysisiin muutoksiin yltiö positiivisesti ja uskoivat muutosten olevan puhtaasti hevostoiminnan ansioita. Haastattelujen perusteella suurimmalla osalla lapsista ja nuorista oli hevostoiminnan lisäksi tukenaan monia muitakin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Yksi ohjaaja pohti haastattelun lopussa varsin refleksiivisesti hevostoiminnan pystyvyyttä:

” Täytyy olla varovainen siinä, että ei ole liian positiivinen. Täytyy olla kritiikkiä ja kritiikki ei tarkoita itsekritiikkistä negatiivisuutta, vaan että oikeasti pohtii niitä asioita monesta eri näkökulmasta et mitkä asiat liittyy mihinkin ja mitkä asiat voivat olla tämän toiminnan tulosta ” (H1)

6 YHTEENVETO

Tutkimustulosten perusteella tunnistin sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla olevan viisi pedagogista ulottuvuutta: ennaltaehkäisy, kuntoutuksellisuus, tavoitteellisuus, elämyksellisyys ja yhteisöllisyys (KUVIO 3). Tulokset perustuvat sosiaalityöntekijöiden ja hevostoiminnan ohjaajien subjektiivisiin kokemuksiin hevostoiminnan määrittelyn suhteen.

KUVIO 3. Yhteenveto. Hevostoiminnan määrittely.

Tulokset perustuivat haastatteluista saatuihin käsitteisiin, joiden mukaan hevostoiminta on yhteisöllistä toimintaan, jossa hevonen on pääroolissa. Toiminnan punaisena lankana toimii sellainen sosiaalipedagoginen ajattelu, jonka mukaan jokainen ryhmän jäsen huomioidaan yksilönä, vaikka toimitaan yhteisössä. Ohjaajan tehtävänä on tässä toimintamallissa ohjata asiakasta ja hevosta muodostamaan turvallinen yhteys. Yhteydenmuodostamiseen asiakkaan täytyy opetella hyviä hevosmiestaitoja, jotta

osaisi kommunikoida hevosen kanssa. Toisaalta hevonen on toiminnassa ohjaajan työväline, mutta aina tulee muistaa ottaa huomioon myös hevosen hyvinvointi, koska hevoset ovat eläviä ja tuntevia eläimiä, eivätkä vain ihmisten käytössä olevia välineitä (Taylor ym. 2014, 138).

Hevostoiminnan empiirisessä tarkastelussa korostui kuntoutuksellinen työote, jolla oli terapeutisia vaikutuksia. Hevoset ovat ainutlaatuisia eläimiä ihmisten kuntoutuksessa. Verrattuna muihin eläimiin hevonen kantaa ja tukee ihmistä. Hevoset myös huomioivat ihmisten yksilölliset tarpeet ja huolet. Koskettelemalla hevosta hevonen välittää lämpöä, rauhaa ja auttaa rentoutumaan. (Sundheimer 2013, 7.) Uhkaavassa tilanteessa hevonen pyrkii saaliseläimenä pakenemaan paikalta, kun taas esimerkiksi koira voi käyttäytyä ihmistä kohtaan aggressiivisesti. Työskentely hevosten kanssa tapahtuu anonyymissä ympäristössä ja menetelminä voidaan hyödyntää leikinomaisia tehtäviä, jolloin lapsia saadaan aktivoitua paremmin toimintaan mukaan ja se voi toimia joillekin asiakkaille perinteisiä kuntoutusmuotoja tehokkaampana menetelmänä, jossa kaikki jäsenet oppivat uusia asioita itsestään (Carsson 2016a, 11).

Haastateltavat kuvasivat hevosen olevan yhteisössä yhteinen puheen aihe, jonka hyvinvoinninhuolehtimisen kautta asiakas voi mallintaa perus elämän arkitaitoja myös omaan elämään. Toiminnassa ohjaajan roolina on sanoittaa hevosen ja asiakkaan välistä yhteistyötä, jota kautta asiakas voi oppia ymmärtämään omia tunteitaan ja käsittelemään niitä (Carsson 2016b, 2). Hevostoiminta ei kuitenkaan ole terapiaa, vaan sosiaalisesti orientoitunutta kuntoutuksellista toimintaa yhdessä hevosen kanssa. Kuntoutuksellisena menetelmänä korostuvat psykososiaalinen ja psykofyysinen työote, joiden päämääränä on antaa yksilölle kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisätä elämänhallinta taitoja. Hevosmies-taitojen myötä asiakas voi voimaantua ja saada itsevarmuutta.

Hevostoiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Haastatteluaineistosta tuli esille, että toiminnassa lähdetään liikkeelle asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen ja edetään prosessimaisesti. Toiminnassa otetaan huomioon lapsen ikä ja kehitystaso. Kasvatuksellinen ja tavoitteellinen oppiminen on erilaista, mitä koulussa, mikä tukee yksilöllistä kehitystä. (Sundheimer 2013, 5)

Tutkimuksen empiirisessä tarkastelussa haastateltavat pitivät yhtenä olennaisena tavoitteena hevostoiminnan suhteen elämänhallintataitojen saavuttamista, joka koostuu sosiaalista-, vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaidoista sekä omien tunteiden hallinnasta. Alakäsitteistä tärkeimmiksi nousivat itsetunnon, voimaantumisen, osallisuuden ja luottamuksen merkitykset. Perinteisiin terapiamuotoihin verrattuna hevostoiminnassa harjoitellaan ryhmässä puhumista, hevosen hoitoon liittyviä toimintoja

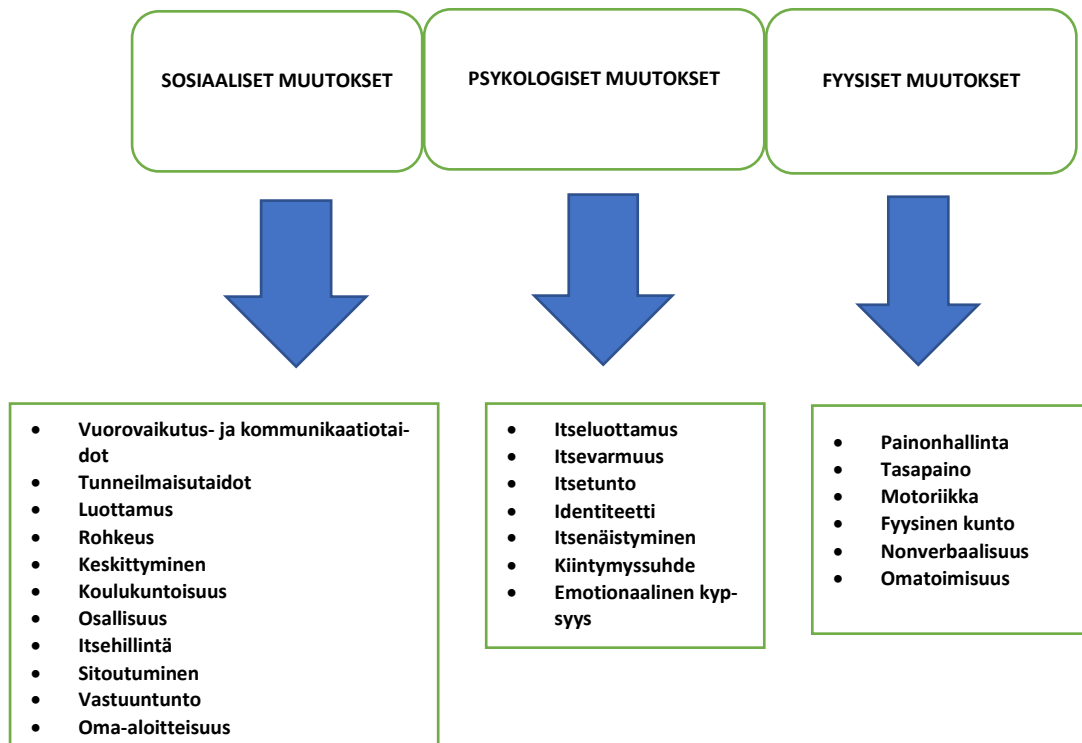
ja niitä täydennetään turvallisen aikuisen johdolla, joka hyödyntää toiminnassa terapeuttisia menetelmiä. Näiden tekniikoiden tarkoituksena on parantaa asiakkaiden itsetuntemusta, auttaa tunnistamaan vahingollisia käyttäytymismalleja ja edistää terveellisten suhteiden muodostamista. (Trotter ym. 2008, 261.)

Tämän tutkimuksen perusteella hevostoimintaa voidaan pitää ennaltaehkäisevänä toimintana lasten ja nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Hevostoiminnalla voidaan ennaltaehkäistä syrjäytymistä yhteiskunnallisesta osallisuudesta, kuten koulusta, vapaa-ajan harrastuksista sekä omasta perheestä. Hevostoiminnan avulla on kyetty ennaltaehkäisemään lasten sijoituksia, kiinnittymään kouluun sekä toimimaan yhteiskunnan sääntöjen ja normien mukaisesti täysivaltaisena kansalaisena. Hevostoiminta voi olla myös korjaavaa työtä, jonka avulla asiakas voidaan integroida takaisin valtavirtaan. Hevostoiminta on sosiaalisesti dynaamista työtä, jossa hevosten käyttäytymistä seuraamalla voidaan opetella tunnistamaan arvoja ja etsiä ratkaisuja ihmissuhdekysymyksiin. Nonverbaalinen kommunikointi hevosen kanssa antaa tilanteisiin erilaista näkökulmaa (Smith-Osborne & Selby 2010, 299).

Tutkimuksen empiirisessä tarkastelussa hevostoiminnassa korostui myös elämyksellisyys. Luonnonhelmassa oleminen voi olla rentouttavaa ja vähentää päivittäistä stressiä (Bachi ym. 2012, 299.) Hevostallit sijaitsevat luonnon keskellä, joka antaa toimintaan rauhanomaisen ja erilaisen perspektiivin tarkkailla maailmaa. Elämyksellisyys tuli esiin jokaisessa haastattelussa ja sille annettiin suuri merkitys. Elämyksellisyys mahdollisti monelle lapselle uusien kokemusten tuntemista elämystasolla. Hevostoiminta tarjosi erityisesti elämyksellisyyttä kaupunkilaisnuorille sekä mahdollisti ainutlaatuisen suhteen muodostamisen hevosen kanssa. Hevonen tarjoaa ainutlaatuisia kokemuksia fyysisesti sosiaalisessa ympäristössä. Onnistunut vuorovaikutussuhde hevosen kanssa voi motivoida osallistumaan ja toimimaan yhteisössä. Hevonen on suuri ja voimakas eläin, jota oppimaan hallitseminen on ainutlaatuisen elämyksellistä ja voimaannuttavaa. (Trotter ym. 2008, 255.) Elämyksellisyys mahdollistaa myös ihmisen sisäisen ajattelumaailman uudelleen arvottamisen ja jäsentelyn.

Sosiaalityöntekijät ja hevostoiminnan ohjaajat kuvasivat hevosavusteisen toiminnan soveltuvan mainiosti lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi, siinä missä tavanomaisetkin tukitoimet. Hevostoiminnalla voidaan vaikuttaa sosiaalisten, psykologisten ja fyysisten ominaisuuksien kehittämiseen ja vahvistamiseen (KUVIO 4).

KUVIO 4. Yhteenveto. Hevostoiminnan toteutus ja tulokset.

Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla voidaan vaikuttaa enemmän ihmisen sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kuntoutumiseen. Fyysisen hyvinvoinnin tukeminen tulee toiminnan toiminnallisuuden mukana automaattisesti, mutta sen avulla ei voida vaikuttaa terapeuttisesti ihmisen vakavien vammojen kuntouttamiseen, kuten ratsastusterapiassa. Kaikki haastatelluun osallistuneet olivat yhteneväistä mieltä siitä, että hevostoiminnan avulla voidaan tukea lasten ja nuorten itsetunnon ja itseluottamuksen vahvistamista. Hevostoiminnalla nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia myös sosiaalisten vuorovaikutus- ja kommunikaatio taitojen kehittämisessä.

Hevonen on lauma- ja saaliseläin ja sen kanssa toimiessa on opittava tuntemaan laumakäyttäytymisen säännöt. Hevoslaumassa joku hevosista on aina johtaja ja lauman muiden hevosten roolit määrittyvät

hierarkkisessa järjestyksessä. Hevosen kanssa toimiessa ihmisen on kerrottava hevoselle ymmärrettävästi, että ihminen on johtaja. Hevosen pitää aina hyväksyä ja totella ihmistä johtajanaan ja tämän vuoksi ihmisen täytyy olla joissakin tilanteissa erittäin päättäväinen. Jos hevonen hyväksyy ihmisen johtajakseen se noudattaa ihmisen kehotuksia, kunhan se vain ymmärtää mitä häneltä pyydetään. (Vogel 2001, 6 - 7.) Tämä kasvattaa ihmisessä oman elämän rohkeutta, itsevarmuutta ja aktivoi toimimaan myös oma-aloitteisesti.

Hevosen kanssa päästään onnistuneeseen vuorovaikutussuhteeseen, kun opetellaan ajattelemaa kuin hevonen. Hevosta tarkastellessa ihmiset saattavat asettaa inhimillisiä oletuksia niiden reaktioille. Mikäli hevonen pakenee säikähtäessään tai puree ihmistä se ei tarkoita sitä, etteikö hevonen voisi pitää ihmisestä. Kun ihminen alkaa ymmärtämään ja tulkitsemaan hevosen reaktioita hevosen näkökulmasta ilmenee häiriötilanteita vähemmän ja vuorovaikutus alkaa kehittyä. Mikäli ihminen saa omalla toiminnallaan hevosen tuntemaan itsensä rennoksi ja ymmärtämään mitä tahtoo hevosen tekevän, on hevonen yleensä aulis ja yhteistyöhaluinen eläin. Mitä enemmän ihminen ajattelee kuin hevonen, sitä paremmin ihminen voi kommunikoida hevosen kanssa ja edetä hevosen kanssa työskentelyssä. (Hill 2011, 1 - 3.) Oikea oppinen työskentely hevosen kanssa kasvattaa itsehillintää ja pakottaa keskittymään vain siihen hetkeen. Työskentelyssä tulee myös luottaa itseensä ja tietää mitä on tekemässä.

Hevoset haluavat tulla palkituiksi oikein tehdystä työstä. Oikeaan tulokseen päästäkseen hevosen kanssa ei tarvitse käyttää voimaa, eikä hevoselle saa tuottaa kipua. Hevosen kanssa ei saavuteta toivottua tulosta fyysisellä voimamittelyllä, siinä ihminen on tuomittu häviämään. Ihminen voi saavuttaa hyvän ja sujuvan kommunikaation hevosen kanssa toimiessa käyttämällä viisaasti yksinkertaisia ja selkeitä apuja. Sillä tavoin ihminen saavuttaa hevosen kanssa kumppanuussuhteen, jossa molemmat voivat hyötyä toistensa vahvuuksista, viihtyä yhdessä toistansa kunnioittaen ja toistensa reaktiot ymmärtäen sekä tuntien. Parhaimmillaan hevonen säteilee iloa, tyytyväisyyttä ja tasapainoisuutta, mikä tarttuu myös ihmiseen. (Kyrklund & Lemkow 1998, 15.) Onnistumisen hetket hevosen kanssa kasvattavat itsetuntoa, vahvistavat itseluottamusta ja antavat iloa elämään.

Hevonen on perusluonteeltaan sosiaalinen eläin ja sen olemuksessa on paljon ihmisiä kiehtovia piirteitä, kuten sen kauneus, herkkyys ja sosiaalisuus. Hevoseen voi olla helpompi luoda suhde, kuin muihin ihmisiin. Hevosen tarjoaa olemuksellaan mielihyvää tuottavaa vuorovaikutussuhdetta. Hevosen kanssa toimiessa ihminen voi harjoittaa mielikuvaharjoituksia ja hevoseen voi sijoittaa omia tunteitaan kuten: toiveita, pelkoja ja ristiriitoja. Tunteiden sijoittamisen kautta ihminen voi alkaa ilmaisemaan avoimemmin omia ajatuksiaan (Törmälehto 2013, 179 - 180.) Hevoset ovat yksilöitä, niin

kuin ihmisetkin. Hevosen kanssa toimiessa joudumme käsittelemään erilaisia tunteita ja selvittämään niitä, jotta pääsisimme toiminnassa eteenpäin. Parhaimmillaan ihmisen oppii tuntemaan empatiaa hevosen kautta ja se toimii siltana myös muiden ihmisten tunteiden tunnistamisen kanssa. (Kirby 2016, 50 - 51.)

Hevosten kanssa toimiessa ihmiset saattavat tuntea olevansa emotionaalisemmin turvassa, mitä muiden ihmisten kanssa ollessa (Kirby 2016, 48). Hevosella ratsastaminen antaa ihmiselle voimaa, rohkeutta ja lohdutusta. Hevosen pehmeät liikkeet ja lämmin keho muistuttavat oman äidin syliä, joka tuo turvallisuuden tunnetta ja samalla tuotetaan sanatonta kommunikaatiota. (Törmälehto 2013, 181.) Ratsastuspelon voittaminen tuo toimintaan mukaan rohkeutta ja voimaantumisen tunnetta, kun on kyennyt voittamaan oman pelkonsa. Tärkeät ajatukset nousevat parhaiten esille silloin kun jokaisella on oikeus olla oma itsensä ja ei tule tuomituksi (Purjo & Kuusela 2009, 143). Ryhmässä toimiessa nuoret voivat keskustella hevosiin liittyvistä tai hevosista lähtevistä tunteista ja saada sitäkin kautta hyväksytyksi tulemisen tunnetta.

Hevosen kanssa kommunikoinnissa ihminen voi käyttää apunaan äänimerkkejä ja kehonkieltä. Hevosen kanssa käytetään palkitsemista ja rankaisemista. Palkitseminen perustuu kiitokseen, joka voi olla herkun antaminen oikein tehdystä suorituksesta, silytys kaulalle tai paineen myötäminen narusta. Rangaistus perustuu paineen lisäämiseen narusta tai vahvempaan apujen käyttöön, jossa pitää muistaa palkita hevosta heti pienenkin onnistumisen merkin johdosta. Useinkaan hevonen ei aina ymmärrä ihmisen antamaa vihjettä ensimmäisellä kerralla, vaan kommunikaation luominen vaatii toistoja (Kaimio 2013, 147). Hevosen kanssa toimiminen kasvattaa ihmisessä sinnikkyyttä ja yrittämistä, jos haluaa päästä yhdessä hevosen kanssa toivottuun tulokseen. Erityispedagogiikan moderni näkökulma perustuu ihmisten sosiaalisten taitojen kehittämiseen, ongelmien kohtaamiseen ja voimavarojen kasvattamiseen, joiden avulla voidaan ratkaista ja kehittää ongelmaratkaisutaitoja. (Gäng 2015, 30).

Hevosten kanssa toimiessa asiakkaat joutuvat toimimaan myös hevostoiminnan ohjaajan ja mahdollisesti ryhmän kanssa. Ryhmässä toimimisen ansioista asiakkailla voi kasvaa halu toimia yhdessä muiden kanssa, mikä voi näkyä sosiaalisessa käyttäytymisessä ystävällisyytenä, auttavaisuutena ja yhteistyökykyisyytenä. Hevosten kanssa toimiessa lapset ja vanhemmat voivat löytää uudenlaisen mallin rakentaa heidän välistään kiintymyssuhdetta. Hevosen kanssa toimiessa ei saa riidellä eikä huutaa, sillä hevonen on herkkä eläin joka voi pelästyessään käyttäytyä vaarallisesti. Hevosta tulee opetella käsittelemään johdonmukaisesti, jotta välttyttäisiin ristiriitatilanteilta. (Kaimio 2013, 11.) Onnistuneet kohtaamiset ja vuorovaikutuksen luominen hevosen kanssa saavat monissa ihmisissä aikaan

taianomaisen tunteen, jonka eteen on valmis tekemään töitä ja siitä saatu ilo kantautuu myös tallimaailman ulkopuolelle.

Tutkimus tulosten perusteella lasten ja nuorten fyysinen kunto parantui myös merkittävästi. Hevostoiminnasta hyötyivät jopa sellaiset lapset, joilla oli diagnosoitu lievää kehitysvammaa. Yhteisöllisessä ja osallistavassa toiminnassa lasten kognitiiviset ja motoriset taidot kehittyivät huomaamatta. Ratsastuksessa hevosen rytmisellä liikkeellä on todettu olevan parantavia vaikutuksia aivotoimintaan ja liikuntaelimien stimulointiin. Hevosen kanssa työskenneltäessä asiakas voi saada ainutlaatuisen mahdollisuuden kehittää omia fyysisiä taitojaan uudessa ympäristössä ja yhteisössä, jossa jokainen hyväksytään mukaan juuri sellaisenaan kuin on. Tämä mahdollistaa myös matalan kynnyksen osallistua sanallisesti tai sanattomasti vuorovaikutukselliseen suhteeseen toisten kanssa. ⁱⁱⁱ(Bizub ym. 2003 ref. Smith-Osborne & Selby 2010, 299.)

Onnistumisen edellytyksenä on, että ihminen ja hevonen voivat molemmat auttaa toinen toistaan kehittymään yhdessä. Hevosen kanssa työskennellessä ihmisen on tunnettava rakkautta, kunnioitusta ja ihailua hevosta kohtaan, jota kautta terveellinen kiintymyssuhde muodostuu (Hill 2011, 15.) Kiintymyssuhteen myötä ihminen voi oppia kantamaan vastuuta niin hevosesta, kuin muistakin oman elämän asioista. Ihminen voi alkaa huolehtia paremmin omasta hyvinvoinnistaan ja sitoutua tallitoiminnan lisäksi muihin häntä velvoittaviin toimintoihin, kuten kouluun. Talliyhteisöön kuulumisen vahvistaa nuorten identiteetin muodostumista ja oman paikan löytämistä yhteiskunnassa. Tallilla jokainen on yhtä tärkeä ja tasa-arvoinen mikä tekee toiminnasta mielekkään palata sinne aina uudelleen.

Hevosen terapeuttisia vaikutuksia on tutkittu ihmisen fyysisen kuntoutumisen suhteen paljon kauemmin, kuin psyykkisen kuntoutuksen suhteen ^{iv}(Rothe 2005 ref. Carsson 2016a, 2). Tutkimukseni perusteella hevostoiminnan ohjaajien taustakoulutuksella oli paljon merkitystä toiminnan onnistumisen kannalta. Terveystieteiden parissa työskentelevät hevostoiminnan ohjaajat kiinnittivät enemmän huomiota asiakkaiden fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin tukemiseen. Opettaja taustaiset hevostoiminnan ohjaajat korostivat toiminnassa pedagogista työtettä ja pyrkivät motivoimaan asiakkaita kasvatuksellisin keinoin.

Sosiaalityössä työskentelevät hevostoiminnan ohjaajat pyrkivät puolestaan kehittämään asiakkaan elämänhallintataitoja. Hevosta voidaan hyödyntää ihmisen kokonaisvaltaisessa kuntoutuksessa monella eritapaa, johon on kehitetty omia menetelmiä ja teorioita, mutta siellä näyttäisi olevan kulttuu-

rinen ero siinä, minkä ammattikunnan näkökulmasta menetelmiä käytetään. Jotkut ohjaajista painottavat luonnollisia hevostaitoja tärkeämpinä, kun taas toiset näkevät menetelmien riippuvan teoreettisista näkökulmista. (Carsson 2016b, 6.)

Kansainvälisten tutkimusten mukaan psykososiaalisia hyötyjä on havaittu tapahtuneen lastensuojeluasiakkaiden parissa, mikä tukee tutkimukseni tuloksia. Tutkimusten mukaan lastensuojeluasiakkailta oli tapahtunut myös fyysistä kehittymistä, mikäli heidän vammansa eivät ole olleet parantumattomia. (Smith-Osborne & Selby 2010, 299). Hevostoiminnassa tehdyillä harjoituksilla yhdessä sosiaalityön asiantuntemuksen kanssa on todettu olevan lupaava yhdistelmä, jonka avulla on voitu auttaa vaikeissa elämäntilanteissa eläviä lapsia ja perheitä. (Acri ym. 2016, 605 - 606.) Hevosten parissa tehtävä työ tukee sosiaalityöntekijän tekemää työtä, koska hevostoiminnassa asiakkaiden kanssa voidaan käsitellä luonnollisella tavalla asiakkaiden tunteita ja auttaa käsittelemään niitä. (Carsson 2016b, 16.)

Empiirisen aineiston tulosten mukaan hevostoimintaan osallistumisen edellytyksenä oli lähtökohtaisesti asiakkaan kiinnostus hevosista. Toiminta ei sovi sellaisille asiakkaille, joilla on allergioita tai akuutissa vaiheessa oleva mielenterveys- ja päihdeongelma. Toiminnan tuloksiin vaikutti paljon myös asiakkaan tallimaailman ulkopuolelta saatavan tuen laatu. Pääasiassa tulokset olivat positiivisia, joiden avulla asiakkaiden elämänlaatu oli parantunut ainakin hetkellisesti. Tämän tutkimuksen perusteella sosiaalityöntekijöiden tulisi vakavasti harkita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ottamista pysyväksi osaksi avohuollon tukitoimien tarjontaa. Hevostoiminta on monien aikaisempien tutkimusten mukaan varsin tehokas ja käyttökelpoinen interventio minkä tahansa sosiaalityön asiakasryhmän kanssa. Monet terveydenhuollon organisaatiot ovat jo ottaneet hevostoiminnan osaksi käytännön työtä. (Swindell 2010, 8.)

7 POHDINTA

Tutkimuksen idea syntyi sosiaalipedagogisen hevostoiminta yhdistyksen facebook- foorumin yhteisökirjoitusten perusteella. Yhteisökirjoituksissa hevostoiminnan ohjaajat pohtivat hevostoiminnan hyödyntämistä sosiaalihuollon asiakkaille, erityisesti lastensuojeluasiakkaiden parissa. Lähtökohtaisena olettamuksena oletin, että sosiaalityön puolelta palvelulle ei ole runsasta kysyntää palvelun korkean hinnan vuoksi. Tutkimuksen aikana selvisi, että palvelun vähäisen kysynnän ongelmana näyttäisi olevan enemmän tiedottomuus palvelun olemassaolosta ja toiminnan päämääristä. Monelle sosiaalityöntekijälle sosiaalipedagoginen hevostoiminta on täysin tuntematon käsite. Tutkimuksen alussa kartoitin oman työyhteisön tietoisuutta aiheesta. Muuan kollega kysyi ”*Ai onks se sitä ratsastusterapiaa?*”. Moni on kuullut sanan sosiaalipedagoginen hevostoiminta, mutta sekoittaa sen usein muihin markkinoilla oleviin eläinavusteisiin palveluihin kuten ratsastusterapiaan ja ehkä osana green carea.

Ohjaajat näkivät yhtenä hevostoiminnan kehittämishaasteena olevan koulutuksen laadun säilymisen, työn arvostuksen ja markkinoinnin lisäämisen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta- koulutus on yliopistotasoinen täydennyskoulutus, joka maksaa koulutuspaikasta riippuen noin 2000 euroa. Hevostoimintaa harjoittavat toimijat joutuvat tekemään valtavia investointeja, jotta toiminta palvelisi tarkoitustaan. Onnistuneeseen hevostoimintaan tulisi löytyä rauhallinen talliympäristö, toimiva kalusto ja toimintaan soveltuvia hevosia, joiden hankkiminen ja ylläpitäminen on kallista. Osa hevostoiminnan ohjaajista hyödynsi hevostoimintaa omana työaikanaan, jolloin ohjaajalle maksettiin ainoastaan hevosen vuokrasta. Osa hevostoiminnan ohjaajista harjoitti toimintaa sivutoimisesti tai kokoaikaisena yrittäjänä.

Hevostoiminnan hinnat oli pidetty tietoisesti alhaisina, koska korkeilla hinnoilla ei haluttu karkottaa asiakkaita. Hevostoiminnan hinta vaihteli 20-120 euron välillä, kun puhuttiin yksilötunneista ja noin 200 euroa ryhmätoiminnan osalta. Sosiaalityöntekijät pitivät hintaa alhaisena hyötyihin nähden ja kaikki haastateltavat sosiaalityöntekijät kertoivat voivansa myöntää palvelua sitä tarvitseville asiakkaille rajoituksetta. Sosiaalityöntekijät vertasivat hintaa yhden vuorokauden sijoitukseen, johon nähden hevostoiminnan tunnustettiin olevan varsin kustannustehokas tukimuoto.

Kaikille hevostoiminta ei kuitenkaan sovi. Niille joille se on sopiva tuki, voivat saada sen avulla elämää kantavia kokemuksia. Hevostoiminta miellettiin olevan avohuollon tukitoimi, siinä missä

muutkin virallisesti sosiaalisen kuntoutuksen piiriin tunnustetut palvelut edustavat. Kaikilla tutkimukseen osallistuneista sosiaalityöntekijöistä oli kokemusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä. Osa sosiaalityöntekijöistä oli osallistunut hevostoiminnan toteuttamiseen ja heillä oli toisiin haastateltaviin verraten ainutlaatuista kokemusta aiheesta. Ryhmätoimintaan osallistumisella oli ollut merkityksellisiä vaikutuksia perussosiaalityön toteuttamisen suhteen. Sosiaalityöntekijän osallistuminen ryhmätoimintaan oli lisännyt sosiaalityöntekijän ja asiakkaan keskinäistä luottamusta. Ryhmätoimintaan osallistumisen oli todettu olevan myös hyvin kustannustehokas työmuoto. Sosiaalityöntekijät, jotka eivät olleet fyysisesti mukana toiminnassa olivat hekin hyötyneet asiakkaan osallistumisesta toimintaan. Hevostoiminnan avulla sosiaalityöntekijät olivat saaneet uutta tietoa asiakkaiden perheiden tilanteista ja osanneet sen myötä tukea koko perhettä paremmin.

Hevostoiminta vaikuttaisi olevan varsin tehokas tukimuoto sellaisenaan sekä jonkin muun tukipalvelun lisänä. Yhdessä toimintaterapian, psykoterapian, perhetyön tai lastenpsykiatrian palveluiden kanssa lastensuojeluasiakkaiden moninaisia tilanteita voitiin lieventää tehokkaammin. Hevostoimintaan osallistuminen ja tavoitteiden saavuttaminen vaatii säännöllisyyttä ja pitkäjänteistäkin työskentelyä, joka on monelle muullekin kuntoutustyölle ominaista. Tavoitteisiin päästiin paremmin, mitä säännöllisempää toiminta oli.

Haastatteluista tuli esille kehittämishaasteena sosiaalityöntekijöiden ja ohjaajien välisen yhteistyön tiivistäminen. Ilmiönä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vieläkin tuntematon, sen epämääräisen määrittelyn vuoksi. Osa sosiaalityöntekijöistä ja ohjaajista toivat haastatteluissa esille toiveen yhteisöllisten kehittämispäivien järjestämisestä, joka tukisi molempien ammattiryhmien tekemää työtä ja lisäisi tietoisuutta toiminnan hyödyistä. Tutkimuksen perusteella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarjoamia resursseja ei välttämättä jätetä käyttämättä toiminnan hinnan, vaan tietämättömyyden vuoksi.

Tutkimuksen tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi, joka antoi myös minulle tutkijana paljon uutta tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittelystä, mahdollisuuksista ja kehittämishaasteista. Tutkimuksen loppusanoissa tahdon osoittaa suurta kiitollisuutta kaikille tutkimukseen osallistuneille haastateltaville, sillä ilman heidän antamaa panosta tutkimuksestani ei olisi muodostunut sellainen kuin se on. Tahdon kiittää myös ohjaavia opettajiani heidän monipuolisista ja rakentavista kritiikeistään. Erityiskiitoksen tahdon kuitenkin osoittaa eräälle ystävälleni, joka antoi minulle uskoa luottaa itseeni koko prosessin ajan ja uskallusta suunnata ajatuksia jatkotutkimuksen suhteen. Sosiaalityön

tutkimuksellista kehittämistä ajatellen lähden lähitulevaisuudessa työstämään arviointitutkimusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääristä ja tuloksista, joka mahdollistaisi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laajemman hyödyntämisen sosiaalityössä.

LÄHTEET

- Acri, Mary, Kimberly Hoawood, Meghan Morrissey & Shirley Zhang. 2016. "Equine-assisted activities and therapies: enhancing the social worker's armamentarium." *Social work education. The international journal*. 35:5, 603-312.
- Araneva, Mirjam. 2016. *Lapsen suojele. Toteuttaminen ja päätöksen teko*. Helsinki: Talentum pro.
- Bachi, Keren, Joseph Terkel & Meir Teichman. 2012. "Equine-facilitated psychotherapy for at-risk adolescents: The influence on self-image, self-control and trust." *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. 12:2, 298–312.
- Bruckmeier, Laura. 2009. *P. – ein Fall für die heilpädagogische Förderung mit dem Pferd? Hausarbeit zur Zusatzqualifikation des DKTHR im heilpädagogischen Voltigieren und Reiten*. München: Grin verlag.
- Carsson, Catharina. 2016a. "Invisible A Narrative Review of Qualitative and Quantitative Research in Equine-assisted Social Work Therapy- Addressing Gaps and Contradictory Results." *Animalia. Department of Social Work*. Linnaeus University, Kalmar: Sweden. 2:1, 1-33.
- Carlsson, Catharina. 2016b. "Triads in equine-assisted social work enhance therapeutic relationships with self-harming adolescents." *Clinical social work journal. Kalmas*. 4, 1-22.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta. 2014. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Forsberg, Hannele & Leena Autonen-Vaaraniemi. 2012. *Kiistanalainen perhe, moraalinen järkeily ja sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino.
- Gäng, Marianne. 2015. 7. Painos. *Heilpädagogisches reiten und voltigieren*. München: Verlag.
- Hauge, Hilde, Ingela L. Kvaalem, Bente Berget, Marie-José Enders-Slegers & Bjarne O. Braastad. 2014. "Equine-assisted activities and the impact on perceived social support, self-esteem and self-efficacy among adolescents – an intervention study." *International Journal of Adolescence and Youth. Routledge*. 19:1, 1-21.
- Hill, Cherry. 2011. *Ymmärrä hevostasi. Hevosien kasvatusta ja koulutusta luonnonmukaisella tavalla*. Suomentanut Riikka Toivanen & Päivi Lukkarila. Hämeenlinna: Karisto oy.
- Hirsijärvi, Sirkka, Remes Pirkko & Paula Sajavaara. 2014. *Tutki ja kirjoita*. 19.painos. Helsinki: Tammi.
- Hämäläinen, Juha. & Leena Kurki. 1999. *Sosiaalipedagogiikka*. Helsinki: Juva.
- Ikäheimo, Kaija. 2013. 1.Painos. *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely suomessa*. Helsinki: Solution models house.
- Jang, Byongsu, Song Jihye, Kim Jiwon, Kim Seonwoo, Lee Jiyoun, Shin Hye-Yeon, Kwon Jeong-Yi, Kim Yun-Hee & Joung Yoo-Sook. 2015. "Equine-Assisted activities and therapy for treating children with attention-deficit/hyperactivity disorder." *The journal of alternative and complementary medicine*. 21:9, 546-553.

- Judén-Tupakka, Soila. 2007. ”Askelia fenomenologiseen analyysiin.” Teoksessa: *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*. toim. Eija Syrjäläinen, Ari Eronen & Veli-Matti Värri. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Juhila, Kirsi. 2013. 5. Painos. *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina*. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Kaarela, Johanna. 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on tumma. Sosiaalipedagoginen hevostointi lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena.” Teoksessa *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*. toim. Seija Okulov ja Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion Yliopisto. 50-58.
- Kaimio, Tuire. 2013. *Hevosen kanssa. Hevosen jatkokoulutus*. Helsinki: Werner Söderström.
- Karol, Jane. 2007. ”Applying a Traditional Individual Psychotherapy Model to Equine-facilitated Psychotherapy (EFP): Theory and Method.” *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. 12:1, 77-90.
- Kiikeri, Mika ja Petri Ylikoski. 2004. *Tiede tutkimuskohteena. Filosofinen johdatus tieteen tutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kirby, Meg. 2016. *An introduction to equine assisted psychotherapy. Principles, theory, and practice of the equine psychotherapy institute model*. Australia: Balboa Press.
- Kiviniemi, Kari. 2010. ”Laadullinen tutkimus prosessina.” Teoksessa: *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Juva: PS-kustannus. 70-85.
- Koppa. 2015. *Fenomenologia*. Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/fenomenologia> (Luettu 5.6.2017)
- Kurki, Leena. 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen*. Tampere: Vastapaino.
- Kyrklund, Kyra.& Jytte Lemkow. 1998. *Kyra ja ratsastuksen taito. Kyran aakkoset järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti*. Porvoo: WSOY.
- Kähäri-Wiik, Kaija, Aira Niemi & Anneli Rantanen. 2007. *Kuntoutuksella toimintakykyä*. Helsinki: WSOY.
- Laine, Päivi, Anne Laitinen, Sanna Mäki-Tuuri & Pauliina Raento. 2015. ”Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: kehitys ja haasteet.” *Kuntoutus-lehti*. 15:2, 42-53.
- Laine, Timo. 2010. ”Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma.” Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Juva: PS-kustannus. 28-45.
- Madsen, Bent. 1999. *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Mahkonen, Sami. 2003. *Lastensuojeluilmoitus*. Helsinki: Edita.

- Mattila, Noora. 2017. ”Turvallinen kasvattaja.” *Inhimillisiä uutisia*. <http://www.inhimillisiauutisia.fi/turvallinen-kasvattaja/11463163> (Luettu 30.4.2017)
- Maujean, Annick, Elisabeth Kendall, Lillan Roquer, Tony Sharp & Graham Pringle. 2013. ”Connecting for health: Playing with horses as a therapeutic tool.” *Journal of Community psychology*. 41:4, 515-522.
- Nivala, Elina. 2015. *Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Sosiaalipedagogiikka*. <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi> (Luettu 8.4.2017.)
- Okulov Seija. 2005. *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*. toim. Seija Okulov ja Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion Yliopisto.
- Purjo, Timo & Jari Kuusela. 2009. *Tappelusta jutteluun- nuoren kohtaamisen taito*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Raatikainen, Eija. 2012. ”Luottamus kouluyhteisöjen voimavarana.” Teoksessa *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. toim. Hämäläinen Juha. Kuopio: Kopijyvä. 53-74.
- Rautio, Susanna. 2016. *Sosiaalinen kuntoutus sosiaalityössä. Nykytilan kartoitusta ja suuntaviivoja osaamisen kehittämiseksi*. Kuopio: ISO, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.
- Ruusuvuori, Johanna & Liisa Tiitula. 2014. 3. Painos. *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Räty, Tapio. 2015. *Lastensuojelulaki. Käytäntö ja sen soveltaminen*. Helsinki: Edita.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniekka. 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html (Luettu 03.03.2017)
- Saastamoinen, Kati. 2016. *Lapsen suojele. Viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä. Käsikirja arjen toimintaan*. Helsinki: Edita.
- Schnorback, Regina. 2009. ”Heilsame Bindungserfahrungen. Heilpädagogische förderung mit dem pferd für kinder psychisch kranker elternteile.” München: *Ernst Reinhard Verlag*. 4, 164-175.
- Schultz, Pamela N, G. Ann Reimick-Barlow & Leslie Robbins. 2007. ”Equine-assisted psychotherapy: a mental health promotion/intervention modality for children who have experienced intra-family violence.” *Health and Social Care in the Community*. 3:15. 265–271.
- Sinkkonen, Jari. 2013. ”Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin.” Teoksessa *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely suomessa*. toim. Kaija Ikäheimo. 2013. Helsinki: Solution models house, 37-43.
- Smith-Osborne, Alexia & Alison Selby. 2010. ”Implications of the literature on equine-assisted activities for as a complementary intervention in social work practice with children and adolescents”. *Child and adolescent social work journal*. 27:4, 291-307.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301> (Luettu 10.5.2017)

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. 2015. Hevostoiminta.net. <http://www.hevostoiminta.net/> (Luettu 11.05.2016.)

STM. 2016a. *Sosiaalihuoltolaki*. Soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://stm.fi/documents/1271139/1352015/Sosiaalihuoltolain+soveltamisopas.pdf/cb12a5c4-9bfa-4983-adf6-94ca18815f1b> (Luettu 15.5.2017)

STM. 2016b. *Sosiaalinen kuntoutus*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://stm.fi/sotepalvelut/kuntoutus> (Luettu 19.2.2017.)

Sudheimer, Laura. 2013. *Pferde und Reiten als heilpädagogisches Medium bei verhaltensauffälligen Kindern*. München: Grin verlag.

Swindell, Marian. 2010. "Equine therapy and social work: A winning combination." *The new social worker*. 17:1, 8-9.

Taskinen, Sirpa. 2010. *Lastensuojelulain soveltaminen*. Helsinki: WSOY pro oy.

Taylor, Nik, Heather Fraser, Tania Signal & Kathy Prentice. 2014. "Social Work, Animal-Assisted Therapies and Ethical Considerations: A Programme Example from Central Queensland, Australia." *British Journal of Social Work*. 46, 135–152.

THL. 2016. *Sosiaalinen kuntoutus*. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalinen-kuntoutus> (Luettu 19.2.2017.)

Trotter, Sudekum Kay, Cynthia Chandler, Deborah Goodwin-Bond & Janie Casey. 2008. "A Comparative Study of the Efficacy of Group Equine Assisted Counseling With At-Risk Children and Adolescents." *Journal of creativity in mental health*. 3:3, 254-284.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi. 2009. *Laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Törmälehto, Erna. 2013. "Hevostoiminnan terapeutin voima lasten ja nuorten ryhmissä." Teoksessa *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely suomessa*. toim. Kaija Ikäheimo. 2013. Helsinki: Solution models house, 171-183.

Vapalahti, Kati. 2012. "Nuorisokodin nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta." Teoksessa *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. toim. Juha Hämäläinen. 2012. 13.vuosikerta. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Kuopio: Kopijyvä, 101-131.

Vogel, Peer-Werner. 2001. *Luonnollinen hevostaito. Kokemuksia hevosen parissa*. toim. Randi-Tone Overskaeid. Suomentanut Leni Grünbaum. Italia, New Interlitho: Pollux hevoskerho.

LIITE 1. Haastattelusuostumus ja lupa haastattelun nauhoittamiseen

HAASTATTELUSUOSTUMUS

Opiskelen Itä-Suomen yliopistossa sosiaalityötä ja teen opintoihini kuuluvaa pro gradu -tutkimusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa sosiaalityöntekijöiden kokemuksista, miten sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on voitu vaikuttaa ja millaisia tuloksia toiminnalla on saatu lastensuojelun avohuollon tukitoimena lasten ja nuorten sosiaalisen kuntoutumisen suhteen. Tutkimusta varten haastattelen lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä, jotka ostavat tai ovat ostaneet lastensuojelun asiakkailleen sosiaalipedagogista hevostoimintaa avohuollon tukitoimena.

Pyydän suostumustasi haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen. Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja tutkimukseen osallistujia ei voi tunnistaa. Tutkijana sitoudun noudattamaan Itä-Suomen yliopiston tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja haastattelusta on oikeus jättäytyä pois milloin tahansa.

Pyydän teitä ilmoittamaan halukkuudestanne osallistua haastatteluun 30.3.2017 mennessä alla olevaan sähköpostiosoitteeseen. Haastattelu tapahtuu Maalis-huhtikuussa etukäteen sovittuna ajankohdانا.

____/____/2017

Mia Rönkkö

miaron@uef.fi

p. 045-1322685

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja minulla on oikeus kieltäytyä siitä, sekä keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että henkilötietoja ei kerätä tutkimuksen sensitiivisyyden vuoksi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Suostun osallistumaan haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen.

Aika ja paikka

Nimi

Nimenselvennys

LIITE 2. Haastattelusuostumus ja lupa haastattelun nauhoittamiseen

HAASTATTELUSUOSTUMUS

Opiskelen Itä-Suomen yliopistossa sosiaalityötä ja teen opintoihini kuuluvaa pro gradu -tutkimusta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa hevostoiminnan ohjaajien kokemuksista, miten sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on voitu vaikuttaa ja millaisia tuloksia toiminnalla on saatu lastensuojelun avohuollon tukitoimena lasten ja nuorten sosiaalisen kuntoutumisen suhteen. Tutkimusta varten haastattelen hevostoiminnan ohjaajia, jotka tarjoavat tai ovat tarjonneet lastensuojelun asiakkaille sosiaalipedagogista hevostoimintaa avohuollon tukitoimena.

Pyydän suostumustasi haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen. Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja tutkimukseen osallistujia ei voi tunnistaa. Tutkijana sitoudun noudattamaan Itä-Suomen yliopiston tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja haastattelusta on oikeus jättäytyä pois milloin tahansa.

Pyydän teitä ilmoittamaan halukkuudestanne osallistua haastatteluun 30.3.2017 mennessä alla olevaan sähköpostiosoitteeseen. Haastattelu tapahtuu Maalis-huhtikuussa etukäteen sovittuna ajankohdana.

____/____/2017

Mia Rönkkö

miaron@uef.fi

p. 045-1322685

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja minulla on oikeus kieltäytyä siitä, sekä keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän myös, että henkilötietoja ei kerätä tutkimuksen sensitiivisyyden vuoksi ja vastaustiedot käsitellään luottamuksellisesti. Suostun osallistumaan haastatteluun ja haastattelun nauhoittamiseen.

Aika ja paikka

Nimi

Nimenselvennys

LIITE 3. Puolistrukturoitu teemahaastattelu sosiaalityöntekijöille

TEEMAHAASTATTELU KYSYMYKSET

1. TAUSTATIEDOT

- Koulutus
- Työkokemus

2. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY

- Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on?
- Mihin sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään?
- Mitä tavoitteita toiminnalla on?
- Millainen hevosen rooli on toiminnassa?
- Millainen hevostoiminnan ohjaajan rooli on toiminnassa?

3. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KOHDERYHMÄ

- Millaisille lastensuojelun avohuollon asiakkaille sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu?
- Kenelle toiminta ei sovi?
- Oletko ollut itse mukana seuraamassa hevostoimintaa tai osallistunut siihen? Millaisia kokemuksia sinulle on jäänyt hevostoiminnassa mukana olemisesta?
- Onko toimintaan otettu mukaan asiakkaan huoltajat?
- Millä perusteilla olet ostanut sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakkaillesi?

4. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TAVOITTEET

- Millaisia tavoitteita toiminnan suhteen on asetettu yhdessä asiakkaan kanssa?
- Onko hevostoiminnan tavoitteiden suunnittelu liitetty osaksi asiakassuunnitelmaa? Miksi?
- Ketkä ovat yleensä mukana suunnittelemassa asiakkaan tavoitteita?
- Raportoiko hevostoiminnan ohjaaja prosessin etenemisestä kirjallisesti tai suullisesti?
- Millaisissa tapauksissa hevostoiminnan ohjaaja osallistuu asiakkaan asiakassuunnitelma palaveriin?
- Millaisissa ajanjaksoissa toimintaa on asiakkaille ostettu ja kuinka kauan kerrallaan?
- Mitä mieltä olet ajanjakson kestosta?
- Minkä hintaista palvelu on?
- Mitä mieltä olet palvelun hinnasta?

5. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET

- Miten yhdessä asetettuihin tavoitteisiin on päästy?
- Millaisilla menetelmiä hevostoiminnassa on hyödynnetty?
- Onko hevostoiminnalla ollut positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia asiakkaan kuntoutumisen suhteen?
- Millaisia tuloksia hevostoiminnalla on ollut asiakkaan kuntoutumisen suhteen?
- Miten tulokset ovat näkyneet asiakkaassa?
- Mihin asioihin hevostoiminnalla on voitu konkreettisesti vaikuttaa?
- Mihin asioihin hevostoiminnalla ei ole voitu vaikuttaa?
- Millä tavalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hyvä sosiaalisen kuntoutuksen muoto?
- Millä tavalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole hyvä sosiaalisen kuntoutuksen muoto?

- Millä perusteilla toimintaa voidaan ajatella käytettävän avohuollon tukitoimena?
- Mitä erityistä sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tarjota juuri lastensuojelunasiak-
kaille?
- Miten ennaltaehkäisevä työote näkyy sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, kun pu-
hutaan avohuollon tukitoimista?

6. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

- Mitä kehitettävää sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on?
- Mikä on ollut hevostoiminnan suhteen parasta?
- Mikä ei ole toiminut hyvin?
- Millaisia mahdollisuuksia sinulla on vaikuttaa hevostoiminnan kehittämiseen?
- Mitä muuta haluaisit täydentää?

LIITE 4. Puolistrukturoitu teemahaastattelu hevostoiminnan ohjaajille

TEEMAHAASTATTELU KYSYMYKSET

1. TAUSTATIEDOT

- Koulutus
- Työkokemus

2. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY

- Mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on?
- Mihin sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään?
- Mitä tavoitteita hevostoiminnalla on?
- Millainen hevosen rooli on toiminnassa?
- Millainen ohjaajan rooli on hevostoiminnassa?

3. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KOHDERYHMÄ

- Millaisille lastensuojelun avohuollon asiakkaille sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu?
- Kenelle toiminta ei sovi?
- Onko toimintaan otettu mukaan asiakkaan huoltajat?
- Osallistuuko asiakkaan sosiaalityöntekijä hevostoimintaan? Millaisia kokemuksia osallistumisesta on ollut?
- Millaisilla perusteilla sosiaalityöntekijät ovat ostaneet sosiaalipedagogista hevostoimintaa?
- Miten hyvin sinulle kerrottu asiakkaan taustatiedoista?
- Onko asiakkaan taustatiedoilla merkitystä toiminnan kannalta? Miksi?

4. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TAVOITTEET

- Millaisia tavoitteita hevostoiminnan suhteen on asetettu yhdessä asiakkaan kanssa?
- Onko hevostoiminnan tavoitteiden suunnittelu liitetty osaksi sosiaalityön asiakassuunnitelmaa? Miksi?
- Ketkä ovat yleensä mukana suunnittelemassa asiakkaan tavoitteita?
- Raportoitko prosessin etenemisestä kirjallisesti tai suullisesti sosiaalityöntekijälle tai huoltajille tai jollekin muulle taholle? Mitä raportti sisältää?
- Millaisissa tapauksissa osallistut asiakkaan sosiaalityön asiakassuunnitelma palaveriin?
- Millaisissa ajanjaksoissa toimintaa on asiakkaille ostettu ja kuinka kauan kerrallaan?
- Minkä hintaista palvelu on?
- Mitä mieltä olet palvelun hinnasta?
- Mistä palvelun hinta koostuu?

5. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET

- Miten yhdessä asetettuihin tavoitteisiin on päästy?
- Millaisia menetelmiä hevostoiminnassa on hyödynnetty?
- Onko hevostoiminnalla ollut positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia asiakkaan kuntoutumisen suhteen?
- Millaisia tuloksia hevostoiminnalla on ollut asiakkaan kuntoutumisen suhteen?
- Miten tulokset ovat näkyneet asiakkaassa?
- Mihin asioihin hevostoiminnalla on voitu konkreettisesti vaikuttaa?

- Mihin asioihin hevostoiminnalla ei ole voitu vaikuttaa?
- Millä tavalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hyvä sosiaalisen kuntoutuksen muoto?
- Millä tavalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole hyvä sosiaalisen kuntoutuksen muoto?
- Mitä erityistä sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tarjota juuri lastensuojelun asiakkaille?
- Miten ennaltaehkäisevä työote näkyy sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, kun puhutaan avohuollon tukitoimista?
- Millaista palautetta olet saanut hevostoiminnasta asiakkaalta tai sosiaalityöntekijältä tai joltain muulta taholta?

6. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

- Mitä kehitettävää sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on?
- Mikä on ollut toiminnan suhteen parasta?
- Mikä ei ole toiminut hyvin?
- Millaisia mahdollisuuksia sinulla on vaikuttaa oman toiminnan kehittämiseen?
- Mitä muuta haluaisit täydentää?

LIITE 5. Aineiston analyysi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan määrittely

ALATEEMA	YLÄTEEMA	PÄÄTEEMA
<ul style="list-style-type: none"> - Syrjäytymistä ehkäisevää - Hyvinvointia tukevaa - Onnistumisen tunteiden kokemista - Mielekästä tekemistä - Aktivoivaa toimintaa - Uuden harrastuksen löytäminen - Tukihenkilön kaltaista toimintaa - Erilaista keskustelutukea - Ennaltaehkäisevä luonne - Ennaltaehkäisevä työote - Tukitoimi - Määrätynlainen hengähdystauko - Rutiininomainen toimintamalli - Säännölliset tapaamiset - Luotettavan ja turvallisen aikuisen malli - Ennaltaehkäisee luovuttamisen ja epätoivon tunteita - Ajattelumaailman muutos - Toivoa selviytymisestä - Ennaltaehkäisevävaikutus - Koulunkäyntiongelmien - Ennaltaehkäisee itsetuhoista käyttäytymistä - Tarjoaa rohkeutta ja itsevarmuutta - Uutta tietoa lapsen elämästä - Ennaltaehkäisevä tuki masennuksen oireista kärsiville - Ehkäisevä tuki sosiaalisista ongelmista kärsiville 	<p>ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TOIMINTAA HEVOSEN KANSSA (Ohjaajat)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevä tukitoimi - Voidaan vahvistaa pystyvyyden tunnetta - Ennaltaehkäisevä tukitoimi joka tuo mielihyvää ja mielekkäitä asioita - Ennaltaehkäisee koulunkäyntiongelmia - Ennaltaehkäisee rikollista ja väkivaltaista toimintaa - Toimintaa jolla on asiakkaan tulevaisuuden suhteen merkitystä - Toimintaa jossa on korjaavia elementtejä - Toimintaa jossa on enemmän korjaavia ja terapeuttisia elementtejä - Pysäyttävä tukitoimi - Ennaltaehkäisevä vaikutus avoimuuden sijoituksessa - Ennaltaehkäisee huostaanottoja - Rauhoittava vaikutus - Ääripää epäsosiaalisella käyttäytymisellä - Nuorille joilla on päihdekokeiluja, rikollista toimintaa, koulunkäyntiin ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia 	<p>ENNALTAEHKÄISEVÄÄ TOIMINTAA HEVOSEN KANSSA (Sosiaalityöntekijät)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Toimintaa hevosen kanssa - Erilaisten toimintojen tekeminen - Tallitoimintaa - Sosiaalinen ja psykologinen työote - Uusi harrastus - Elämänhallintaitojen opettelemista - Tukee itsetuntoa - Tukee tunneilmaisutaitojen kehittymistä - Hevosen ympärillä tapahtuvaa toimintaa - Kokonaisvaltaista kuntoutusta - Hyvinvoinnin tukemista - Sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten heikkouksien vahvistamista - Toiminnallista - Vuorovaikutuksellista - Kuntouttavia vaikutuksia - Sosiaalista kuntoutusta - Kasvua ja kehitystä tukevaa - Toimintakykyä vahvistavaa - Tärkeä osa muita tukiverkostoja - Kokonaisvaltaista kuntoutustyötä - Hevosmiestaitojen kehittämistä - Eläinavusteista toimintaa - Psykofyysisen hyvinvoinnin hakemista - Arkitaitojen opettelua - Sosiaalipedagogista ajattelua tukevaa - Puheen tuottamisen tukeminen 	<p>KUNTOUTTAVAA TOIMINTAA HEVOSEN KANSSA (Ohjaajat)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Liikunnallisuuden lisääminen - Ratsastamaan oppiminen - Ryhdin parantuminen - Erityistä tukea tarvitsevien lasten tukeminen - Kommunikaatiotaitojen kehittäminen - Tukitoimi ratsastusterapian jatkoksi 		
<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten kuntoutumisen tuki - Moniulotteinen kuntoutusmuoto - Psykkisten, sosiaalisten ja fyysisten taitojen kuntouttaminen - Toiminnanohjauksen lisääminen - Omatoimisuuden lisääminen - Lapsen kuntoutuminen - Elämän uudelleen jäsentämisen tuki - Aktivoivaa toimintaa Tilannetajun kehittäminen 	KUNTOUTTAVAA TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Sosiaalityöntekijät)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY
<ul style="list-style-type: none"> - Tavoitteellista toimintaa - Asiakkaan yksilölliset tarpeet - Verkostoyhteistyö - Elämönhallintaitojen kehittäminen - Tavoitteiden suunnitelmallinen seuranta - Osa sosiaalityön asiakassuunnitelmaa - Sosiaalistaitojen kehittäminen - Kognitiivistaitojen kehittäminen - Tunneilmaisutaitojen kehittäminen - Emotionaalisten puutteiden tyydyttäminen - Pelkotilojen hallitseminen - Paremman elämän saavuttaminen - Osallisuuden lisääminen - Sitoutumisen edistäminen - Vastuuntunnon edistäminen - Itsetunnon kehittäminen - Keskittymiskyvyn parantuminen - Itsetuhoisen toiminnan pysäyttäminen - Kehitysvamma oireiden lievittäminen - Luottamussuhteen parantuminen - Normaalin perhe-elämän mallintaminen - Koko perheen tukitoimi - Perheen jälleenyhdistämisen tukeminen - Arjenhallintataitojen kehittäminen - Ei sovellu allergisille - Ei sovellu vakavasti mielenterveysongelmallisille - Ei sovi aggressiivisimpulsiivisille - Ei sovi vakaville pelkotiiloille 	TAVOITTEELLISTA TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Ohjaajat)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY
<ul style="list-style-type: none"> - Tavoitteellista toimintaa - Osa asiakkaan muita hoitotahoja - Osa sosiaalityön asiakassuunnitelmaa - Sosiaalisten taitojen kehittäminen - Vuorovaikutustaitojen kehittäminen - Kommunikaatiotaitojen kehittäminen - Tunneilmaisutaitojen kehittäminen - Vastuuntunnon edistäminen - Fyysisen kuntoutumisen kehittäminen - Painonhallinnan tukeminen - Pelkotilojen lievittäminen - Itsetunnon kehittäminen - Keskittymiskyvyn kehittäminen - Identiteetin hahmottaminen - Sosiaalisten, psyykkisten ja fyysisten taitojen kehittäminen - Ei sovi allergisille - Ei sovellu vahvasti käytöshäiriöisille - Ei sovellu vahvasti pelkääville 	TAVOITTEELLISTA TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Sosiaalityöntekijät)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY
<ul style="list-style-type: none"> - Elämyksellisiä kokemuksia - Sisäisen elämän rakentuminen - Ei steriili toimintaympäristö - Luonnonläheisyydessä toimiminen - Toisenlainen toimintaympäristö - Elämyksiä tarjoavaa toimintaa - Rauhallisuutta tarjoavaa toimintaa - Elämyksellistä toimintaa - Elämyksellisiä kokemuksia - Sosiaalipedagogisia hetkiä - Toimintaa uudenlaisessa ympäristössä 	ELÄMYKSELLISTÄ TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Ohjaajat)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY

<ul style="list-style-type: none"> - Eläinten kohtaaminen - Elämänkaarajattelun hyödyntämistä 		
<ul style="list-style-type: none"> - Uudenlaisia kokemuksia - Erityisiä kohtaamisia hevosen kanssa - Elämyksellistä toimintaa - Elämyksiä lastensuojeluperheille - Elämyksiä vähävaraisille lapsille - Elämyksiä kaupunkilapsille 	ELÄMYKSELLISTÄ TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Sosiaalityöntekijät)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteisöllistä toimintaa hevosen kanssa - Ohjaajan, lapsen ja hevosen yhteistyötä - Turvallisen vuorovaikutussuhteen kehittäminen - Sosiaalipedagogista ajattelua - Tasa-arvoista toimintaa - Ryhmätoimintaa - Yksilöä huomioivaa toimintaa - Yhteisöllistä toimintaa edistävää - Toimintaa sosiaalisessa ympäristössä - Hevosen ympärillä tapahtuvaa toimintaa 	YHTEISÖLLISTÄ TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Ohjaajat)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY
<ul style="list-style-type: none"> - Yhteisöllistä toimintaa - Monimuotoista toimintaa - Toimintaa hevosen kanssa - Sosiaalipedagogista ajattelua 	YHTEISÖLLISTÄ TOIMINTAA HE- VOSEN KANSSA (Sosiaalityöntekijät)	SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN MÄÄRITTELY

LIITE 6. Aineiston analyysi. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutus ja tulokset

ALATEEMA	YLÄTEEMA	PÄÄTEEMA
<ul style="list-style-type: none"> - Osallisuuden lisääminen - Koulukunnan saavuttaminen - Peruskoulun loppuun suorittaminen - Uusien asioiden oppiminen - Keskittymiskyvyn parantuminen - Elämänhallinnan lisääntyminen - Huostaanoton ennaltaehkäisy - Puheen tuottaminen - Kiinnostus luontoon ja eläimiin - Rauhoittuminen - Vastuuntunnon kehittyminen - Antoi uutta tietoa vanhemmille lapsista - Vanhempien ja lasten vuorovaikutuksen ja kommunikaation paraneminen - Elämyksellisiä kokemuksia - Omien reaktioiden hallinta - Perheen jälleenyhdistäminen - Sanavaraston lisääntyminen - Vuorovaikutussuhteen luominen - Omaehtoisen aktiivisuuden lisääntyminen - Sitoutuminen - Harrastuksen löytäminen - Nonverbaalinen kommunikointi - Kohteliaisuus - Kunnioitus - Ystävyyssuhteiden luominen - Normaalin perhe-elämän malli - Säännöllinen elämän rytmi 	<p>SOSIAALISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Ohjaajat)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Oma-aloitteellisuuden lisääntyminen - Itsehillinnän lisääntyminen - Osallisuuden lisääntyminen - Koulumotivaation löytyminen - Koulukunnan kasvaminen - Vuorovaikutussuhteiden parantuminen vanhempien kanssa - Eläinten kohtaamisen taito - Aggressiivisen käyttäytymisen lieveneminen - Viranomaiskammon väheneminen - Huostaanoton purkaminen - Huostaanoton ennaltaehkäisy - Lastensuojelun stigman katoaminen - Epäsosiaalisen käyttäytymisen väheneminen - Päihdekokeilujen lopettaminen - Rikollisen toiminnan lopettaminen - Väkivaltaisen käyttäytymisen väheneminen - Muiden huomioonottaminen - Yhteenkuuluvuuden lisääntyminen - Uusien opittujen taitojen siirtäminen omaan elämään - Elämänhallinnan lisääntyminen - Kantavia kokemuksia - Elämyksellisiä kokemuksia - Aktivointi - Keskittymiskyvyn paraneminen - Sitoutuneisuuden lisääntyminen 	<p>SOSIAALISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Sosiaalityöntekijät)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Onnistumisen tunteet - Tunteiden hallinta - Mielialan koheneminen - Virkeyden lisääntyminen - Emotionaalinen turva - Voimaantuminen 	<p>PSYKOLOGISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Ohjaajat)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Iloisuus - Tunteiden vastaanottaminen - Luottamuksen kasvaminen - Pettymyksen sietokyvyn paraneminen - Itseluottamuksen paraneminen - Positiivisuus - Mielikuvituksen kasvaminen - Itsenäistyminen - Elämänkaareen itsensä sijoittaminen - Rohkeus - Oman mielipiteen ääneen sanominen - Valintojen tekeminen - Pysyvyyden tunteen lisääntyminen - Yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntyminen - Oman itsensä hyväksyminen 		
<ul style="list-style-type: none"> - Kiinnostuksen lisääntyminen - Rohkaistuminen - Iloisuus - Identiteetin tukeminen - Masennusoireiden lieveneminen - Identiteetin tukeminen - Empatiakyvyn lisääntyminen - Muistin parantuminen - Luottamuksen lisääntyminen - Tunteiden näyttäminen - Tunteiden vastaanottaminen - Henkinen kasvaminen - Turvallisuuden tunteen lisääntyminen - Emotionaalinen turva - Innostumisen lisääntyminen - Oman itsensä hyväksyminen - Änkyttämisen väheneminen 	<p>PSYKOLOGISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Sosiaalityöntekijät)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Fyysinen aktiivisuus - Toimintakyvyn lisääntyminen - Motoriikan parantuminen - Fyysinen kuntoutuminen - Hienomotoriikan kehittyminen - Kehitysvamma diagnoosin katoaminen - Liikunnallisuuden lisääntyminen - Kognitiivisten taitojen kuntoutuminen - Yökastelun loppuminen - Toiminnan ohjauksen parantuminen 	<p>FYYSISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Ohjaajat)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnanohjauksen lisääntyminen - Fyysisen kunnon parantuminen - Painon hallinta 	<p>FYYSISET MUUTOKSET LASTEN JA NUORTEN TOIMINNASSA</p> <p>(Sosiaalityöntekijät)</p>	<p>SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN TOTEUTUS JA TULOKSET</p>

ⁱ Smith-Osborne & Shelby 2010, 299. Viitattu Souter, M. A., & Miller, M. D. (2007). "Do animal-assisted activities effectively treat depression"? A metaanalysis. *Anthrozoos*, 20, 167–180.

ⁱⁱ Carsson 2016b, 2. Viitattu Silvers, J. A., McRae, K., Gabrieli, J. D. E., Gross, J. J., Remy, K. A., & Ochsner, K. N. 2012. "Age-related differences in emotional reactivity, regulation and rejection sensitivity in adolescence emotion". *Washington DC.*, 6:12. 1235–1247.

ⁱⁱⁱ Smith-Osborne & Selby 2010, 299. Viitattu Bizub, A. L., Joy, A., & Davidson, L. 2003. "It's like being in another world": Demonstrating the benefits of therapeutic horseback riding for individuals with psychiatric disability. *Psychiatric Rehabilitation Journal*. 4:26. 377–384.

^{iv} Carsson 2016a, 2. Viitattu Rothe, Eq. 2005. "From Kids and Horses: Equine Facilitated Psychotherapy for Children." *International Journal Of Clinical And Health Psychology*. 2:5. 373-383.